SÖZ

Haftalık Haber Yorum Dergisi

TARİH: 18 OCAK 1997 • SAYI: 101 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)
• ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

Bu çete Susurluk'u aşar 'Cumhur' abi!

70 günde altı tetikçi boyu yol alındı

Susurluk kazasından sonra ortalıkta dolaşan iddialar bir gerçeği imliyor: Bu ülkede açık devletin üstüne gitmeye cesaret edemediği bir derin devlet organizasyonu var. Şimdi gözler yargıya çevrilmiş durumda, ama devletin açtığı dosyayla ortaya saçılan iddialar arasında derin bir açı farkı var.

SERMET ÖZDOĞAN'IN HABERİ 8, 9. SAYFALARDA

Refah MGK ile resmi nikah kıydı

Garnizon Cumhuriyeti uygun adım geliyor...

BİLAL YÜKSEK

Lice'de koruculuğa suçüstü

6 ve 7. SAYFALARDA

HAKAN MAHMUTOĞLU

Refah'tan erken seçim hazırlığı

12 ve 13. SAYFALARDA

ERGİN YILDIZOĞLU

Kore işçi sınıfı yol ayrımında

15. SAYFADA

BÜLENT SOMAY

Uyuşturucu katliamı engellenebilir

17. SAYFADA

Nazım 95 yaşında

15 Ocak 1902

Otobiyografi

1902'de doğdum
doğduğum şehre dönmedim bir daha
geriye dönmeyi sevmem
üç yaşımda Halep'te paşa torunluğu ettim
on dokuzumda Moskova Komünist Üniversite öğrenciliği
kırk dokuzumda yine Moskova'da Tseka-Parti konukluğu
kimi insanlar otların, kimi insan balıkların çeşidini bilir
ben ayrılıkların
kimi insan ezbere sayar yıldızların adını ben hasretlerin
hapislerde de yattım büyük otellerde de
açlık çektim açlık grevi de içinde ve tatmadığım yemek
yok gibidir
otuzumda asılmamı istediler
kırk sekizimde Barış Madalyası'nın bana verilmesini
verdiler de
otuz altımda yarım yılda geçtim dört metrekare betonu
elli dokuzumda on sekiz saatte uçtum Prag'dan Havana'ya
(...)
951'de çatlak bir yürekle dört ay sırtüstü bekledim ölümü
sevdiğim kadınları deli gibi kıskandım
şu kadarcık haset etmedim Şarlo'ya bile
aldattım kadınlarımı
konuşmadım arkasından dostlarımın
içtim ama akşamcı olmadım
hep alnımın teriyle çıkardım ekmek paramı ne mutlu bana
başkasının hesabına utandım yalan söyledim
yalan söyledim başkasını üzmemek için
ama durup dururken de yalan söyledim
(...)
yazılarım otuz-kırk dilde basılır
Türkiyem'de Türkçe'mle yasak
kansere yakalanmadım daha
yakalanmam da şart değil
başbakan filan olacağım yok
meraklısı da değilim bu işin
bir de harbe girmedim
sığınaklara da inmedim gece yarıları
yollara da düşmedim pike yapan uçakların altında
ama sevdalandım altmışıma yakın
sözün kısası yoldaşlar
bugün Berlin'de kederden gebermekte olsam da
insanca yaşadım diyebilirim
ve daha ne kadar yaşarım
başımdan neler geçer daha
kimbilir

Nazım Hikmet • *11 Eylül 1961/Berlin*

HAFIZA

Feza Kürkçüoğlu

23 Ocak 1975, İstanbul'da onbinler haykırıyor:

Kerimler ölmez!

Bu hafta yine bir "öğrenci çatışması" haberi okuduk. İstanbul Üniversitesi'nde bir devrimci öğrenci ülkücülerin saldırısı sonucu kalbinin iki santim altından yaralandı. Geçen ay da okumuştuk. Aslında senelerdir okuyoruz. 1969'dan beri devrimci öğrenci Mehmet Cantekin faşist çeteler -o zaman kendilerine komandolar diyorlardı- tarafından öldürüldüğünden beri okur olduk bu haberleri.

12 Mart 1971'e kadar 20 devrimciyi öldüren faşist çeteler; 12 Mart 1971 cuntasından sonra da daha önce olduğu gibi, tehdit, saldırı, dövme, okulları ve yurtları ele geçirmek için devrimci ve sosyal demokrat gençlere önce sopalı-bıçaklı ardından silahlı saldırılar düzenlediler. 12 Mart ardından yaşanan ilk faşist saldırı 8 Mart 1974'de Atatürk Öğrenci Sitesi'ne oldu. Daha sonra hızla artan saldırılar sonucunda, İstanbul'da İYÖKD (İstanbul Yüksek Öğrenim Kültür Derneği) Yönetim Kurulu üyesi Şahin Aydın 19 Aralık 1974'te öldürüldü. 1975 yılının ilk ayında ise saldırılar artarak devam etti, 21 Ocak'ta Veli Yıldırım Ankara'da öldürüldü.

23 Ocak 1975 sabahı, İstanbul'da yirmi kadar Ülkü Ocakları'na bağlı -artık kendilerine ülkücü diyorlardı- faşist, şehirde terör estirmeye başladı. Önce Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde direniş yapan sağlık işçilerine saldırdılar, ardından Trabzon Yurdu önünde iki devrimciyi bıçakla yaraladılar. Saldırılar devam ediyordu; İstanbul Vatan Mühendislik Yüksek Okulu faşistlerce basıldı, okul kantinini işgal ederek kantinciden 10 bin lira "bağış" isteyen faşistler boykot ilan ettiler. Okulu terk eden devrimcileri sokaklarda kovalamaya başladılar. Dışarda beklemekte olan diğer faşistlerce bir sokakta kıstırılan devrimcilerin üzerine ateş açıldı. Kerim Yaman kalbinden vurularak öldü, iki devrimci de ağır yaralandı.

Kerim Yaman'ın cenazesi gece Çapa Tıp Fakültesi'nden İYÖKD'li devrimciler tarafından kaçırılarak bir evde saklandı. Devrimciler sabaha karşı İstanbul Üniversitesi merkez binasını işgal ettiler. İstanbul'un dört bir yanından gelen onbinlerce devrimci binalara sığmaz, okulun bahçesinde ateşler yakar bekler olmuştu. Anfilerde seminerler veriliyor ve bir katafalka yerleştirilmiş Kerim Yaman'ın tabutu önünde saygı duruşu yapılıyordu. Yürüyüşe başlandığında sayıları 50 bine ulaşmıştı devrimcilerin ve kortejin ucu Sirkeci'ye vardığında merkez binadan kortejler çıkmaya devam ediyordu. "Kerimler ölmez!" sloganlarıyla yürüyen onbinler, yapılan törenden sonra Kerim Yaman'ın cenazesini doğum yeri olan Akhisar'a gönderdi. Ve Kerim Yaman Akhisar'da beş bin kişinin katılımıyla toprağa verildi.

İşte 1975'lerde işlenen bir cinayetin hikayesi... Faşistler daha sonra bu tür saldırıları aynı şekilde planlayarak yüzlerce devrimciyi katlettiler. Çorum'da, Malatya'da, Sivas'ta aynı senaryolarla aynı katliamları sahnelediler...

Ve biz unutmadık Kerim Yaman'ı.

Kerim Yaman'ın öldürülüşü üniversite işgal edilerek protesto edilmişti..

Dayan ha yıkılma

Acı
Bir
Rüzgardır
Eser
Dağlardan
Ovalardan
Kapkara
Kanını
Kurutur
Yoksulların
Sonra
Kıtlık
Pahalılık
Ve
Faşizm
Dayan
Ha
Yıkılma
Ülkemiz
Yoksul
Ülkemiz
Fakir
Ve
İşçiler
Öğrenciler
Düşer
Yan yana
Düşer ya
Vatanın
Bir
Yanı da
Ölür.
Ve
Şahin Aydın
Kerim Yaman
Böyle
Düşüyorsa
Bir
Bir
İnsan
Daha
Özgür
Olsun
Diyedir

Enver Gökçe

Demirel TİP'ten ne öğrenmiş?

ÖDP birinci yıldönümünü kutluyor

21 Ocak 1996'da kurulan Özgürlük ve Dayanışma Partisi kuruluşunun birinci yıldönümünü kutluyor. Geçtiğimiz haftalarda gerçekleştirilen Zonguldak ve Samsun mitinglerinden sonra 25 Ocak Cumartesi günü İzmir'de ve 26 Ocak Pazar günü de Bursa ve Adana'da mitingler düzenleyecek olan ÖDP ayrıca çeşitli konulara ilişkin forumlar yapıyor. Sinema ve televizyonlarda gösterilmek üzere bir buçuk dakikalık bir tanıtım filmi hazırlayan ÖDP ülke çapında da afişleme yapacak. Partinin örgütsel profilini ortaya koyan ve geride kalan bir yıllık süreçteki parti faaliyetlerini yansıtan bir ÖDP Yıllığı da birinci yıldönümü kutlamalarının belgesel bir ürünü olacak.

ÖDP heyeti Demirel'le görüştü

Bu arada Susurluk kazasından sonra Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in TBMM'de temsil edilen siyasi partilerin yanı sıra MHP gibi TBMM dışındaki bir partiyle de görüşmesi üzerine ÖDP yetkilileri Demirel'den kendileriyle de görüşmesini talep ettiler. 10 Ocak Cuma günü Genel Başkan Ufuk Uras, Genel Başkan Yardımcısı Yıldırım Kaya ve MYK Üyesi Gencay Gürsoy'dan oluşan ÖDP heyetinin Demirel'le görüşmesi yarım saat kadar sürdü. Susurluk sonrasındaki siyasi gelişmelere ilişkin değerlendirmelerini aktaran ÖDP heyeti ayrıca partinin "demokratikleşme paketi" ile ilgili olarak da Cumhurbaşkanı Demirel'e görüşlerini iletti. Demirel de kendisinin muhalefetin nasıl yapılacağını 60'lı yıllarda TİP'ten öğrendiğini ve "muhalefetin demagojiyle bastırılamayacağını da yine TİP'ten öğrendiğini" söylerken sadece bir itirafta bulunmuyor aynı zamanda ÖDP heyetine politik bir nezaket göstermiş oluyordu...

'Alo Barış Hattı' vakfı kuruldu

Şanar YURDATAPAN

20 Ocak 1996 günü İstanbul Marmara Oteli'nde yapılan BARIŞ İÇİN BİR ARAYA adlı toplantının sonunda oluşturulan "Çalışma Grubu"nu bekleyen görevlerden belki de en önemlisi, 15 Ocak 1996 günü Şırnak ili Güçnükonak beldesi yakınlarında olan ve 11 kişinin ölümüyle sonuçlanan "Minibüs kurşunlanıp yakma" olayını araştırmaktı. BİBA'nın çağrısıyla sivil toplum örgütlerinin üst düzey temsilcileri, yabancı gözlemciler ve basından oluşan bir heyet olay yerine yollandı ve bizi yeni bir vakfa götüren yolculuk da başlamış oldu.

Minibüs olayının tanıklarını önce Siirt'te, sonra da dördü korucu, biri şoför beş ölü veren Koçyurdu (asıl adı Bizena) köyünde bulmuştuk. Siirt'te bizimle konuşanlar haklı nedenlerle adlarının açıklanmasını istememiş, kameralara yüzlerini göstermişlerdi. İstanbul'a dönüp gerçekleri yansıtan -video gösterileri- bir basın brifingi verdiğimiz gün, Siirt'ten acil bir çağrı geldi: Bizimle Bizena köyünde konuşan köylülerden ikisi, hemen köyün yanıbaşındaki Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'ne yollanan yazılara hiçbir tepki gelmeyince yeni bir heyet oluşturduk ve aynı yere ikinci kez gittik. İlk gidişimizde panayır yerini andıran köy, bu kez terk edilmiş gibiydi. Kimse konuşmaya cesaret edemiyordu.

Ama dönüşte Siirt'te bizi güzel bir sürprizin beklediğini gördük. Olayın Avrupa Parlamentosu'na yansıdığı haberi ve onları kaderleriyle baş başa bırakmayıp tekrar gelişimiz herkese cesaret vermişti. İlk görüşmede adlarını saklayan ve yüzlerini göstermek istemeyen tanıklar bu kez açık açık ifade verdiler ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmayı kabul ettiler. Bir süre sonra da İstanbul'a gelerek bir basın toplantısıyla bu kararı açıkladılar. O gün bu gündür onlara dokunan çıkmadı.

Ama Siirt'ten ayrılmadan önce hepsine telefon numaralarımızı vermiş ve en ufak bir baskıda bizi aramalarını söylemiş, gerekirse hemen bir heyet daha yollayacağımıza söz vermiştik. Aramızda bulunan bir gazeteci arkadaşın ertesi gün bu numaraları birinci sayfadan ALOBARIŞ HATTI KURULDU manşetiyle yayınlaması, kolayca tahmin edebileceğiniz gibi telefonların kitlenmesine neden oldu. O günlerdeki çaresizliğimizi unutamıyorum. Türkiye'nin her köşesinden telefon yağıyor, kimi kutluyor, kimi heyet istiyor. Hala da zaman zaman "Kardeşimi alıp götürdüler, 'yok' diyorlar. N'olur yardım edin" diyen telefonlar geliyor. BİBA'nın bir girişim olarak çalışmasının rahatlığına karşılık bir "Yasal Kişilik" olmayışının getirdiği en büyük eksikliği burada gördük. Bu gibi çalışmalar amatör olarak yürüyemez. Günde 24 saatini buna ayıracak kişiler, yabancı dil bilen sekreterler, telefonlar, fakslar gerek, profesyonel bir yapı gerek, para gerek. Parayı bazı fonlara proje götürerek sağlamak mümkün olduğu gibi, bu çalışmalar sempati duyan kişi ve kurumların katkıları da yüklü bir potansiyel oluşturuyordu. Ancak bunu kullanabilmek için bir vakfa ihtiyacımız vardı. BİR ARAYA VAKFI ile bunun ilk adımı atılmış oluyor. BAV, yalnız bu girişime değil, Barış ve Demokrasi için çaba harcayacak başka girişimlere de proje üzerinden kaynak sağlayacak geniş hacimli bir kuruluş olmak amacında. Tabii, her işte olduğu gibi başarı, ona inananların katkı ve emeğine bağlıdır.

Ölüm orucu eylemcileri tedavi edilmiyor

Cezaevlerinde sorunlar bitmiyor

Cezaevleri geçen yaz aylarında gerçekleşen ölüm orucu eylemleriyle gündemin birinci maddesi haline gelmişti. Hükümet, ancak 12 kişi yaşamını kaybettikten sonra, kamuoyunun da baskılarına dayanamayarak tutukluların taleplerini kabul etmek zorunda kalmıştı.

Cezaevleri gündemden düştü ama, mahkumların sorunları çözülmüş değil. Ölüm oruçlarından sonra sağlık durumları iyice kötüleşen, acil tedavi olması gereken onlarca kişi, aylarca bekletiliyor, hastaneye gidebilenler ise tedavi edilmeden geri yollanıyor. Örneğin ölüm orucu eylemcilerinden Mustafa Yaşar hastaneye ancak 5 ay sonra gönderilmiş, Yaşar hastaneye gidebildiğinde ise yalnızca tomografi çektirebilmek için 10 milyon lira talep edildiğinden tedavi olamadan geri dönmek zorunda kalmış.

Kamuoyunun ilgisi canlıyken, Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna, "eylemcilerin her türlü sağlık masraflarının karşılanacağını" belirtmişti. Oysa şimdi tedavi giderleri "bakanlık masrafları ödemiyor" gerekçesiyle karşılanmıyor. Ancak milyonlarca liralık faturaları ödeyebilen tutsaklar yaşama şansını sürdürebiliyor.

Gebze Cezaevi'nden SÖZ'e mektup gönderen bir grup tutuklu, sorunların bununla da bitmediğini, 20'şer kişilik koğuşlara 25'er-30'ar kişinin sığıştırıldığını, ranza, yatak, dolap gibi en temel ihtiyaçların karşılanmadığını belirtiyor.

Son günlerde hükümet, bir kısım medya cezaevlerini örgütlerin yönettiği 'lüks oteller' olarak göstermeye çalışırken, tutuklular cezaevlerindeki olumsuz koşullara dikkat çekerek, başta ölüm oruçları sırasında oluşturulan Cezaevi İzleme Komitesi olmak üzere, tüm demokratik kişi ve kurumları duyarlı olmaya, kendilerine sahip çıkmaya çağırıyorlar.

Ve Polat İyit öldü..

3 Mayıs 1996 tarihinde tutuklanan İyit, cezaevinde akciğer kanserine yakalanmıştı. Adli Tıp Kurumu verdiği raporda "ölümcül hastalığa yakalanan İyit'in ne kadar yaşayabileceğini söylemenin mümkün olmayacağını" belirtmişti. Avukatı Mihriban Kırdök, İyit'in tahliye edilerek son günlerini ailesiyle geçirmesi için bu raporu mahkeme heyetine sundu. İstanbul 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi tahliye istemini reddetti. Kırdök, Anayasa'nın 17. maddesinin "kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyeti ile bağdaşmayan bir cezaya ve muameleye tabi tutulamaz..." hükmünü içerdiğini hatırlatarak mahkemenin reddetme gerekçesini gülünç bulduğunu söyledi.

Sağlık durumu giderek ağırlaşan Polat İyit geçtiğimiz çarşamba günü yaşamını yitirdi...

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde 12 yıla hükümlü siroz hastası olan S.Ç (16) ve 18 yıla hükümlü kanser hastası Reşit Kayran da (35) cezaevinde ölümü bekliyor. Bu iki hükümlünün bir an önce tahliye edilmesi için geçen hafta İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Akın Birdal Cumhurbaşkanı'na başvuruda bulundu. Geçen yıl ölümcül hastalıklar yüzünden Tuncay Baltaş, Süleyman Özer, Mustafa Kaya, Yunus Yaman ve Naziri Çalışkan yaşamlarını yitirmişti. Bu yılın ilk kaybı ise Polat İyit oldu.

Kazanan hep Refah

Medyatik bir şeyhin genç bir kadınla uygunsuz vaziyette yakalanması ve ardından genç kadının itirafları, gözlerin tarikatlara çevrilmesine neden oldu. Zikir törenleri, yanaklarda sallanan şişler, cinler, periler, binbir gece masallarını anımsatan erotik hikayeler başlı başına ilgi çekiciydi zaten.

Ratingi yüksek programlarda kara çarşaflı kadınlar, tarikatlardaki homoseksüel aşkları anlattılar. İmam nikahının inceliklerinden, oruçluyken bir kadının dilini emmenin orucu bozup bozmayacağına dek varan pekçok konuda 'din bilgimizi' geliştirdik.

Bütün bu tartışmalardan Refah Partisi'nin kendisini sıyırmaya çalışacağı beklenirken, Erbakan tarikat şeyhlerini -Cumhuriyet tarihinde ilk kez- Başbakanlık konutunda iftar ziyafetine davet etti.

Refah Partisi herkesin saldırdığı tarikatlara sahip çıkmasının nedeni açık: Tarikatlara yönelik kaba propaganda, Erbakan'a tarikatlara Refah propagandası yapma olanağı sağlıyor. Çünkü genel kanının aksine bütün tarikatlar Refah Partisi'ni desteklemiyor.

Kiminin ortaya çıkış tarihi Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk dönemlerine kadar giden tarikatlar, Cumhuriyet'in kuruluşundan 1950'lere kadar sindirildi ve etkinliklerini kaybettiler. Başlangıçta CHP'ye karşı Demokrat Parti'yi destekleyen tarikatlar, DP'den sonra da merkez sağ partileri destekleyegeldiler. Örneğin Nurcular Süleyman Demirel'in kitaplarını gönüllü olarak yıllarca kendi yayınevlerinde bastılar. Süleymancılar şeyhlerini AP kontenjanından parlamentoya soktular.

Refah'ın öncülü Milli Nizam Partisi Nakşibendi şeyhi Mehmet Zahit Kotku'nun teşvikleriyle kurulmuştu. Ama çok geçmeden islamın "geleneksel" kurumlarıyla "modern" kurumlarının yolları ayrılmaya başladı. Kotku'nun ölümüyle tarikatin başına geçen Esad Coşan 1990'da şöyle yakınıyordu: "Biz kardeşlerimizi ona (Erbakan) emanet ettik, 'Buyur çalış sana kadro olsun' dedik. Kardeşlerimizin şimdi tekkeye bakışı, tasavvuf anlayışı, bidatı darmadağın dağıldı." Coşan, sayılarının milyonları aştığını iddia ettiği müritlerine RP'yi protesto çağrısı yapacak ama sonuç alamamak bir yana RP'nin kendisini protestosunun ne denli etkili olabileceğini görecekti.

Coşan'ın müritlerinin Refah'la kurdukları ilişki örneğin Anap'la kurdukları ilişkiden temelden farklıydı. Refah'ta din siyasetin daha dolaysız bir parçasıydı, bu da müridlerin parti aktivistlerine dönüşmesini kolaylaştırıyordu. Çünkü Refah'ta siyaset yapan biri, siyaseti sadece cemaatine bir takım kolaylıklar sağlamak için değil, 'dine ve Allah'a hizmet için' yapmış oluyordu. Amaç nasılsa aynıydı.

Refah Partisi'nin yükselişi 'tarikat ehlini' parti saflarına çekiyordu. Parti etkinlik kazandıkça da daha çok cemaat RP'yi şemsiye olarak kullanmaya karar verdi.

Şimdi medyanın siyasal islamı yıpratmak için istismarı daha kolay tarikatları boy hedefi haline getirmesi RP'nin iki yönden işine yarıyor. Bu süreç bir yandan 'tarikat ehlinin' parti aktivistlerine dönüşme sürecini hızlandırırken, bir yandan da RP'nin tarikatlara 'Bizden başka sığınacağınız liman yok' mesajı vermesini sağlıyor.

Öte yandan Müslüm Gündüz-Fadime Şahin etrafında dönen tartışmalar ve medyanın tavrı Refah'a arayıp da bulamadığı başka bir olanak daha sağlıyor. Türbanlı öğrencilerin üniversiteye girebilmelerini bile sağlayamayan Refahlılar, şimdi çarşaflı taraftarlarını, "din alimlerini" hergün televizyon kameralarının önüne çıkarıyorlar. Olup bitenlerin "gerçek islamla" ilgisi olup olmadığı soruluyor onlara, onlar da 65 milyona "gerçek islamı" anlatıyorlar. İslami söylem kendini meşrulaştırıyor, laik cepheyi yavaş yavaş "asimile" ediyor.

Siyasal islamın Türkiye için ciddi bir tehdit oluşturmadığını düşünenlerin temel argümanlarından biri Türkiye toplumunun laiklik konusunda duyarlı olduğu saptaması olageldi. Örneğin 1990'ların başında yayınlanan bir CIA raporunda islamcıların seçim yoluyla iktidara gelmesinin kolay olmadığı çünkü Türk toplumun laiklik ve islam konularında 'hassas' olduğu ileri sürülüyordu.

"Gerçek islam" tartışmalarının bu denli ilgi toplaması, arkasında kararlı bir toplumsal destek olmayan, devletin, yönetici sınıfın desteğiyle ayakta kalmaya çalışan bir "laikliğin" islami söylem karşısında tutunma şansı olamayacağını gösteriyor.

Tarikatlara yüklenerek Refah'ı yıpratabileceklerini düşünenler bir başka olguyu daha atlıyorlar. Modern bir siyasal hareket olarak islamcılığa güç kazandıran kutsal kitapların keramet değil, bu dünyanın maddi çelişkileri. Dolayısıyla onu geriye itecek gücü devletin yüksek kademelerinde, medya plazalarda değil sokaklarda aramak gerekiyor. Laikliğin demokrasi ile birleşmesi de böyle mümkün zaten.

Hasan Basri Karabay

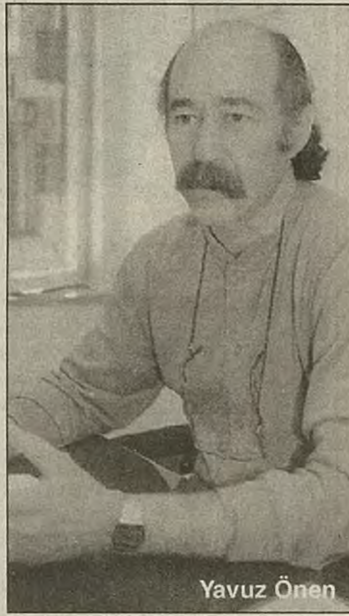
Mühendisler eyleme çıkıyor

Kaldırımdan alanlara....

220 bin mühendis ve mimarın meslek birliği TMMOB, Türkiye'nin her yerinden gelecek üyeleriyle 18 Ocak Cumartesi günü Ankara'da alana çıkıyor. TMMOB Tandoğan Alanı'nda düzenlenecek mitingde çalışan mühendis ve mimarlar için adil ücret artışı, grevli-toplu sözleşmeli sendikal örgütlenme, özelleştirme politikalarına son verilmesi, kaynakların savaşa değil üretime aktarılması, barış ve siyasal demokrasi taleplerini yükseltecek.

TMMOB'nin mitingini Tabip, Eczacı ve Veteriner Odaları'nın yanısıra KESK, DİSK ve Türk-İş de yöneticilerini göndererek destekleyecek. Ayrıca emekten yana siyasal partilerin temsilcileri de mitinge çağrılı.

TMMOB Genel Başkanı, mimar Yavuz Önen 1960'ların yükselen mesleği mühendislik ve mimarlığın, 1980'lerle birlikte, yeni dünya düzeninin dayattığı sanayisizleşme süreci içinde gözle görülür bir statü kaybına uğradığına işaret ediyor: "Yalnızca 1993 ile 1995 arasında yapılacak bir karşılaştırma bile mühendislerin GSMH'daki payları ve satın alma güçlerinin yüzde 20'den

yüzde 10'a gerilediğini gösteriyor; yani mühendislerin üretkenlikleri yarı yarıya düştüğü gibi, gelirlerinin yarısını da kaybettiler ve yoksullaştılar," diyor."

TMMOB, üyelerinin durumunu yakından izliyor. Önen'in verdiği sayılara göre TMMOB'ye üye 220 bin mühendis ve mimarın 70 bini kamu sektöründe, 70 bini kendi hesabına ya da özel sektörde çalışıyor, geri kalan 70 bini ise işsiz, yani "kaldırım mühendisliği" yapıyor.

Önen 1970'ler ve 1980'lerin toplumsal mücadele cephesinde çok önemli bir yer tutan mimar ve mühendislerin etkinliklerinin 90'larda gerilemeye yüz tutmasını 12 Eylül ideolojisinin etkisiyle toplumda siyasal kayıtsızlığın artmasına bağlıyor.

"O nedenle Ankara mitingini TMMOB kitlesini motive etmek için de stratejik bir başlangıç noktası olarak görüyoruz," diyor. TMMOB 1997 yılı boyunca hem örgütsel bir yeniden yapılanma sürecini tamamlamayı, hem de siyasal demokrasi mücadelesine aktif katkıda bulunmayı hedefliyor.

"Otuz yıldır bu ülkede mühendis ve mimarların oyları merkez sağa ve merkez sola aktı" diyen Önen, bundan böyle üyelerinin siyasal tavır alışlarına katkıda bulunmayı gözetmekten de uzak durmayacaklarını belirtiyor: "Üyelerimiz, emekten ve demokrasiden yana politikalara destek olacak artık." Ancak Yavuz Önen, emeğin mücadelesini parçalayan sendikal politikalara ya da sendikaların parti kurma iddialarına sertçe karşı çıkıyor: "Sendikal demokrasi yok, demokrasi mücadelesi yok ama ikbal arayışı var. Sendika ağaları 200 bin oyun pazarlığı için parti kurmaya kalkıyor."

"Mühendis ve mimarlar toplumsal konumlarıyla emekçilere daha çok yaklaştıkça üyelerimiz tabanda giderek daha aktifleşiyor, ellerine geçirdikleri her araçla, bütün engellere karşın örgütlenmeye yöneliyor ve odalara akıyor. TMMOB bu ihtiyaçlara cevap vermek için yenilenecek ve demokrasi mücadelesinin başlıca öznelerinden biri olacak. Cumartesi günü işe başlıyoruz" diyor Önen.

İşkenceciler değil çocuklar cezalandırıldı

Utanmadınız mı?

Çoğunun yaşı 18'in altındaydı.Tutuklandılar. İşkence gördüler. Tepkiler Türkiye sınırlarını aştı. Sonuçta 12 yıla varan cezalar aldılar. Ceza almasalar "bütün bu vahşet nedendi" diye sorulmasından korkuldu besbelli. Neredeyse yaşları kadar ceza verdiler. Söyleyecek laf bırakmıyorlar insana... Nasıl bu kadar kıyıcı olabiliyorsunuz? Kendi çocuklarınızın yüzüne nasıl bakabiliyorsunuz? Utanmıyor musunuz?

AZALIRKEN Yelda

Gayrıbayramlar

Ayrımız gayrımız var maalesef.

1 Ocak sabahı erken uyanmıştım, yılbaşını kutlamadığımdan değil ama. Balkona çıkmıştım. Derin sessizlik, sokak sakinlerinin çoğunun yılbaşını kutladığını gösteriyordu. Uyuyanları uyandırmaya ayarladığı sesiyle malum sakallı bir 'sokak sakini', "hindi bayramı" diyerek aşağıladığı Noel'i kutlayanlara söyleniyordu. (Aczmendilere saldıran kemalistlerin kılık kıyafet terörü estirdiği şu günlerde, insanların sakalını tarif etmek pek uygun olmadı galiba.)

• 1 Ocak Rumlarda Protohronia, İsa'nın sünnetinin kutlandığı gün. Son on yıllarda olduğu gibi, bu yıl da 31 Aralık akşamı ev ev dolaşıp Noel şarkıları söylemedi Türkiye'deki Rum çocuklar. Yılbaşı Pidesi'ni evlerinde yemiş olmalılar, adeta gizlice...

• Aynı gece Ermeni çocuklara Gağant Baba (Noel Baba) hediyeler getirdi, ama bu, Ramazan Bayramı'ndaki Müslüman çocukların sevincini paylaşmada olduğu gibi, kamuoyuna yansımadı, sevinç paylaşılmadı....

Süryaniler için ise 6 Ocak, Denho Günü'ydü. İsa'nın vaftizini kutladılar, ama tabii ki(!) kilise dışına taşırmadan...

• Rum, Ermeni, Süryani arkadaşlarımızın bayramları geçti. Önümüzde, Yahudilerin "Ağaç Bayramı" olarak kutladığı Tu-Bişvat var. 23 Ocak'ta. Umalım ki, o gün birlikte meyve yiyelim. Ve umalım ki, geçtiğimiz yıllarda olduğunun aksine, bu yıl, oruç tutmadığı için insanlar saldırıya uğramasın...

Eşcinsellerin azınlık olup olmadığı tartışmalı, ama aynı ırkçılar tarafından saldırıya uğradıkları, tehdit altında oldukları kesin. Gizliliğe itilenlerin azınlık mı, çoğunluk mu olduğu bilinemiyor, ama kendilerine, az olduklarının hissettirilmek istendiği açık. Gayriheteroseksüelleri kimi sol muhalifler, üzerinde pek düşünmeden "cinsel azınlık", kimisi de "farklı cinsel tercihi olanlar" diye tanımlıyor (oysa mesela homoseksüelliğe göre de, heteroseksüellik, farklıdır). Heteroseksüel olmayan biri olarak Demet şöyle demiş: "Ben kendimi bir Hintli, bir Siyah, bir Kızılderili gibi gibi görüyorum. Güneydoğu'daki gibi evlerimiz yakıldı, Tunceli'deki gibi gıda ambargosu uygulanıyor"... * AIDS haberinin başlığını kurukafayla veren bir gazete, eşcinsel bir Siyah'ın fotoğrafını kullanmıştı.** Yani, hastalık - hatta hastalar- kötüdür, AIDS bir eşcinsel hastalığıdır, Siyah hastalığıdır...

Eşcinseller azınlık mı?

Polis tarafından sokakta dövülen eşcinseller Ekim 1996'da 'sokak sakinleri' tarafından da saldırıya uğradılar. İstanbul Cihangir'deki, eşcinsellerin de oturduğu sokaklarda 'sakinler', 'Eşcinsel değilsen bayrak as' kampanyası açtılar ve transvestilerin evlerini taşladılar. Dönmeler ya gidecekler ya gidecekler, diyen sakinlerden nisbeten daha sakin olanları ise, "madem kadın olmuşlar, evlenip otursunlar" diyerek düzen içine çekmeye çalıştı heteroseksüel olmadığını gizlemeyenleri...

Bayrak açılan, sözde PKK, arkasında Kürtler. Bu bayrağın Türk olmayanları kapsamadığını ima edenler, eşcinselleri de dışladığını gösterdiler bir bakıma.

"PKK'nın, Almanya'daki eylemlerinde Yeşiller, Demokratik Sosyalizm Partisi ve Almanya Komünist Partisi'nin yanı sıra lezbiyen gruplardan da destek aldığı" yazılan haberin başlığı "PKK'nın 'garip' yandaşları" idi (26.3.1996, Milliyet). Yüksek tirajlı aynı Türk gazetesi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Başpiskopos tarafından eşcinsellikle suçlanan Metropolit Pangratios Meraklis'in Kürdistan ile Dayanışma Komitesi'nde görev aldığını idia ederken şu başlığı kullandı: "Homo papaz PKK'lı çıktı"... (16.3.1996)

* Pazartesi dergisi, Ocak 1997

** 1.12.1996, Sabah

Türkiye Cumhuriyeti yepyeni ise?

Milli eğitimin öğrencilere tarih derslerini taraflı verip vermediğini sormayacağım. Okul yıllarım kemalist öğretmenlerle geçti. Genç Türkiye Cumhuriyetini, devrimlerini anlatırlardı, gözleri parlayarak -kimi de tükürüğünü defterime isabet ettirip, beni kih kih güldürerek. Osmanlı kötüydü, hele ki son dönemi, hani o, güçsüz dönemi, felaket... 23 Nisan 1923'te geçmişle hiçbir ilgisi, ilişkisi olmayan, tertemiz bir TC kurulmuştu, sıfırdan.

Artık çocuk değilim, çoktandır. Şimdi, Osmanlı'nın söz konusu o son döneminde hedeflenen şeylerin TC tarafından hayata geçirildiğini hayretle (!) öğreniyorum. Mesela İttihat ve Terakki'nin başlattığı, Müslüman-Türk burjuvazi yaratma -gayrimüslimlerin yanısıra değil, onların yerine!- politikalarının, mübadeleyle, varlık vergisiyle ve daha birçok hukuki düzenlemeyle devam ettirildiğini... Nihayet soruya geliyorum. Günümüzde özellikle Metin Göktepe'nin polisler tarafından öldürülmesiyle konuşulmaya başlanan, son olarak, üniformalı çetelerin yargılanamamasında tartışılan kanun, dikkatinizi çekerim, 1913 tarihli. 1923, 1922 bile değil... Memurların görev suçlarında koğuşturmanın başlatılmasını idarenin iznine bağlayan, suçlanan memurları koruduğu iddia edilen söz konusu Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunu Muvakkat, 84 yıldır muvakkat!..

Genç, yepyeni, 74 yıllık Türkiye Cumhuriyeti'nin Kara Kuvvetleri bu yıl kaçıncı kuruluş yıldönümünü kutlayacak biliyor musunuz? 74. yılını zannediyorsanız, yanılıyorsunuz...

Ne kadar çok demokrasi, o kadar az pislik!

Susurluk'taki malum kazanın ardından ortaya dökülen siyasi gerçeklere hemen her gün yeni bir halka eklenirken bir yandan da toplumun çeşitli kesimleri bir tür karamsarlığın içerisine sürüklendi. Tablo öylesine vahim, hatta ürkütücü unsurlar taşıyordu ki, bunun içinden çıkılması pek kolay değildi doğrusu. Aslında ortaya çıkanlar en azından sol açısından pek de bilinmeyen şeyler değildi. Solun öteden beri dile getirdiği iddialar bir çok açıdan kanıtlarıyla herkesin karşısına gelmiş oldu. Rejimin yapısı, "iç devlet", "derin devlet" açığa çıkarken çeşitli toplumsal sınıfların ve siyasal eğilimlerin de bu gerçekler karşısında farklı tutumlar almaları, geleceğe dönük olarak sürece kendi açılarından müdahale etmeye çalışmaları doğaldı.

Aslında bir ülkede Susurluk'un açığa çıkardığı türden pisliklerin miktarı ile demokrasinin sınırları birbirine ters orantılı idi; ne kadar çok pislik o kadar az demokrasi... Dolayısıyla bu iç karartan tablodan çıkışın yolu da belliydi: Daha fazla demokrasi. Ne kadar çok demokrasi, o kadar az pislik... Ne ölçüde daha demokratik bir rejim oluşturulabilirse Susurluk'un ortaya döktüğü pislikler de o ölçüde temizlenebilir ve "yeni pislik yuvaları"nın oluşması da önlenebilirdi. Bu gerçeğin kavranışı ve gösterilen tepkiler tabii ki son tahlilde sınıfsal gerçeklere ve konumlanmalara bağlıydı. "Derin devlet"le bağlantılı kesimlerin tepkisi varolduğu iddia edilen demokrasinin daha da daraltılmasından öte bir şey değildi. Milli Güvenlik Kurulu Sekreterliği'ne bağlı "Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi"nin kurulması tam da böyle bir şeydi. Üç-beş tetikçinin tutuklanmasından öte bu olayın üstüne fazla gidilmemesini isteyenler kendilerine göre önlemler almaya çalışıyordu.

Susurluk'un pisliklerinin temizlenmesi için "daha fazla damokrasi" talebi geçtiğimiz hafta başlıca üç kesimden dile geldi; patronlar klübü TÜSİAD, CHP ve ÖDP.

Farklı yaklaşımlar..

TÜSİAD ve CHP'nin "demokrasi paketleri" başlıca iki temelden kaynaklanıyordu; rejime yeniden meşruiyet kazandırmak ve Avrupa'dan kopmamak. Bugünküne göre daha demokratik bir rejimi öngören bir takım taleplerden oluşan TÜSİAD ve CHP paketleri yönetenler katından gelen bir insiyatif olarak dikkat çekiyordu. Yönetilenler katından bir insiyatif olarak değerlendirilmesi gereken ÖDP'nin "demokrasi paketi" ise kuşkusuz çok daha kapsamlı ve derinlikliydi. Programında "emek egemen bir demokrasi" öngören ÖDP'nin önerileri 12 Eylül rejimiyle, onun hukuksal temelini oluşturan 1982 anayasasıyla hesaplaşmayı içeriyordu. "'82 Anayasası bütün hükümleriyle yürürlükten kaldırılarak yeni bir kurucu iradenin şekillenmesi ile meslek örgütlerinin ve demokratik örgütlerin de görüşleri ve tartışmaları doğrultusunda sadece siyasi partilerin ve devletin değil toplumun yeni bir anayasası yapılmalıdır" diyen ÖDP MGK'nın lağvedilmesinden yerel yönetimlerin üzerindeki vesayetin kaldırılmasına, seçim yasası ve siyasi partiler yasasının değişmesinden polis vazife ve selahiyet yasasının değişmesine, TCK'nın yeniden düzenlenmesinden ve yargı bağımsızlığının sağlanmasından savaşa bir an önce son verilmesine kadar çok geniş kapsamlı ve köklü demokratikleşme adımları atılmasını savunuyordu. Bu tür köklü değişimlerin "egemen güçlere ve onların dinamiğine bırakılamayacağını" vurgulayan ÖDP toplumsal muhalefet güçlerinin, emekçi kitlelerin bu ortama müdahele etmesini, bu talepler doğrultusunda bir kitle mücadelesine girişmelerini zorunlu görüyor ve bunun çağrısını yapıyordu. 3 Kasım 96'dan bu yana gerçekleşen kitlesel eylemler herşeye karşın bütün ülkenin üstüne çöken bu yoğun kirliliği bir parça dağıtan bir esinti yaratmıştı ama gerçek bir ferahlama sağlayacak çok daha şiddetli rüzgarlara ihtiyaç olduğu da açıktı...

Cumartesi Anneleri'ne İsviçre'den destek

Anneler sınır tanımıyor

Önümüzdeki haftalarda 90. kez sokağa çıkmaya hazırlanan Cumartesi Anneleri'ne bir destek de İsviçre'den geldi. İsviçre'nin Basel kentinde Kürt ve Türk demokratlar geçtiğimiz Kasım ayında biraraya gelerek bir Cumartesi Anneleri Platformu oluşturdular. Platform her Cumartesi saat 14.30-16.30 arasında toplanıyor.

Platform, her cumartesi İstanbul'da Galatasaray Lisesi önünde toplanan Cumartesi Anneleri'nin sesini İsviçre'de de duyurmayı hedefliyor. İsviçre'deki destekçilerin önemli bölümünü 16-17 yaşındaki genç kadınlar oluşturuyor. Platform "yaşları kaç olursa olsun, analığın tüm sevecenliğini, koruyuculuğunu ve barışseverliğini yeme taşıyan gençlerin" Cumartesi Anneleri'nin sesini, onların "kızları ve oğulları" olarak Avrupa'ya duyurmaya çalıştıklarının altını çiziyor. İsviçre'deki kampanya kamuoyunda olumlu tepkiler çoğalıncaya ve dayanışma örgütleninceye kadar sürecek.

Yakında sokaklar beyaza kesecek

Askere yüzde 70 zam yapılırken diğer kamu çalışanlarına yüzde 30'da kalan bir zam yapılacağının açıklanması hekimleri harekete geçirdi. Türk Tabipler Birliği (TTB) önderliğinde seslerini yükselten hekimler 10 Ocak günü acil servisler dışında hizmeti durdurdu. Aynı gün hastanelerde düzenlenen toplantılarda bir çok sorun ve çözümleri üzerine tartışıldı. Kamuda çalışan doktorun ücreti aylık 1200 dolardan 400 dolara düştü son beş yılda. İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu Üyesi Kürşat Yıldız'ın da altını çizdiği gibi hem para, hem mesleki bakımdan hayatlarından memnun değildi hekimler. Özellikle mesleğe yeni başlayanlar "Bu mesleği seçtiğimize pişmanız" diyorlardır anketlerde.

Hastane ve sağlık ocaklarına verilen maddi desteği tamamen kesen hükümetin bu tutumu, buralardan hizmet alan insanlarla doktorları karşı karşıya getirdi. Yalnız bu değil tabii. Dağ gibi biriken sorunlar vardı; atama ve nakiller, siyasi kadrolaşma, Sağlık Bakanlığı'nın yeniden mecburi hizmet uygulamasını gündeme getirmesi, keyfi yönetmelikler, SSK'da RP kadrolaşması, mesleki eğitimin yetersizliği... Peki çözüm ne? Çözüm açık. TTB "Bir araya gelin ve toplantılarda önerilerinizi konuşarak bize iletin" mesajını verdi tüm hekimlere. Verilen mesajlardan biri de önümüzdeki döneme daha kararlı ve tempolu eylemlerle girilmesiydi. "Çünkü başka bir yol kalmadı" diyordu TTB Genel Sekreteri Eriş Bilaloğlu. "Artık yeter" demek noktasına gelmişlerdi.

Önümüzdeki günlerde "sürekli faaliyet" yürütmeye kararlı hekimler. Bu, belki de 14 Mart Tıp Bayramı'na bir tür hazırlık olacak. "Hem hekim, hem hasta haklarını birlikte savunmak" üzere planlanan bir dizi eylem, "Beyaz eylemler" kadar ses getireceğe benziyor...

Eriş Bilaloğlu, "teyakkuz"un başlangıcını 21 Aralık tarihine dayandırıyor. Bu tarihte TTB'nin bütün hastanelerdeki temsilcileri bir toplantı düzenlemiş ve "patlama noktasında" oldukları bu toplantıda ortaya çıkmıştı. Ancak "teyakkuz"u da yeterli olarak görmüyordu Bilaloğlu. "Bu yeterli değil, seferberlik gerekli" diyordu.

Hastanelerde yapılan toplantılarda gündeme getirilen önerilerde esas olarak söylenen "eylem yapalım, sokağa çıkalım" idi. Hepsi alt alta toplandığında 14 Mart'a kadar sürecek bir eylemler dizisi çıktı ortaya. "Medyatik eylemler" olacaktı tabii bu eylemler. Başka türlü kamuoyu yaratamadıklarını itiraf ediyordu TTB yöneticileri.

Aslında hekimleri eyleme kışkırtan şahsiyet Tansu Çiller'di. Son günlerde hastanelere düzenlediği ve "Balyoz harekatı" olarak adlandırdığı baskınlar, sorunların kaynağı konusunda hedef şaşırtmaktan başka bir şey değildi. "Balyoz harekatı"na ateş püsküren hekimler de buna karşı başlattıkları harekata "örgütsel teyakkuz" adını taktılar. Kısacası yakında sokaklar beyaza kesecek.

Ayla ÖNDER

Polis de 'üvey evlat'

Hükümetin kamu çalışanlarına yönelik "ayrımcı" politikaları sonunda polisleri de harekete geçirdi. Kendilerine ordu mensuplarından daha düşük oranda ek zam yapılmasına tepki gösteren emniyet görevlileri, hükümeti protesto etmek için telsizlerini "mandallıyorlar".

Silahlı memuruyla silahsız memuru arasında ayrım yapan hükümet, anlaşılan 'ağır' silahlı memurunu da 'hafif' silahlı memurundan ayırıyor. Genel olarak yapılan yüzde 30 zammın üzerine ordu mensuplarına yüzde 42 zam ek zam verirken polise ise yüzde 20 ek zam öngörülüyor.

Bugüne değin kamu çalışanları ne zaman "insanca ücret, grevli-toplusözleşmeli sendika" hakkı için sokağa çıksa karşısında hep ellerinde telsizleri ve coplarıyla polisi bulurdu. Kamu çalışanları ayrımcılığı protesto etmek için önümüzdeki günlerde yine sokağa çıkmaya hazırlanıyor ve karşısında muhtemelen yine polisi bulacak.

KESK'in demokratik haklara sahip olmaları için mücadele ettiği çalışanlar arasında polisler de var. Bakalım polisler kendi demokratik haklarına cop sallamaya devam edecekler mi?

TBMM İnsan Hakları Komisyonu OHAL yetkililerinin yalanını ortaya çıkardı

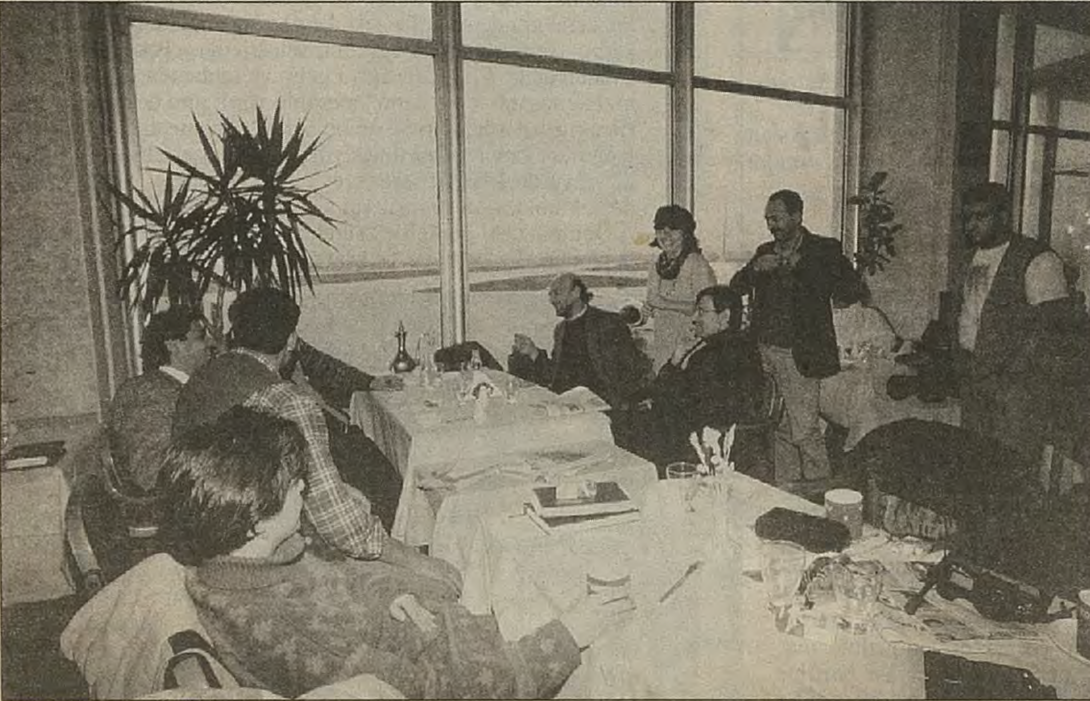
Lice'de zorunlu koruculuğa suçüstü

Bilal YÜKSEK

Senaryo yazılmıştı. Her şey hazırdı. Dekor, kostüm, yönetmen, sahneye koyan, oyuncular, figüranlar... Lice Devlet Tiyatrosu yeni sezon için perdelerini açıyordu. Bu yılki oyun "Zorunlu Korucu Nasıl Yapılır"dı. "Sivil yönetim" kod adı kullandığı için senaryoyu yazanın gerçek kimliği tam olarak bilinemiyordu!

Zaten Lice Devlet Tiyatrosu'nun 1993'ten bu yana sahneye koyduğu tüm oyunlar kapalı gişe oynuyordu. Üç yıldır hiçbir gazeteci, insan hakları heyeti, hatta Başbakan Tansu Çiller, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal bile Lice'ye gidememişti.

Ama salonda küçük bir boşluk oldu 30 Aralık 1996'da. Lice Acil Gözlem Heyeti giriverdi ilçeye. Oyun muhteşemdi. "Gönüllü korucular" zorunlu olarak komando taburunda "icra-ı sanat" ediyorlar, eşleri,

8 Ocak'ta Lice'ye gitmek için yola çıkan Lice Gözlem Heyeti sis nedeniyle Diyarbakır'a gidemeyerek Ankara'da Esenboğa Havaalanı'nda 5 saat bekleyip İstanbul'a geri dönmüştü. (Yukarıda) 9 Ocak'ta Diyarbakır'a giden ancak Lice'ye sokulmayan heyet OHAL Valisi Necati Bilican'la görüşmeden çıkarken.

Yönetmen, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Necati Bilican'dı.

Sahneye koyan, Lice Kaymakam Vekili Yüzbaşı Hacı İlbaş.

Zorunlu oyuncular, Lice halkı arasından seçilen 120 erkekti.

Lice halkı da zorunlu figüran olarak sahnedeki yerini alacaktı.

Dekor belliydi elbet; evleri, dükkanları yanmış, kurşunlanmış, yıkılmış Lice...

Kostümler günlük görev üniformaları ve yöre giysileriydi.

Aksesuar ise oyunda "gönüllü korucu" rolünde sahneye çıkacak "zorunlu oyuncular"a dağıtılacak yüz kadar Kaleşnikof ve kütüklük.

Oyunun ilk provası

Oyunun ilk provası 11 Aralık 1996'da yapıldı. Önce tüm muhtarlar toplanıp "gönüllü korucu" rolünü oynayacak 120 "zorunlu oyuncu"nun adı istendi. Kimse liste vermedi. Oyunu sahneye koyan Yüzbaşı İlbaş "O zaman ben seçerim" deyip, 20 Aralık gecesi 15 ile 70 yaş arası tüm Liceli erkekleri toplayıverdi. Sabaha doğru elemeler tamamlanmış, zorunlu oyuncular seçilmişti.

Haydi! Başladı Lice Devlet Tiyatrosu'nun yeni oyunu.

Oyun çok tutmuştu! Kapalı gişe oynuyordu.

kadınları, çocukları taburun kapısında ağlaşıyordu.

Gazeteciler, televizyoncular görüntüleri alıyor, röportajlar yapıyor, sonra da tiyatro yetkililerine soruyorlardı; "Bize bu oyuncular biraz zorla oynatılıyor gibi geldi" diye.

Yanıt hazırdı:

- Hiç zorla olur mu? Hepsi tiyatromuzda oynamak için yanıp tutuşuyordu. Kapasitemiz bu kadar olduğu için ancak 120'sini alabildik.

Ama, "gönüllü korucular"ın sayısı giderek azalıyordu. Lice Gözlem Heyeti 9 Ocak'ta bu ilçeye gitmek istediğinde 84'e kadar düşmüşlerdi.

"Kapalı gişe" oynandığı için heyet Lice'ye sokulmadı. Her nedense heyet temsilcileriyle görüşen Vali Bilican da, belki de fazla talep olmasın diye Lice'de oynanan oyunu gizledi; "Lice bir tiyatro sahnesi değil" diyerek.

Ama üç gün sonra Diyarbakırlı gazetecileri topladı Vali Bilican ve Lice'ye götürdü. Topladı "gönüllü korucu"ları karşısına ve "hayatınızdan memnun musunuz?" diye sordu. "Gönüllü korucular"ın gönlünden Vali Bilican'a yanıt vermek geçmedi. Çevrede kadınlar da toplanmıştı. Vali Bilican'a "Erkeklerimizi serbest bırakın" diyeceklerdi. Ancak korumaları aşıp yanına yaklaşamadılar Bilican'ın.

Oyunun ünü giderek yaygınlaşıyordu. 14 Ocak'ta oyunu izlemek isteyenler ise HADEP Genel Başkan Vekili Ahmet Türk, Genel Başkan yardımcıları Güven Özata, Sedat Yurttaş, MYK üyeleri Sırrı Sakık ve Kemal Parlak'tı. Vali Bilican HADEP'lilere "Valla hiç yerimiz kalmadı"yı anlatmak istiyordu; "Heyetler gittikçe halkın tansiyonu yükseliyor" derken.

Lice Devlet Tiyatrosu'nda oynanan "Zorunlu Korucu Nasıl Yapılır"ın ünü Ankara'ya, TBMM'ye kadar uzandı. Sonunda 15 Ocak günü TBMM İnsan Hakları Komisyonu İnceleme Heyeti Diyarbakır'a gitti. Oyuna "suçüstü" yapacaklar arasında Komisyon Başkanı DYP'li Demir Berberoğlu, ANAP'lı Süha Tanık, DSP'li Hakan Tartan, RP'li Musa Okçuoğlu vardı. Heyete Diyarbakır'da bulunan ANAP milletvekili Segbetullah Seydaoğlu da katıldı.

Osmanlı'nın oyunu bitmez

Vali Bilican Lice'deki başarısıyla övünmeyi pek sevmediği için olsa gerek, "Lice'ye giderken gazetecileri götürmeyelim" dedi. Bazı heyet üyeleri de bu öneriyi kabul etmek üzereydiler. Ancak DSP milletvekili Hakan Tartan buna karşı çıktı. RP'li Musa Okçuoğlu da Tartan'ı destekledi. Sonunda gazetecilerin götürülmesine karar verildi. Ama, "Osmanlı'nın oyunu biter mi"ydi.

15 Ocak sabahı milletvekili heyeti Lice'ye hareket etti. Gazetecilerin kendi araçlarıyla Lice'ye gitmesi yasaktı. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği tarafından sağlanan iki minibüsle gideceklerdi. Milletvekillerinin peşinden yola çıktı haberciler. Ancak heyetten tam üç saat sonra. Hem de yaklaşık 20 kilometre hızla. Konvoy yapılmıştı. Önde zırhlı araç VTR 80 vardı ve gidebileceği en yavaş hızla yol alıyordu Lice'ye doğru. Hatta bir ara haberciler vazgeçmeye kalktı Lice'ye gitmekten. Askerler "Aracımız arızalı, daha hızlı gidemiyoruz" diyorlardı. 2.5 saatte aldılar 94 kilometrelik yolu. Elbette geç kalmışlardı. Oyun bitmiş, seyirciler Lice'den ayrılmak üzereydi. Hiçbir şey göremediler, elbet Vali Bilican'ın da istediği buydu.

İlk 20 korucunun anlatımı

Ama Ankara'dan gelen milletvekilleri göreceklerini görmüş, duyacaklarını duymuştu. Milletvekilleri 51 kişinin ifadesini aldı. Bunlardan birisi "İzinli yönetmen" Lice Kaymakamı Akgün Corav'dı. Oyuna daha sonra katılmıştı. Heyet üyelerine, "Bu koruculardan özellikle istihbarat için yararlanacağız. Burada yeterli sayıda asker ve polis var. Ama Lice'de korucu olmasının psikolojik etkisi var" diyordu Corav.

Anlaşılan Lice Devlet Tiyatrosu'nda sahneye konan "Zorunlu Korucu Nasıl Yapılır" oyununun bütün resmi görevliler tarafından hemfikir olunan bir nedeni vardı :

- Lice PKK'nın kurulduğu yer. Onun için burada korucu olması psikolojik olarak bir kazanım.

Anlaşılan Lice'de oynanan, PKK'nın intikamını halktan alma oyunuydu.

Sonra sıra "gönüllü korucu" rolü oynayan zorunlu koruculara geldi. Sayıları daha da azalmıştı. Milletvekilleri geleceği için 30 kişi daha "oyundan azad edilmiş"ti. Kala kala 54 korucu kalmıştı. Onlar da komisyona ifade verirken, ezberledikleri rolü, oyunu sahneye koyan Yüzbaşı İlbaş'ın sabah içtimasındaki "gönüllü korucu oldunuz" talimatını unutmuşlar, tekstin dışına çıkarak başlarına gelenleri bir bir anlatmışlardı.

Diyarbakır Cezaevi'nde yaşanan katliamla ilgili olarak başarılı bir çalışma yapan ve objektif bir rapor hazırlama çabası gösteren komisyon üyeleri aynı titizliği "Lice Devlet Tiyatrosu'nu teftiş ederken" de gösterdiler. Kaymakamlıktaki odada sadece milletvekilleri vardı. İfadesi alınacak 30 korucu birer birer alınmaya başlandı odaya. İlk 20 korucunun anlatımı bitince de komisyonun kesin bir fikri oluştu "gönüllü korucu rolünün Liceliler'e zorunlu olarak verildiği" yolunda.

13 muhtar ne dedi?

17 yaşındaki bir korucu anlatmıştı komisyon üyelerine ifade verirken :

- Korucu olmak istemiyorum. Zorla yaptılar. Zaten yaşım da tutmuyor.

Bir başka korucu, heyetin tüm sorularını "yorum yok" diye yanıtladı..

Sonra yaşlı bir korucu girdi odaya. Güçlükle yürüyor; "Hastayım" diyordu; "Zaten benim koruculuk yapacak gücüm yok, zorla yaptılar".

Genç bir korucu "Koruculuğa karşıyım. Ama burada 100'den fazla korucu olursa ben de korucu olurum" yaklaşımındaydı.

İfade veren başka bir korucunun da bir önerisi vardı:

- Seferberlik ilan etsinler, gidelim PKK'ya karşı savaşalım. Ama bizi zorla korucu yapmasınlar.

İfade veren 30 korucudan sadece birisi gönüllü korucu olduğunu söylüyordu:

- Ben koruculuk yapacağım. Bir oğlum sakat, birinin işi var. Oğullarım olmasın diye ben korucu oldum. Yüzbaşıyı seviyorum.

Sonra 13 muhtar ifade veriyordu milletvekillerine. Hepsinin de yaklaşımları aynıydı:

- Biz otomatikman korucu olduk. Devletten yanayız, ama korucu olmak istemiyoruz. İlçeden ayrılmamıza izin verilmiyor, buraya hapsolduk.

Lice Devlet Tiyatrosu'nda oynanan 'Zorunlu Korucu Nasıl Yapılır' oyununa 'suçüstü' yapan milletvekillerine, "gönüllü korucu" rolü verilen "zorunlu oyuncular"dan 30 korucu, 13 muhtar ve koruculuğu bırakan altı Liceli her şeyi anlattı.

Yüzbaşının sitemi

Son olarak ifade veren Yüzbaşı Hacı İlbaş, korucu yapılmak istenenlerin dört gün gözaltında tutulduğunu kabul ediyor, ancak bugünden itibaren isteyenlerin "Zorunlu Korucu Nasıl Yapılır" oyunundan ayrılabileceğini söylüyor. Bir de sitem ediyor Yüzbaşı İlbaş milletvekillerine:

- Siz geldiniz, PKK kazandı, devlet kaybetti.

İşte Lice Devlet Tiyatrosu'nda son perde. "Zorunlu Korucu Nasıl Yapılır" oyununa suçüstü yaptı TBMM İnsan Hakları Komisyonu İnceleme Heyeti... Gönüllü yönetmen, gönüllü sahneye koyucu milletvekilleri tarafından "suçüstü" yakalandı.

Gerçi Lice Devlet Tiyatrosu tarafından 1993 ve 1994 yıllarında oynanan "Lice Nasıl Yakılıp Yıkılır" oyununun failleri henüz yakalanamadı. Ama yine de 1996-97 sezonunda perdelerini "Zorunlu Korucu Nasıl Yapılır" oyunuyla açan Lice Devlet Tiyatrosu'nun "gönüllü korucu" rolünde olan "zorunlu oyuncular"ı şimdilik derin bir nefes aldı; OHAL yetkililerine göre aldıkları bu nefes "PKK kazandı" diye değerlendirilirse de...

Oynanan oyunları yakından izliyoruz. OHAL Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü "perde" diyene dek...

Gerçek bir OHAL öyküsü

Doğu'da elini sallasan...

Mehmet MELİK

Diyarbakır'da 1997 yılının ilk haftasında kafaları karıştıran, JİTEM'li, 'çete'li, fidyeli, eroinli bir olay yaşandı. Basın mensuplarının dayatması ile olay bir noktaya kadar geldi. Ancak ondan sonrasını basın mensupları da çözemedi. Ortaya bir itirafçı çıktı, kaçırılan kişi 1 kilo 800 gram eroinden tutuklandı ve kafalar karıştı.

1 Ocak günü, Van il merkezinde kıraathane işleten Yılmaz Yıldız isimli genç, kimliği belirsiz kişi veya kişilerce kaçırıldı. Bu kişiler kaçırma işleminin gerçekleşmesinden iki gün sonra, baba Yusuf Yıldız'a telefon açarak, oğlunu serbest bırakmak için 20 bin mark fidye istediler ve parayı Diyarbakır'a getirmesini öğütlediler.

Baba Yusuf Yıldız'ı arayan kişi kendisini Mehmet Ağa olarak tanıtıp, "Parayı ya Ziraat Bankası'na yatır ya da Denizkızı pastanesinde buluşalım. İrtibat için de 671 24 93 nolu telefondan beni ara" dedi.

Bunun üzerine Diyarbakır'a gitmeye karar veren baba Yusuf Yıldız'ı hayrete düşüren olay, Diyarbakır-Silvan karayolu üzerinde Hazro yol ayrımında patlak verdi. Yıldız, Bağdere Karakolu'ndaki yol kontrolünde, askerlerle birlikte kimliğine bakan sivil giyimli kişinin "Parayı getirdin mi" sorusuyla karşılaştı. Baba Yusuf Yıldız hayretler içinde "Hayır" yanıtını verdi. Sivil giyimli kişinin bundan sonraki sözleri, "O zaman Diyarbakır'a git, pastanede bekle" oldu. Sonra... Sonrasını Baba Yıldız'dan dinleyelim: Tarih: 6 Ocak 1997.

"Sivil giyimli kişi geldi, tekrar parayı sordu, getirmedim dedim. Bunun üzerine telefon kulübesinden Mehmet Ağa denen şahsı aradı, daha sonra telefonu bana verdi. Mehmet Ağa bana 'iki güne kadar para gelmezse oğlunu ölmüş bil' tehdidinde bulununca bayılmışım. Uyandığımda sivil kişi yoktu. Daha sonra Cumhuriyet Savcılığı'na giderek suç duyurusunda bulundum."

Suç duyurusu ve çete bağlantısı

Baba Yusuf Yıldız, bilmeden bir çeteye çomağını sokmuştu. Şikayet dilekçesinde, irtibat için verdiği telefon numarası Diyarbakır'ın Hazro ilçesinde PKK itirafçısı Olcay Dağ'a aitti. Savcılık tarafından yapılan ön soruşturmada bu gerçek ortaya çıkmıştı. Peki kaçırılan Yılmaz Yıldız neredeydi? Bundan sonrası biraz muamma... 1 Ocak tarihinde kaçırılan Yılmaz Yıldız 6 Ocak 1997 günü, yani babasının suç duyurusunda bulunduğu günün akşam saatlerinde savcılığa çıkarılıyor ve 1 kilo 800 gram eroin bulundurmak suçundan tutuklanıyordu. Bu noktada bir zincirin halkaları gibi onlarca soru geliyordu akla. Yılmaz Yıldız kaçırılmış mıydı, gözaltına mı alınmıştı yoksa? Kimlerin "koruyucu" kanatları altındaydı 5 gün boyunca?

Mehmet Ağa kimdi? İtirafçı Olcay Dağ'ın üniformalı ortakları kimlerdi? Yılmaz Yıldız neden 1 kilo 800 gram eroin bulundurmak suçundan tutuklanmıştı? Yılmaz Yıldız neredeydi, babasının suç duyurusu olmasa ortaya çıkarılacak mıydı?

Yılmaz 1 kilo 800 gram eroinle yakalanmış mıydı, yakalandıysa neden daha önce yargı önüne çıkarılmamıştı? Yanıt basitti: Çete kokusu yayılınca, Yılmaz da bir şekilde ortaya çıkarılıyor ve normal suçlu muamelesi görüyordu. Yusuf Yıldız, oğlunun uyuşturucu taciri olarak tutuklanmasına bir anlam veremiyor. Yıldız şöyle konuşuyor: "İtirafçı Olcay mahkeme salonunda yanıma yaklaşarak, 'Oğlunu serbest bıraktık, olay gazetelere yansımasın, aksi takdirde seni öldürürüz' diye beni tehdit etti. Oğlumun uyuşturucu ile bir ilgisi yok, varsa bile, neden yakalandığında mahkemeye çıkarılmadı." Sonuç birkaç yönlü sevindiriciydi. Babası, tutuklu da olsa oğluna kavuşmuş, 20 bin mark'lık fidyeden de kurtulmuştu. Buna benzer bir sürü iş yapan itirafçı Olcay (biliniyordu) da ortaya çıkmıştı.

Ve en önemlisi Yılmaz Yıldız bölgedeki yüzlerce faili meçhul cinayetten birine kurban gitmekten kurtulmuştu.

Uluslarüstü yargı ve Türkiye'nin çıkmazı

Hasip KAPLAN

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu (AİHK) ve Mahkemesi (AİHM) 1996 yılı faaliyetlerini açıkladı. AİHM'e yapılan başvuru sayısına göre Türkiye 562 başvuru ile, İtalya ve Fransa'dan sonra üçüncü sırada yeralıyor. Geçtiğimiz yıl içinde İtalya'dan 726, Fransa'dan 600 başvuru yapılmış.

Türkiye'den yapılan 562 başvurudan, 280 tanesi bana ait. Bunların başını Lice dosyaları çekiyor. Olağanüstü Hal Bölgesi'nden yapılan başvurular ise toplam başvuruların yüzde 80'ini oluşturuyor.

Bu rakamlar Adalet Bakanlığı'nın "Başvurular yurtdışında yapılmaktadır" iddiasını açıkça yalanlıyor.

AİHK'nin birçok kararında OHAL bölgesi ile ilgili olarak "iç hukuk yollarının tüketilmesine gerek olmadığı" kararı verilmiş daha sonra Divan'da Akdivar ve Aksoy kararları ile bu içtihat halini almıştı. Bunun anlamı "orada hukuk yok" demektir.

Yeşilyurt köylülerine ait ilk dört başvurunun 12. 01. 1993 tarihli duruşmasında, Olağanüstü Hal yasa ve kararnameleri ile Memurin Muhakematı Yasası'nın tartışıldığı ve sözleşmeye aykırı bulunduğuna kabul kararında Komisyon'un açıklamasına rağmen, T.C. Hükümeti'nin aradan geçen 4 yıl içinde mevzuat değişikliğine gitmemesi aleyhte kararları çoğalttı.

Başvuru konularına gelince, köy yakma ve boşaltmalar, faili meçhul cinayetler ve işkence başvuruları ilk sıralarda yer alıyor.

Memurin Muhakematı Yasası'nın mahzurları Susurluk ile başlayan çete soruşturmalarında, Göktepe cinayeti ve Gazi olaylarında baş ağrıtmaya devam ediyor. Önümüzdeki dönemin muhtemel davaları da bunlar olacak.

İnsan Hakları ihlallerinin ve buna bağlı olarak başvuruların hızla artmasının gerçek nedeni ise 12 Eylül hukuku, 1982 Anayasası ve MGK döneminde çıkarılan başta Siyasi Partiler Yasası, Dernekler ve Sendikalar Yasası olmak üzere 600'ü aşkın yasa, 12 cilt tüzük yönetmelik, genelge mevzuatıdır.

T.C. Devleti Dışişleri Bakanlığı bünyesinde önceleri "İnsan Hakları Dairesi" olarak anılan daha sonra "İnsan Hakları Genel Müdürlüğü Yardımcılığı" adını alan kurum bünyesinde az sayıda hukukçu ile kendini savunuyor.

T.C. Devleti'ni başta Prof. Suat Bilge, Prof. Bakır Çağlar, Heribert Golsank olmak üzere, Prof. Aslan Gündüz, Dr. Şükrü Alparslan, Prof. Dr. Dunmuş Tezcan ve daimi olarak Strasbourg'ta bulunan birçok hukukçu ve danışman savunuyor.

Başvuru sayılarının artması karşısında hükümet kendini savunamaz duruma düşmüş durumda. Gelişmelerden hükümeti temsil eden hukukçuların devleti bekleyen akibet konusunda etkili ve uyarıcı olamadıkları anlaşılıyor.

Türkiye aleyhine yapılan şikayetlerde, birinci sırayı Olağanüstü Hal Bölgesi mevzuatı ve uygulamaları oluştururken, işkence, uzun gözaltı, adil yargılama hakkının ihlali, parti kapatma davaları, Terörle Mücadele ve DGM yasalarından doğan ihlaller ve düşünce suçları en önemli grubu oluşturuyor.

Uzun gözaltı sürelerinin kısaltması çalışmaları henüz tasarı halinde beklerken, hükümet, AİHM'nin çifte standart uyguladığı, Türkiye'ye karşı önyargılı olduğu gibi, iç kamuoyuna yönelik propagandaya ağırlık veriyor.

Bunun sonucu olarak bireysel başvuru hakkını tanıma bildirim süresi dolarsa, hükümetin yeni bir uzatmada bulunmaması gibi önümüzdeki günlerin "siyasi skandalı" olarak karşımıza çıkarsa hiç şaşmamak gerekir. Çünkü kendini savunmaktan acze düşen zihniyetler, bireysel başvuru yolunu kapatarak bu ayıptan kurtulabilmenin yollarını düşünmeye başlamışlardır. Türkiye'yi ise kendini savunamaz acze düşmüş devlet görüntüsüne düşürmeye çalışanların siyasi ikballeri hiç de parlak değil.

Refahyol hükümetinin Adalet Bakanı'nın vatandaşın Strasbourg'ta hak aramasını ayıp bir davranış olarak değerlendirmesi bunun işaretleri olarak görülebilir.

Türkeye'nin insan hakları mahkemesi önündeki konumu kehanet gerektirmiyor, önümüzdeki sene Fransa ve İtalya'nın rekorunu rahatlıkla kırabileceğimizi söyleyebilirim. Bunun nedeni açık: Türkiye'de hukukçular bu yolu öğrenmeye başladılar Anadolu'da hakkını arayıp da bulamayan vatandaş "ben Ankara'ya gideceğim" derdi. Çünkü Temyiz Mahkemesi başkentteydi. Şimdi Ankara'da hak bulamayan sağcı da, solcu da, ortayol da ve normal vatandaş da artık "ben Strasbourg'a gideceğim" deme bilincine erişmiştir.

Avrupa Konseyine üye olan ülkeler sözleşmeye ek: 9 nolu protokolu imzalayarak kendi vatandaşlarına bizzat Divan'a gitme yetkisi tanırken, 11 no'lu protokolu imzalayarak komisyon ve divanın birleşerek tek mahkeme olarak hızla yargılama yapma yetkisini tanırken, Türkiye bunlara imza koymuyor, bireysel başvuru hakkını çekincelerle daraltmaya çalışıyor.

Bu çete Susurluk'u aşar 'Cumhur' abi!

70 günde altı tetikçi boyu yol alındı

Sermet ÖZDOĞAN

Susurluk dosyası nihayet "adalet"in kollarına tevdi edildi. "Artık kimse konuşmasın, yorum yapmasın, dosyada çete falan da yok" diyen Adalet Bakanı, 24 saat içinde "dosyayı okumadığını" itiraf etti. Sonraki günlerde 6 kişi tutuklandı. Şimdi gözler, kulaklar yargıya çevrilmiş durumda. Ama devletin açtığı dosya ile, 3 Kasım sonrası ortaya saçılanların oluşturduğu tablo arasında çok büyük açı farkı var. Ve devletin geçmişte yaptıkları da bundan sonra yapacaklarının teminatı gibi görünüyor.

Hiçbir dönemde devletin ipliği bu kadar pazara çıkmamıştı. Bir trafik kazası vesile oldu. Birçoğu kısa sürede gerçek olduğu anlaşılan yüzlerce iddia havada uçuşuyor ve hepsi bir başka gerçeği imliyor: Bu ülkede açık devletin hiçbir biriminin üstüne gitmeye cesaret edemediği bir derin devlet organizasyonu var. Bazılarınca kontrgerilla diye adlandırılan organizasyonun bugün artık kod ismi bile açığa çıktı: 'Ergenekon'.

Araştırmacı–yazar Erol Mütercimler inandırıcı argümanlarla destekleyerek, Türk Gladyosu'nun adının Ergenekon olduğunu, bu ismi ilk kez emekli bir generalden duyduğunu Can Dündar'ın 40 Dakika programında açıkladı. Yine Mütercimler, Aydınlık'ta kendisiyle yapılan söyleşide, Türk Gladyosu'nu Alparslan Türkeş ile Turgut Sunalp'in 1960'ta Kıbrıs üzerinden ülkeye taşıdıklarını belirtti.

Karşımızda yıllardır failleri ortaya çıkartılmayan, birbirinden kopuk gibi duran, cinayet, sabotaj, suikast, gözaltında kayıp, yargısız infaz ve komplodan oluşan yüzlerce film karesi var ve bu kareler bir kurgucunun elinden geçse rahatlıkla –çete falan değil– bir 'Türk Gladyosu' prodüksiyonu ortaya çıkacak. Sinopsis hazır, diyalogları yerleştirmeye kalıyor iş... Muhtemel oyuncular da netleşiyor giderek.

Bir puzzle'ın 'münferit'leri

Yunanistan'ın Selanik kentindeki Türkiye Konsolosluğu ile "Atatürk'ün doğduğu ev" olarak kabul edilip müze olarak kullanılan bina aynı bahçe içindedir. 6 Eylül 1955 günü gece yarısından sonra bu bahçede bir bomba patlar. Bomba, İstanbul'daki azınlıkların üzerinde terör estirilen 6–7 Eylül olaylarının işaret fişeğidir.

Bir süre sonra, Yunan mahkemelerinde "bomba atmak ve teşvik etmek"ten dört Türk yargılanmaya başlanır. Davada "azmettiren" sandalyesinde, Selanik Hukuk Fakültesi Türk bursiyer öğrencisi ve Enternasyonal Fuar Türk Pavyonu Müdürü Oktay Engin oturmaktadır. Engin mahkeme tarafından üç yıl altı ay hapis cezasına çarptırılır, ancak karardan önce Eylül 56'da Türkiye'ye iltica etmiş, bombayı kendilerinin attığını "iftiharla" açıklamıştır. Özel Harp Dairesi eski başkanlarından, MGK Genel Sekreterliği'nden emekli Sabri Yirmibeşoğlu kendisiyle yapılan bir röportajda 6–7 Eylül kırımının "mana ve ehemmiyetini" şöyle özetler:

"6–7 Eylül bir Özel Harp işiydi ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amacına da ulaştı." (Osman Köker, *6–7 Eylül Notları*, Üç Aylık Dergi İstanbul).

Muteber eleman: Oktay Engin

Aradan 22 yıl geçer 16 Mart 1978 günü İstanbul Üniversitesi'nde sol görüşlü öğrencilerin üzerine bomba atılır. Birkaç polis bombayı atanları kovalamaya yeltenirler; amirleri, şimdiki İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Reşat Altay "bırakın, koşmayın" diyerek engeller. 7 öğrencinin hayatını yitirdiği, 47'sinin yaralandığı olayın üzerindeki sis perdesi ancak yıllar sonra aralanır. 16 Mart günü neler olacağını İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne önceden bildiren resmi bir yazının sümen altı edildiği ortaya çıkar.

Katliamın faillerinden de ikisi ortaya çıkmıştır; biri iki aydır kamuoyunun zihnine kazınan, Türk Gladyosu'nun önemli ismi Abdullah Çatlı'dır, meçhul faillere TNT kalıplarını o vermiştir. Araştırmacı–yazar Erol Mütercimler, ikinci ismi 40 Dakika programında açıklar: 6–7 Eylül'ün ajan–provokatörü Oktay Engin. 'Derin devlet'in muteber elemanı Oktay Engin 1985'ten sonra Emniyet Genel Müdürlüğü Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'na kadar yükselmiş, '92'de Nevşehir Valisi olmuştur. Halen merkez valisidir.

Intercontinental (bugünkü adıyla The Marmara) Oteli'nin 'roof'u 1 Mayıs '77 günü müşterilere kapalıdır. Orta yaşın üstünde birkaç kadın, buraya dürbünleri ve çeşitli aletleriyle yerleşmiş bulunan "memur"lardan güç bela izin almış ve çaylarını yudumlamaktadırlar. "Memur"lar karşılıklı sohbet sırasında, biraz sonra Taksim Alanı'nda "neler neler olacağının" kopyasını verirler. O gün orada 34 devrimci, yurtsever, emekçi açılan ateş sonucu ölür.

Zamanın Emniyet Genel Müdürlüğü Yıkıcı Faaliyetler Şube Müdürü Fevzi Karaman, çok sonra Nisan 1986 tarihli haftalık Yeni Gündem dergisinin sorularını yanıtlarken, "Bu olayda sol provokasyona ihtimal vermiyorum" der ve sürdürür, "Emniyet'in işi de değil."

Katliamdan 20 yıl sonra, 13 Ocak '97 günü, son günlerin popüler ismi, uyuşturucu kaçakçısı Hüseyin Baybaşin, Fatih Altaylı'nın Teke Tek programında, eski MİT görevlisi Necdet Küçüktaşkıner'in kendisine "1 Mayıs 77'de ölenler için vicdan azabı duyuyorum" dediğini faş eder.

'İlgili dosyalar devletin elinde'

24 Mart 1978 sabahı Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne telefon eden bir kişi, "Sokakta 5–6 kişi var, hareketleri şüpheli" der; Savcı Doğan Öz'ün oturduğu sokağın adını verir. Yanıt "Gocunduğunuz bir şey mi var"dır. Bundan yaklaşık 1 saat sonra Emniyet'in telefonu bir kez daha çalar ve telefondaki ses Öz'ün öldürüldüğünü bildirir.

Doğan Öz'ün katili olarak yakalanan İbrahim Çiftçi 25 Haziran 1985'te beraat eder ve Gazi Üniversitesi Rektörü Şakir Akça tarafından okulun dış kapısında adeta törenle karşılanır. "Doğan Öz'ü taammüden öldürdüğü mahkememizce sabit görülmüştür" diyerek Çiftçi'yi 4 kez idama mahkum eden Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesi, Askeri Yargıtay Başsavcılığı'nın bozma kararına direnememiştir. Çiftçi'nin avukatı Can Özbay ise, savunmasını şu eksene oturtmuştur: "Müvekkilimle ilgili dosyalar devletin ilgili birimlerinde mevcuttur."

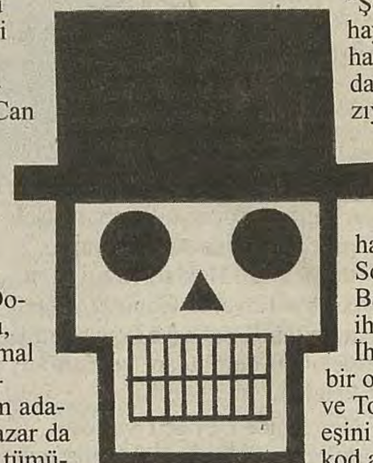
O dönemde aralarında Bedrettin Cömert, Ümit Doğanay, Bedri Karafakioğlu, Cavit Orhan Tütengil, Kemal Türkler, Ümit Kaftancıoğlu'nun olduğu birçok bilim adamı, sendikacı, gazeteci, yazar da öldürülür. Bu cinayetlerin tümünün faili halen ortaya çıkarılamamıştır. Bugün fondaki tablodan anlaşılmaktadır ki, Kontrgerilla ile ilgili kapsamlı bir dosya üzerinde çalışmakta olan Doğan Öz'ü ve diğerlerini Türk Gladyosu öldürtmüştür.

Eski MİT'çi, Mehmet Ağar'ın Emniyet Genel Müdürlüğü döneminde danışmanlığını yapan Korkut Eken irkilerek uykusundan uyanır. Ter içindedir, çok kötü bir kabus görmüştür. Rüyasında itiraflarda bulunacağını belirterek savcılığa başvurmuş ve Susurluk kazası sonrası kurulan Meclis Araştırma Komisyonu'nda verdiği ifadesinde geçen şu cümlenin altını doldurmuştur: "Abdullah Çatlı'yı devlet 12 Eylül öncesi de kullandı." Eken itiraflarında 'derin devlet' organizasyonuna yeterli açılımları getirmiş ve "onlar daha iyi bilir" diyerek, topu dönemin üst düzey siyasi sorumlularına atmıştır.

'Savaş bölgesinde her türlü 'örgütlenme' serbest'

16 Ağustos 1995 tarihli gazetelerin manşetinde 'Kahraman albay' başlıklı bir haber yer alır: İki yıldır Mardin İl Jandarma Alay Komutanlığı görevinde bulunan Albay Rıdvan Özden, bir grup PKK'lının çembere alındığını öğrenince olay mahalline gitmiş ve çatışmada şehit düşmüştür. Haber böyledir de, acaba gerçek öyle midir? İlk soru işareti albayın eşi Tomris Özden tarafından ortaya atılır. Eşinin naaşını morgta gördüğünde, yaranın otopsi raporunda ileri sürüldüğü gibi alnında değil, başının arkasında olduğunu teşhis etmiştir.

Albay'ın ölümünün üzerinden üç ay geçer. 12 Kasım 1995 tarihli Milliyet gazetesindeki köşesinde Yalçın Doğan, Rıdvan Özden'in ölümünün ardındaki gizli Ezop diliyle sıyırıp atar. Doğan'a göre, "ismi bilinmeyen bir ülkede sürmekte olan savaşta bir askeri komutan, teslim olan teröristleri yargısız infazla öldürdükleri için, komutası altındaki bazı görevlileri mahkemeye verip tutuklatmaktadır. Tutuklanan 'kurtlar' daha sonra komutanı bir punduna getirip öldürür ve teröristlerin öldürdüğünü ileri sürerler". Yalçın Doğan komutanın öldürülmesi sonrasını şöyle anlatır: "Şefin ölümüyle hayat aniden rahatlıyor. Bir yandan savaş tüm hızıyla sürüyor, bir yandan savaş bölgesinde her türlü 'örgütlenme' serbest hale geliyor."

Sonraki aylarda Bayan Özden bir ihbar telefonu alır. İhbarda bulunan bir ordu mensubudur ve Tomris Özden'e, eşini öldürenin Yeşil kod adlı Ahmet Demir (Mahmut Yıldırım) olduğunu söyler. Yeşil, Türk Gladyosu'nun Susurluk sonrası ortaya serilen kirli çamaşırları arasında önemli bir isimdir ve neredeyse her taşın altından o çıkmaktadır.

Albay'ı öldürdüğü ileri sürülen 'Yeşil'in adı, Meclis Susurluk Araştırma Komisyonu'nda ifade veren otobüs işletmecisi Vanlı Senar Er'in babasını kaçırıp fidye isteyen, sonra yok edenler arasında da geçer. Er ifadesinde, 'Yeşil'in 21 Ağustos 1994 günü fidye işindeki ortaklarının-

'Gladio yumağı'nı çözme yolunda çok zamanda az yol alınması şunu gösteriyor: Açık devlet, üzerinegitmeye cesaret edemediği bir organizasyonla karşı karşıya.

dan Alaattin Kanat ile birlikte yakalandığını ve İstanbul polisince adının kayıtlardan silinerek salıverildiğini anlatır.

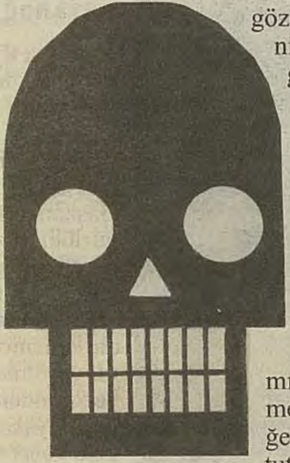
'Yeşil', 'sakallı' biri

CHP Genel Sekreter Yardımcısı Sinan Yerlikaya, bir diğer kod adı da "Sakallı" olan 'Yeşil'le Tunceli'nin Ovacık ilçesi Emniyet Amirliği'nde nasıl karşılaştıklarını şöyle anlatır:

"... Bizi emniyet amirinin koltuğunda oturarak karşıladı. Devlete karşı gelenleri temizlediğini, elindeki defterde benim de adımın olduğunu söyledi. 'Bak sen siyasi davalara giriyorsun, dosyan iyice kabarmış, senin de hesabını göreceğim' dedi."

Başta JİTEM Grup Komutanı Binbaşı Cem Ersever olmak üzere, tanıyanların söylediklerinden anlaşılır ki, eski bir ülkücü olan 'Yeşil' 'derin devlet' tetikçisi olarak sayısız insanın canına kıymıştır. Liste kabarıktır:

- Gazeteci Halit Güngen'in 18 Şubat 1992'de öldürülmesi;
- 27 Mayıs 1992'de Muş'ta gözaltına alınan 5 kişinin, 'yer göstermeye götürüyoruz' denilerek öldürülmesi;
- 21 Şubat 1993'te Elazığ İHD Şube Başkanı Av. Metin Can ve Dr. Hasan Kaya'nın öldürülmesi...

Yeşil'in adı kumarhaneler kralı Topal cinayetine de karışmıştır. Topal, öldürülmeden önce biri 7, diğeri 10 milyon dolar tutarında çek kesmiş, paraları Ankara Çankaya İş Bankası Şubesi'nden 'Yeşil' çekmiştir. İddiaya göre, Topal'dan aldığı paraları çeteye bölüştüren Yeşil, müteakip tahsilatı kurye aracılığıyla yapar. Ama Topal'ın en son gönderdiği 6 milyon dolar eline geçmemiştir. Yeşil, kendisini devreden çıkaran çete üyeleriyle Topal'ı yüzleştirmek ister. İşte bu noktada, Abdullah Çatlı, Haluk Kırcı ile Özel Tim mensupları Ayhan Akça ve Ercan Ersoy'un parayı aldıklarının ortaya çıkmaması için Topal'ı öldürdükleri ileri sürülür.

Biraz reorganizasyon lütfen!

Mehmet Ağar'ın Susurluk sonrası sözünü ettiği "1000 operasyon"un birçoğuna tetikçi olarak katılan bir başka isim PKK itirafçısı ve Çatlı ekibinden Alaattin Kanat'tır. Meclis Komisyonu'nda ifade veren Senar Er'in kardeşi Naci Keremoğlu babasını kaçırıp yok edenlerden biri olduğunu belirttiği Kanat'ın 21 Ağustos 1994'te yakalanarak 4 yıl hapse mahkum olmasına karşın, 15 gün içinde serbest bırakıldığını söyler ve ekler:

"Olayı araştıran ağabeyimi, 'Sonun Savaş Buldan ve Behçet Cantürk gibi olur' diye tehdit ettiler."

Savaş Buldan ve Behçet Cantürk gibi birçok insanın ölüm fermanları, devletin "düşük yoğunluklu savaş" stratejisine geçtiği, 1992'nin sonlarında verilmiştir. O günlerde PKK gemi azıya almış, kurtarılmış bölgelere, milislere doğru gitmekte, destekleri de giderek genişlemektedir. Devletin kurmayları "bu iş böyle olmayacak, herifler kök salmaya başladı, hep bellerini kırdık diyoruz ama... Bunların belinin falan kırılacağı yok" diye düşünmeye başlamışlardır. Sadece o bölgede ve yasalar içinde kalarak başarılı olunamayacaktır. Yöntemler ve organizasyon değiştirilmelidir. Bu iş için zaten yıllardır bir şekilde iş yapan birim uygundur. Sadece biraz reorganizasyon gerekmektedir. MGK'nın gündemine getirilen şemada görev alacak kişilerin isimlerine kadar her şey yer alır. Abdullah Çatlı, Özel Tim'den polisler, birtakım askerler ve Çatlı'nın bazı arkadaşları da isimler arasındadır. Plan uygulamaya konur. Kısa sürede savaşın doğası gereği, uyuşturucudan, adam kaçırmaya, her türden katliama kadar, her şey birbirine karışır.

'Müessif' bir kaza

17 Şubat 1993 günü Ankara Güvercinlik Havaalanı'ndan havalanan B–200 tipi uçak 7 dakika sonra yere çakılır. Ülkenin gündemini yıllar boyu işgal edecek kazada hayatını kaybedenler arasında Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis de vardır. Resmi makamlara göre "aşırı buzlanma ve pilotaj hatası"ndan kaynaklanan kazaya şimdiki Adalet Bakanı, zamanın RP Grup Başkanvekili Şevket Kazan'ın yaklaşımı farklıdır: "Bitlis'in ölümünde Çekiç Güç'ün parmağı var"dır. Kazan her ne kadar o günkü fikrinin arkasında durmuyorsa da, iddiayı Doğu Perinçek devralır. Perinçek, "Bitlis'in Çekiç Güç'ün Türkiye aleyhindeki yasadışı faaliyetlerini belirlediği için ABD kaynaklı bir suikast sonucu öldürüldüğünü" MGK'ye gönderdiği bir dosyada ileri sürer. Bitlis, ABD'nin Kürt stratejisine karşı çıkmış ve ortadan kaldırılmıştır. CIA'in çizdiği suikast şablonunu JİTEM Grup Komutanı Binbaşı Cem Ersever ekibi uygulamaya koymuştur. Sonradan konuşma tehdidinde bulunan Ersever'in ortadan kaldırılması da Abdullah Çatlı ekibine düşer. Zamanın Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş ise, silah arkadaşının ölümü üzerindeki sır perdesini kaldırmak için kılını bile kıpırdatmaz.

96 Eylülü'nde ortaya çıkan ve "panzerlerle uyuşturucu taşıyan çete" olarak tarihe geçen Yüksekova Çetesi'nin önemli elemanı PKK itirafçısı Kahraman Bilgiç'in itirafları bu kez PKK'ya değil, 'derin devlet' cenahına dönüktür. CHP'li 3 milletvekilinin hazırladığı rapora göre Bilgiç, Bitlis'in kendileri tarafından öldürüldüğünü itiraf etmiştir.

Olayın, Doğan Güreş'in nitelemesiyle "müessif bir kaza" olmadığı, İTÜ Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi uzmanlarının bilirkişi raporuyla kesinleşir. Raporda, pilotaj ve fabrika hatası ile buzlanma ihtimalleri sıfır düzeyindedir. Buna karşın motor parçalanmıştır ve parçalardan birçoğu da ortada yoktur. Bu veriler bir tek gerçeğe işaret etmektedir: Patlama... Raporu hazırlayanlardan Prof. Dr. Nuri Yüksel'e göre, çiklet ya da pencere macunu gibi bir patlayıcı motorlara konulsa, uzaktan kumandayla uçak havalandıktan sonra patlatılsa bu sonuç ortaya çıkar; ve "bu iş, uçağı çok iyi bilen profesyonel biri tarafından yapılmış"tır.

Bir kez daha devletin komplosu tarihin tekeri altında kalmıştır.

'Elli beş yılın şahidi'

20 Eylül 1992 günü Diyarbakır şehir merkezindeki Demir Hotel'in önüne yanaşan bir araç ak saçlı bir adamı alarak bilinmeyen bir yöne doğru uzaklaşır. Bir süre sonra ak saçlı adamın cesedi şehir dışında bulunur. Ertesi günkü gazeteler olayı şöyle duyururlar: Özgür Gündem gazetesinin köşe yazarlarından Musa Anter Diyarbakır'da silahlı saldırı sonucu öldürüldü." "Türkiye'nin elli beş yıllık girdisinin çıktısının, canlı şahidiyim. Yalnız şahidi mi? Sanığıyım, mahkumuyum ve davacısıyım" diyen bir çınar, "düşük yoğunluklu savaş"çıların namlularından çıkan kurşunlarla can vermiştir. Faili bulunamaz.

Anter katledilmiştir, ama gözü halkına reva görülen zulmün üzerindedir. "Düşük yoğunluklu savaş"çılar, yurdunun insanını, köyünü, ormanını, şehrini talan etmektedirler. Anter 15 Ocak 1997 günü Diyarbakır'da yaşanan olayı gördüğünde gözünden iki damla yaş süzülür... Bir çamur deryasının ortasında bir kamyon ve çevresinde, adeta birbirini ezen, yoksullukları üzerlerinden akan insanlar... Kamyondan çuvallarla erzak fırlatılmakta, çamura bulanmış kadınlı, çocuklu insan kalabalığı çuvalları yakalamak için birbirini ezmektedir.

'Kabul mü, inkar mı?'

İstanbul'un ortasında, Galatasaray'da yüzlerine acı, hüzün biraz da isyan vurmuş anaların arasında bir kadın, elinde oğlunun fotoğrafı, "Oğlumu Mehmet Ağar kaybetti" diye haykırmaktadır. Mehmet Ağar İstanbul Emniyet Müdürü iken Kasım 91'de Hatice Toraman'ın oğlu Hüseyin'i gözaltına aldıklarını önce kabul, sonra inkar etmiştir. Hüseyin Toraman da yüzlerce 'yeni dünya düşçüsü' gibi kaybedilmiştir.

Mehmet Ağar uykusundan irkilerek uyanır. Ter içindedir. Bir kabus çökmüştür göğüs kafesinin üzerine. Rüyasında mahkemede yargılanırken, suçlamalara, "Ne yaptıysak, terör belasına karşı, bu güzel devletin bekası içindir... Kötü mü yaptık? Kanun çerçevesindedir hepsi. Bizim olduğumuz yerde emek vardır, ter vardır" diye yanıt vermektedir. Ama, birden görüntü değişir, mahkeme salonunda ayrı dünyalardan bir insan kalabalığı huzurundadır. "Hepsini biliyorum, banka da benim, uyuşturucu yüklü gemi de, hepsi... hepsini... Bu memleket için neler yaptığımızı siyasi sorumluların hepsi bilir" der. Biraz rahatlamış gibidir, yavaşça yerine oturur. Uyanmış, ama hala kendine gelememiştir. "Benim düşündüğüm Türkiye'yi onlar hayal bile edemez" sözleri belli belirsiz ağzından dökülür.

Refah Partisi MGK ile resmi nikah kıydı

Garnizon cumhuriyetine doğru adım

Yurdaer ERKOCA

9 ocak 1997 tarihinde Resmi Gazete'de bir yönetmelik yayınlandı: Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği. Karar Sayısı: 96/8716. Bakanlar Kurulu'nca 30 Eylül 1996 tarihinde kararlaştırılan yönetmelik 9 Ocak 1997 tarihinde sessiz sedasız yürürlüğe girdi.

Yasa değeri açısından en alt sıralarda gelen yönetmelik de olsa, kapsamı itibariyle "anayasa hükmünde" bir yönetmelik söz konusu olan.

Büyük puntolu başlıklar Susurluk, Fadime Şahin, Sabancı suikastinin faili Mustafa Duyar'ın teslim olması, Vehbi Koç'un çalınan kemiklerinin bulunması ve Kıbrıs'la ilgilenirken bu Yönetmelik'in anlam ve önemine işaret etmeye çalışan sınırlı sayıda itiraz gözlerden kaçacak kadar gerilere itildi. Basının, köşe yazarlarının, siyasilerin, demokratik kitle örgütlerinin, sivil toplum kuruluşlarının büyük bir bölümü, söz konusu yönetmeliğin ne anlam taşıdığının ayırdına varamadıklarından ya da sessiz sedasız yürürlüğe konulan bu yönetmelikten habersizliklerinden, suskun kaldı. Ve büyük bir olasılıkla uzunca bir süre daha sessiz kalmaya devam edecek.

Görülebildiği kadarıyla ise bu yönetmelik, İktidar resmen MGK'nın (Demokrasi), Darbe otomatiğe bağlanıyor (Radikal), 'Sivil sıkıyönetim' masası devrede (Zülfikar Doğan, Milliyet), Ekonomik krizler askere havale ediliyor (Ali Rıza Kardüz, Sabah) gibi başlıklarla ele alındı. DSP'li Mümtaz Soysal, "Türkiye'de zaten MGK'nın bilgisi dışında bir şey olmuyor ki. Bu yönetmelikle buna meşru bir yön getirmeye çalışıyorlar. Türkiye'de krizsiz bir gün mü var?" (Radikal) değerlendirmesini yaparken, Ortadoğu Forumu Vakfı Başkanı Doç. Dr. Fikret Başkaya, "Bu tür düzenlemelerle, otoriter-totaliter devletlerin yerini, kendinden menkul bir "yasallığın" arkasına gizlenen katıksız bir asker-polis diktatörlüğü alacaktır" (Demokrasi) şeklinde yorumladı.

Prof. Dr. Zafer Üskül ise Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği'nin anayasaya aykırılığına dikkat çekerken, yönetmelikte öngörülen 'kriz yönetiminin' Anayasa'da öngörülen olağanüstü yönetim usulleri içinde yer almadığını vurguladı (Demokrasi). Yönetmeliğin kriz tanımı kapsamının yaygınlığının işareti olan 'ekonomik kriz' boyutuna ilişkin olarak da Sabah gazetesindeki "Ekonomik krizler askere ihale edildi" başlıklı yazısında, Ali Rıza Kardüz şunları yazdı: "Yurt içindeki ve yurtdışındaki "felaket tellalları"nın hevesleri kursaklarında kalacak! Bundan sonra Türkiye'de ekonomik kriz olmayacak! Ekonominin krize girmesi "Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği" ile yasaklanmış bulunmaktadır. Bundan böyle Genelkurmay Başkanlığımız, Milli Güvenlik Kurulu (MGK) Genel Sekreterliğimiz "ekonomik krizleri olmadan izleyecek. Olur ise çözecek."

Sivil irade bir yönetmelikle askere devredildi.

Başbakanlık Kriz yönetim Merkezi Yönetmeliği, toplumun tüm kurum ve kuruluşlarını (Yönetmelik; Kapsam, madde 2.) bir "kriz" tanımı çerçevesinde yukarıdan aşağıya yeniden düzenliyor ve tüm kurumları kriz yönetimi adıyla MGK'nın yönetimine devrediyor. Kriz Yönetim Merkezi, Başbakanlık sorumluluğunda, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği bünyesinde oluşturuluyor (Yönetmelik; Tanımlar, Madde 4. c). Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, yönetmelik esasları dahilinde yürütülen kriz yönetim faaliyetlerini Başbakan (veya krizden sorumlu Devlet Bakanı) adına koordine etmekten, merkezin faal hale getirilmesinden sorumlu hale getiriliyor (Yönetmelik; Kapsam. Madde 3). Kriz yönetimi, bir kriz durumunun teşhisinden başlayarak, gerekli yönlendirici kararların alınmasına, uygulanmasına, takip ve kontrolüne kadar uzanan bir seri faaliyetin manzumesi olarak tanımlanıyor (Yönetmelik; Kriz Yönetim Esasları. Madde 6. a).

Kriz merkezinin faaliyeti ise, ilgili organlar olarak görülen MGK, Bakanlar Kurulu veya krizden sorumlu Devlet Bakanı, MGK Genel Sekreteri'nden birinin teklifi ve Başbakan'ın direktifi ile başlayabiliyor (Yönetmelik; Kriz Yönetim Esasları, Madde 6. b). Yönetmeliğin bu maddesi Bakanlar Kurulu ile MGK Genel Sekreteri eşit bir duruma getiriyor. Bu madde Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği'ni oluşturan zihniyeti tüm açıklığıyla gözler önüne seriyor.

Bir kriz anında devreye sokulması planlanan ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarının, tüm seçilmişlerin, dolayısıyla tüm sivil iradenin MGK Genel Sekreterliği yönetimine bırakılacağını ilan eden bu yönetmelikte, kriz tanımının içine her şey giriyor. Terör, kanunsuz grev, deprem, çığ düşmesi, salgın hastalıklar, toprak kayması, yangınlar, ne kastedildiği kendinden menkul nüfus hareketleri, ağır ekonomik bunalımlar vs. Ve art arda sıralanan bütün bu maddelerin sonundaki en önemli madde: Diğer Haller (Yönetmelik; Kriz Yönetimini Gerekti ler. Madde 5. ı).

Bu madde aracılığıyla Kriz Y Merkezi olağanüstü boyutta bir tif değerlendirme özgürlüğünü ma almış oluyor.

Ayrıca yönetmelik, Merkez'in sı ve çalışmaya başlamasını da bilgisinin dışında tutmanın hesa yapmış durumda. Yönetmeliğin netiminin esaslarının anlatıldığı c bendinde, "Başbakanlık Kriz Merkezi başlangıçta krizin şidd yaç duyulan tedbirlerin özellikl merkezin faaliyete geçme mak gizlilik derecesi dikkate EK'te işaretlenen kurum luşlardan Başbakan taraf çilen birkaçı ile faaliyete bilir" deniyor. Bu ifade nasıl kamuoyunun bilgi faaliyete başlayabileceği bir işaretini oluşturuyor

Yönetmeliğin yasal dayanağı

Konuyla ilgili tüm huku konusu yönetmeliğin yas naklarının olmadığına parken, bu yönetmeliğin geçirilmesinin hukuksal ne işaret ediyorlar. İstan Başkanı Yücel Sayman, gürlükleri ve yaşama hak dit edebilecek son derece nitelikte bir düzenleme landırdığı bu yönetmeliğ parlamentoyu devre dışı nı, yürütmeyi de sivil ot yetkisinden çıkarttığını yor. Siyasi partilerin de kete geçerek, bu yaptıkla mizlemeleri gerektiğini Sayman, bu yönetmelik fiili durumun da ilerisine istendiğini belirtiyor.

Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Şenal Sarıhan, yönetm OHAL'in sürekli kılınmasının dığını ve sıkıyönetimin doğru ya uygulanma koşullarının yar çalışıldığını söylüyor. Sarıhan, meliğin iptali için yargı yolları yaşama geçirilmesinin gerekli

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği *

Amaç

Madde 1-Bu yönetmeliğin amacı, kriz durumlarında faaliyet gösterecek olan Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi'nin; teşkilatlanmasını, tertiplenmesini, çalışma usullerini, görev ve sorumluluklarını belirtmek ve bu suretle, krize neden olan olayların başlangıcından bitimine kadar geçen süre içerisinde;

a) Krizi yaratan olayın önlenmesi, ortadan kaldırılması veya milli menfaatler doğrultusunda sona erdirilmesi maksadı ile gereken hazırlık ve faaliyetlerin yönlendirilmesini,

b) Hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde; Genelkurmay Başkanlığı, ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon, işbirliği, sürat ve etkinlik sağlayarak krizin en az zararla ve milli menfaatlerimiz doğrultusunda atlatılmasını, sağlamaktır.

Kapsam

Madde 2- Bu yönetmelik; Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Bakanlıklar, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, kamu kurum ve kuruluşları ve ilgili özel kuruluşları kapsar.

Sorumluluklar

Madde 3- Bu yönetmeliğin uygulanmasından Başbakan veya görevlendireceği bir devlet bakanı; hizmetlerin yürütülmesinden Genelkurmay Başkanı, bakanlar, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile kamu kurum ve kuruluşlarının en üst düzey yöneticileri sorumludur.

Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri; bu yönetmelik esasları dahilinde yürütülen kriz yönetim faaliyetlerini Başbakan (veya krizden sorumlu devlet bakanı) adına koordine etmekten ve Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi'nin devamlı faal halde tutulmasından, sistem içerisinde yer alan birimlerin bilgilendirilmesinden sorumludur.

Tanımlar

Madde 4- Bu yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık; bütün bakanlıkları,

b) Kriz hali; devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü ile milli hedef menfaatlerine yönelik hasmane tutum ve davranışların, Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik şiddet hareketlerinin, tabii afetlerin, tehlikeli ve salgın hastalıkların, büyük yangınların, radyasyon ve hava kirliliği gibi önemli nitelikteki kimyasal ve teknolojik olayların, ağır ekonomik bunalımların ve irtica ve büyük nüfus hareketlerinin ayrı ayrı veya birlikte vuku bulduğu halleri,

c) Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi; krizle ilgili hususları çözümlemek ve krizi sona erdirmek üzere Başbakanlık sorumluluğunda Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği bünyesinde teşkil edilen merkezi,

d) Bölge Kriz Yönetim Merkezi; muhtemel veya mevcut kriz bölgesinde, merkezden görevlendirilen elemanlarca tesis edilen Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi ile, ilgili kriz merkezlerine bağlı olarak kurulan merkez veya merkezleri,

e) Kriz Merkezi; Genelkurmay Başkanlığı, ilgili bakanlıklar, krize neden olan olayların çıktığı bölge, il ve ilçelerde valiliklerce kurulan merkezleri,

f) Olağanüstü Hal; tabii afet, tehlikeli salgın hastaklıkları veya ağır ekonomik bunalım halleri ile, Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzeninin veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle ninin ciddi bir şekilde bozulması durumu

g) Seferberlik; devletin tüm güç ve kay başta askeri güç olmak üzere savaşın ihtiy karşılayacak şekilde hazırlanması, toplan lenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün fa uygulandığı, hak ve hürriyetlerin kanunlar veya tamamen sınırlandırılması halini,

h) Seferberlik hali; seferberlik faaliyetin dığı gün ve saatten, kaldırıldığı güne kada eden durumu,

i) Savaş; devletin bekasını temin etmek menfaatleri sağlamak ve milli hedefleri el amacı ile, başta askeri güç olmak üzere, d maddi ve manevi tüm güç ve kaynakların nırlamaya tabi tutulmadan kullanılmasını silahlı mücadeleyi,

j) Savaş hali; savaş ilanına karar verilm halin kaldırıldığının ilan edilmesine kadar eden süre içinde, hak ve hürriyetlerin kan men veya tamamen sınırlandırıldığı durum

k) Diğer haller; yukarıda belirtilenler d normal tedbirlere ilaveten olağan dışı tedb düzenlemeleri gerektiren halleri,

l) İlgili özel kuruluşlar, kriz bölgesinde talep edilen özel kuruluşları, ifade eder.

* İl

n adım

tiren Hal-
Yönetim
ir "sübjek-
i" de sağla-
in oluşma-
kamuoyu
şaplarını
n kriz yö-
ğı bölümün
Yönetim
deti, ihti-
leri ve
adının
ılınarak,
ve kuru-
ından se-
e geçirile-
merkezin
dışında
nın açık

I

kçular söz
sal daya-
urgu ya-
hayata
engelleri-
sul Barosu
bütün öz-
kını teh-
tehlikeli
olarak ad-
ğin, açıkca
bıraktığı-
toritenin
vurgulu-
nal hare-
larını te-
söyleyen
var olan
geçilmek

i Genel
elikle,
amaçlan-
nın doğru-
ratılmaya
, bu yönet-
nın derhal
liğine vur-

kamu düze-
nu,
ynaklarının,
yaçlarını
ması, tertip-
aliyetlerin
arla kısmen

inin başlatıl-
lar devam

k, milli
ilde etmek
devletin
ın hiçbir sı-
gerektiren

nesinden, bu
ır devam
nunlarla kıs-
mu,
dışında olup,
birleri ve

e hizmeti

lk iki sayfası

gu yaparken, bir diğer hukukçu Ergin Cinmen bu yönetmeliğin iptali için muhatabın Danıştay olduğunu belirtiyor. Ergin Cinmen, yönetmeliğin yasal hiçbir dayanağı olmadığına dikkat çekerken, topluma dayatılan ve MGK öncülüğünde gerçekleşecek bir yeniden düzenleme şeması olarak algılanması gerektiğini söylüyor. Eski Baro Başkanı Turgut Kazan ise yasal dayanaklar aramanın anlamsızlığına değinerek, "bu yönetmeliği çıkarttılarsa uygulamayı da düşünüyorlardır" diyerek, hukuki olanla fiili olan arasındaki ayrıma dikkat çekiyor.

MGK iktidarının tescili

Yönetmelik herkesin bir şekilde şimdiye kadar ifade ettiği hakiki iktidarın MGK'da olduğu gerçeğinin bizzat Bakanlar Kurulu tarafından tescili anlamını taşıyor. Bu arada bu yönetmeliğin şimdiye kadar rejime muhalefet iddiasında olan ve MGK'nın siyasetteki rolünü tartışma konusu yapan RP'nin hükümet olduğu bir dönemde çıkması ayrı bir anlam taşıyor. Bu yönetmelik bir yandan MGK'nın hükümet üzerindeki gücünün tartışılmaz kanıtını oluştururken, diğer yandan RP'nin hakiki iktidar karşısındaki direncinin ve hareket kabiliyetinin de sınırlarını netçe çiziyor. Bu durumu RP'nin Diyarbakır Milletvekili Haşim Haşimi şöyle dile getiriyor, "Umudumu iyice yitirdim, Türkiye'yi kimin idare ettiği ortaya çıktı. Bunu zaten belli kitle dışında bilmeyen yoktu. Fakat bu kez herkes için açığa çıktı. Sistem içinde yer almasına rağmen sisteme alternatif bir parti olduğu iddasını her zaman tekrarlayan RP'nin böyle bir oluşuma evet demesi parti içinde de büyük bir huzursuzluk kaynağı."

Bugüne kadar MGK'nın hiçbir tavsiye kararı Bakanlar Kurulu'ndan dönmedi. Fakat bu kez MGK her türlü "kriz" anında iktidarın kendinde olduğunun belgelenmesini tavsiye etti ve bu da kabul gördü. MGK'nın tavsiyeleri doğrultusunda davranma tecrübesine sahip DYP'nin eski iktidar ortağı SHP Genel Başkanı eski Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın bile bu yeni durumu "Tehlikeli bir gelişme" olarak değerlendiriyor. Bu oluşumun var olan fiili durumun yasal bir zemine oturtulmasından başka bir şey olmadığını vurgulayan Karayalçın, 1990'lı yılların başında da böyle bir Kriz Masası taslağının oluşturulduğundan söz ederek, o dönemde Ankara Belediye Başkanı olarak, Ankara Valisi'nin denetiminde böyle bir kriz masası oluşturduklarını ancak, otoritenin sivil yönetimde olduğunu ileri sürüyor. Karayalçın her olayda, özellikle de ekonomik buhran dönemlerinde, MGK Genel Sekreterliği'nin denetiminde oluşturulacak Kriz Masası'nın sivil yaşam açısından ileride büyük bir tehlike olacağını ifade ediyor.

Söz konusu yönetmelik bir yandan sistemin işleyişini bilen politikacılar tarafından var olan bir durumun ifadesi olarak değerlendirilirken, diğer yandan da yeni bir aşamanın ifadesi olarak görülüyor. Kriz masası, Kriz yönetimi gibi oluşumların arayışı ve atılan adımlar aslında oldukça geriye gidiyor.

İsmini vermeyen eski bir bakanlık görevlisi kriz yönetim merkezi çalışmalarının 1989 ve 1990 yıllarına geri gittiğini, bu dönemde bu türden oluşumların uluslararası örneklerinin incelenmeye başlandığını, İtalya, Fransa ve ABD'den örnekler derlendiğini belirtiyor. Yıldırım Akbulut ve Mesut Yılmaz dönemini de içine alan bu çalışmaların Körfez Savaşı sırasında hızlandırıldığı, hatta Başbakanlık'ta, Başbakan'ın odasının yanında bir oda bile tahsis edilmeye çalışıldığı belirtiliyor. Fakat yine aynı yetkili tarafından, tasarının o anki haliyle şimdiki hali arasında askerler lehine ciddi bir ağırlık oluştuğu vurgulanmadan geçilmiyor.

Yönetim Merkezi Yönetmeliği'nin çeşitli anlamları

Son bir ayın gürültülü gündemi içinden dikkatlerden kaçırılarak sessiz sedasız çıkartılan "anayasa hükmündeki" yönetmelik hakkında hukukçuların, siyasilerin, sivil toplum örgütleri temsilcilerinin, sendikaların ortak paydaları şunlar: Ülke yönetiminde MGK ağırlığının tescili. Bu yönetmeliğin yasal dayanaklarının olmaması. Anayasaya, yasalara aykırı olan bu yönetmeliğin hayata geçirilmesinde hukuksal zorlukların olduğu. Yönetmeliğin hukuksal dayanaklarının olmamasına karşın, fiili bir durumun yansıması olması açısından son derece sınırlı olan anayasal çerçeveyi sivil toplum aleyhine daha da daralttığı. Bu yönetmelik aracılığıyla MGK'nın, tartışmalı olan ülke yönetimindeki ağırlığını artık açıkça sahiplenmek durumuna girdiği.

Bu ortak paydaların yanı sıra, bu yönetmelikle amaçlananın ne olduğuna ilişkin farklı yaklaşımlar arasından öne çıkan bir tanesini ayrıca ele almanın önemi var. Bu yaklaşımın önemi yönetmeliğin bir iktidar değişikliği hazırlığına işaret ettiği. Milli mutabakat hükümetine giden yolların çaktırmadan döşendiğini ifadelendiren bu yaklaşıma göre, MGK bu süreçte ortaya çıkacak olası pürüzlere karşı şimdiden önlem alıyor ve yönetimdeki ağırlığını artırıyor. MGK, önümüzdeki süreçte siyasal ve ekonomik istikrarsızlığın devam edeceğini ve yeni bir seçimin de bu istikrarsızlığı gidermeyeceğini öngörüyor. Rejimdeki tıkanıklığın Cumhurbaşkanlığı yönetimindeki bir mutabakat hükümeti ile aşılmasının planlarını yapan MGK, var olan istikrarsızlık ve kriz ortamındaki yönlendirici ağırlığını bir yasal düzenlemeyle artırıyor. Burada bu yaklaşıma yöneltilecek en önemli itiraz, sivil iradenin, özellikle RP'nin kendisini de iktidardan uzaklaştıracak böyle bir adıma niye ortak olduğu olabilir. Fakat bu yaklaşım sahiplerinin bu itiraza verdikleri cevap gücünü zaten var olan durumdan alıyor: Siyasi iradenin MGK'nın bu planını bozacak bir güçte olmadığı. Sadece engelleyemediği bu sürecin içinde kendi durumunu sağlama alacak olanaklar, pozisyonlar yaratma umuduyla şimdiki iktidarına sarılmayı tercih ettiği.

Projeksiyonlar artırılabilir, yönetmeliğin taşıdığı amaçlar, geleceğe ilişkin planlar çeşitlendirilebilir; ama kriz yönetmeliği aracılığıyla MGK'nın ülke yönetimindeki ağırlığının tescilinden en azından içinde bulunulan şu ana ilişkin net bir sonuç çıkmakta: Birinci, ikinci cumhuriyet tartışmaları süredursun Türkiye Cumhuriyeti bir garnizon cumhuriyeti olma yolunda sağlam adımlarla ilerliyor.

Ve bu sürece demokrasi açısından müdahale edebilecek toplumsal ve siyasal güçlerin bu yönetmeliğin ifade ettiği gerçekliğe ilişkin tavrı ise şimdilik umut vermiyor. Susurluk olayı ile birlikte son iki aydır sesini yükselten, sokağa çıkmaya başlayan toplumsal muhalefet, Susurluk'un simgelediği rejimle söz konusu yönetmeliğin simgelediği rejim arasındaki simetriyi algıladığı an Susurluk'a karşı tepki doğru ve sağlıklı bir eksene yerleşebilecek.

GÖRÜŞLER

Yücel Sayman (İstanbul Barosu Başkanı):

Bütün özgürlükleri ve yaşama hakkını tehdit edebilecek son derece tehlikeli nitelikteki bir düzenlemedir. Siyasiler parlamentoda ne yapmak gerekiyorsa derhal yapsınlar. Bu durum, Milli Güvenlik Kurulu'nun parlamento ve hükümetin üzerinde olduğunu resmen kabul etmektir. Var olan fiili durumun da ötesine geçen, son derece tehlikeli ve vahim bir gelişmedir.

Haşim Haşimi (RP Diyarbakır Milletvekili):

Sivil otoriteyi tümüyle devre dışı bırakan bu karar Milli Güvenlik Kurulu'nun isteği doğrultusunda alınmıştır. Sivil otorite kendi eliyle yönetimi MGK'ya teslim etti. MGK'nın alanı iyice genişledi. Sistem içinde bir parti olmasına rağmen sisteme alternatif bir parti olduğu iddiasını her zaman tekrarlayan RP'nin böyle bir oluşuma evet demesi parti içinde ciddi bir husursuzluk kaynağı.

Murat Karayalçın (CHP Samsun Milletvekili):

Tehlikeli bir gelişme. Bu durum, var olan fiili durumun yasal bir zemine oturtulması anlamı taşıyor. MGK Genel Sekreterliği bünyesinde bir kriz masası oluşturulması doğal; ama her olayda özellikle de ekonomik buhran dönemlerinde MGK Genel Sekreterliği'nin denetiminde ve sorumluluğunda oluşturulacak kriz masası sivil yaşam açısından ileride büyük bir tehlike olur.

Akın Birdal (İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı):

Ülkeyi kimin yönettiği ortada. Perde açıldı ve arkasındaki kimlik iyice ortaya çıktı. OHAL Bölgesi'nde yaklaşık 18 yıldan bu yana var olan askeri yönetim, kriz kurulu ile yaygınlaştırılıyor ve üniforma, OHAL dışındaki bölgelerde de yüzünü göstermek istiyor. Savaşa endeksli politikalara karşı yükselen halk muhalefeti baskı altına alınmaya çalışılıyor.

Cengiz Uzuner (KESK Mali Sekreter):

Böyle bir yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ve tüm yönetimin MGK'ya devredilmesi 12 Mart türünden bir darbe, bir sivil darbedir. Yönetmeliğin yürürlüğe giriş tarihi de dikkat çekici. Önümüzdeki günlerde Türk-İş bir toplusözleşme dönemine giriyor. Kamu çalışanları arasında ayrımcılık yapılarak askere ve polise uygulanan ek zam oranları dolayısıyla kamu emekçileri infial içinde. Susurluk kazasının ertesinde ortaya çıkan karanlık ilişkilerin tüm toplumda yarattığı infial zaten malum. Ekonominin içinde bulunduğu durum, astronomik rakamlarla seyreden enflasyon... Bütün bunlara çare olarak yöneticiler kaldırmayı vaad ettikleri Olağanüstü Hal'i tüm Türkiye'ye yaymış bulunuyorlar.

Sistemin yumuşak karnı finans kesimiyle uzlaşan

Refah baskın erken seçim hazırlığında

Hakan MAHMUTOĞLU

Refah Partisi sonbaharda bir erken genel seçime hazırlık yapıyor. RP'nin bu yöndeki hazırlıkları, en çok ekonomide aldığı kararlar ve uygulamaları ile ortaya çıkıyor.

Refah'ın 1997'de bir erken seçim için ekonomik zemin hazırlığını gösteren kararlar ve uygulamalar kısaca şöyle:

■ Kaynak paketleriyle bazı vergilerin peşin alınması ve kimi satışlarla kısa vadede gelir yaratma çabası.

Erbakan'ın şimdiye kadar açıkladığı kaynak paketleri eleştirileri kelimesi kelimesine hak edecek "hayali" kaynak ve gelirlerle dolu. Araplara Manavgat suyunun satılmasından, daha kendisi ortada olmayan üçüncü köprünün katılım paylarının halka pazarlanmasına kadar, ipe sapa gelmez "projeler" bunlardan bazıları. Erbakan, umut verebilmek, bütçeyi dediği gibi denk gösterebilmek için bu lafları söylemeye mecbur. On yılda yapılan özelleştirmenin 1-2 katını sadece bu yıl içinde elde edeceğini "umarak" bunu bütçeye gelir kalemi diye koyması da aynı amaca hizmet ediyor.

Ancak öte yandan, kaynak paketlerinin bir bölümü kısa vadede gelir getirmeyi amaçlıyor. Örneğin, kuyumculara vergi affı karşılığında yüzde 4'lük bir kerelik stok vergisi bunlardan biri. Tekel bandrollerinin peşin satışı bir diğeri. Bedelsiz otomobil ithalatı bu tür kaynak yaratmanın, yerli otomotivcilerin karşı çıkması nedeniyle en popüler hale gelen bir başka örneği. Bunlar, kamu açıkları sorununa kalıcı hiçbir çözüm içermeyen, ancak kısa dönemde gelirleri artıran, seçime hazırlanan tüm diğer partilerin daha önce yaptığı türden günü kurtarmaya yönelik uygulamalar.

■ İç borçlanma vadesinin bir yılı aşan ihalelerle 1998'e aktarılması.

Son döneme kadar Hazine'nin borç toplamak için çıktığı bono ihalelerinin vadeleri 3-4 ayı aşmıyordu. Ancak, bu vade son ihalelerle 13 aya uzatıldı. Bir başka deyişle bugün Hazine tarafından alınan borcun geri ödemesi 13 ay sonrasına, 1998'e bırakılıyor.

'Örtülü-Mercümek' - Ankara'daki dosyalar savaşını 'kirli uzlaşma' ile rafa kaldırıp ortaklık kuran RP ve DYP, koalisyonlarının yedinci ayı geride kalırken farklı hesaplar peşinde. Erbakan, Çiller'in 98'de başbakan olacağını söylüyor ama bir yandan da siyasi ve ekonomik koşullar dayatmadan kendisi bir baskın seçimin hazırlığını yapıyor. Özellikle, bankalara sağlanan vergi avantajı sayesinde Hazine'nin borçlanmalarında vadenin uzatılması, bono ve tahvil piyasalarında faizin düşmesi, bunları mevduat faizlerinde gerilemenin izlemesi, Merkez Bankası'nın tarihinin rekor seviyesine ulaşan rezervleri ile borsada fiyatların yükselmesi gibi kısa vadeli de olsa ekonomide konjonktürün yarattığı olumlu havayı, tersine dönmeden kendi hanesine yazmak istiyor. Susurluk kazası bu kadar erken olmasaydı, belki de ortağına son tekmeyi de Erbakan'ın atıp , seçime gitmesiyle sonuçlanacaktı.

24 Aralık seçimleri öncesinde, yüksek faiz-düşük kur politikası ile tatlı karlar bırakan sıcak para sarmalını kastederek, "Batı kulübünün üyelerinin kurduğu saadet zincirini kıracağız" söylemiyle oy avına çıkan Refah, bu kesimlere dokunmak şöyle dursun onlarla uzlaştı. Tükürdüğünü yalayıp, söylediklerini bir bir yutuyor, ama ne yapıp edip, bankalarla sermaye gruplarıyla bozuşmamaya çalışıyor. Hatta, ustaca manevralarla, finans kesimiyle, iktidarının ilk aylardaki soğukluğu aşıp, ellerindeki yüklü bono portföyleri nedeniyle faizlerin yükselmesinden zarar görecek olan bankalarla faiz düşürme noktasında çakıştı. Hem bankaları hem de kendini koruyan bir zeminde anlaştı. Aynı anlaşmanın sonucu olarak, kamu kağıtlarının faiz gelirlerine bu yılbaşı itibariyle uygulanması gereken yüzde 10'luk stopajı da bir yıl erteleyerek 1998'e kaydırdı. Ama bunun karşılığında bankalar da piyasa koşullarının hiç uygun olmamasına rağmen, bir yıl ve daha uzun vadeli borç vermeye razı oldu.

■ Ordu ve emniyet güçlerine yüzde 70'i aşan ek zam.

İlk hükümet olduğu günlerde memurlara beklenenden yüksek oranda zam yaparak "avans alan" Erbakan,

---

Prof. İzzettin Önder:

'Seçim kokusu alınıyor'

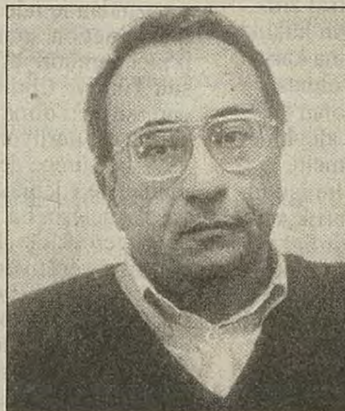
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. İzzettin Önder, RP'nin son dönemdeki uygulamalarının bir erken seçim niyetini ortaya koyduğunu belirtiyor.

Prof. Önder'in sorularımıza verdiği yanıtlar şöyle:

Sizce Refah Partisi'nin erken seçim niyeti var mı?

● Bence var. Bir seçim kokusu alınıyor. 1997'yi biraz erken seçim yılı gibi düşünmek lazım.

Bu kadar sıkışıklık içinde orduya yüzde 70 zam verildi. Bence diğer memurlara da verilecek. Ama yalnız sus payı olarak değil, seçim payı olarak. Erbakan akıllıca davranıyor. Çünkü zammı verirken, önce şöyle bir orduyu ayıralım dedi. Orduya başka türlü sempatik gözükemiyor, onlara da ücret artışıyla sempatik gözükecek.

Yüzde 72 doğrusu bugünkü koşullarda hiç de fena olmayan bir zam. Şimdi adam denk bütçe yapıyorum diyor. Kıt kanaat içindeyim diyor. Ama sana yüzde 70 zam veriyorum diye açıklıyor. Bu muazzam bir favore etmektir. Diğer memurların da öyle ya da böyle bu furyaya takılacağını biliyor. Zamanı gelince onlara da veririz diye düşünüyor. Seçim olursa ona yakın bir tarihte, hafızalarda taze kalacağı bir zamanda veririz diye hesaplıyor. Ama önce orduyu ve emniyeti yanına çekmeyi hedefliyor.

Kaynak paketleri ve devlet borçlanmasında vadeyi uzatma çabaları bir erken seçim sinyali olarak görülebilir mi?

● Kesinlikle. Şu üç kaynak paketine bakıldığında ana hat net; ileriye ait gelirleri bugünkü gelire dönüştürmeye çalışıyor. Toplayacağı gelirleri öne çekmeye çalışıyor. Ödemeleri prim vererek önceden yaptırmaya çalışıyor. Satışlarla da ileriye ait potansiyel serveti bugünkü gelire dönüştürmeye çalışıyor. Manevra epeyce net biçimde gözüküyor.

Para politikaları, özelleştirme gibi uygulamalarda RP'nin tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz?

● Prof. Taner Berksoy geçenlerde açıkladı; Faiz daha çok RP'nin tabanı olmayan bir kesimin elde ettiği bir gelir. Faizler kısmen bastırılıyor. Bunların zengin tabanı daha çok doların değer artışından kazanç sağlıyor. Dolar son dönemde hızla artmaya başlıyor dikkat ederseniz. Türkiye'nin manevrası budur. Faizi bastırdığın zaman dolar artmaya başlar. Tabii dış borçların değeri de artıyor. Ama böyle bir hesap yapmıyor Erbakan.

Tabii bu bütçe de denk değil. Denkliği gösterilmek durumundaydı, özelleştirme, lojman satışları gelir yazılıp gösterildi. Zaman içinde kamufle edecek. Çok meşhur bir hikaye vardır. İstanbul Belediye Başkanı, Haşim İşçan sanıyorum, Taksim alanını satışa çıkartmıştır bir dönemde. Çünkü belediye bütçelerinde personel gideri bütçenin yüzde 30'unu aşamaz. Yasa böyle. Oysa personel maaşları artıyor ama gelir yok. Ne yapmak lazım? O zaman oraya kafadan bir gelir koyarım. "Taksim alanı satış hasılatı" denmiştir, gelir gösterilmiştir.

Bu yol özelleştirmeden beklenen trilyonlarca liralık, kimi beyanlara göre katrilyonluk gelirin elde edilmesi de mümkün değil. Ama umut verilmesi, bütçenin denk gösterilmesi lazım.

Erbakan, olası bir erken seçim için ekonomik zemin hazırlığı yapıyor. Kısa vadede gelirleri artırmayı hedefleyen Erbakan, iç borçlanma vadesini 98'e kaydırıyor, ücret artışları ve "kitlesel rüşvetler"le çeşitli kesimlerin sempatisini kazanmaya çalışıyor.

şimdi de askeri ve polisi diğer kamu çalışanlarından ayırıyor ve onlara ek zamla oldukça yüksek bir ücret artışı yapıyor. Refah'ın tavrı, diğer kamu çalışanlarına zammın da yüzde 30'da kalmayıp, bir süre sonra benzer bir artışın sağlanacağı görüntüsünü veriyor. Erbakan, memurlara ek zammın, "ilk üç ayda hedefledikleri geliri elde edebilirlerse" 1 Nisan'dan sonra gündeme gelebileceği mesajını şimdiden verdi.

■ Yıllardır faiz ödemelerine aktarılan Fak-Fuk-Fon yeniden yoksullara dağıtılmaya başlandı.

Refah, iş dünyasıyla, "faizci" finans kesimi ile bizzat Başbakan Erbakan'ın çabalarıyla bir uzlaşma zemini buldu. Ancak iş oya geldiği zaman oyu bu kesimlerden alamayacağını biliyor. Onun için pek fazla hissettirmeden kitlesel oy avcılığına ağırlık veriyor. Bunlardan dikkat çeken ve oya tahvil edilmesi bakımından önemli bir uygulama Fak-Fuk-Fon'un yoksullara dağıtılması kararı oldu. Ayrıca Ramazan yardımları gibi Refah'ın kendi ideolojisi ile de kolayca birleştirdiği uygulamaların puan topladığı açık. Sadece ocak ayı içerisinde bu amaçla dağıtılacak ek yardım miktarı 1 trilyon 550 milyar lira.

■ Tarımsal girdi sübvansiyonu adı altında, çiftçilere gübre, tohumluk, zirai ilaç vb. desteği sürüyor.

Erbakan'ın sadece, iktidara geldiği ikinci ay olan ağustosta verdiği sübvansiyon 4.5 trilyon lira. Bu 1995'in tümünde verilen 12.6 trilyonla karşılaştırıldığında oldukça yüksek bir rakam. Üretici birliklerinin parası verilmeye başlandı. Fındık üreticisine dolar bazında fiyat verildi. Son olarak Ağrı'da hayvancılığa 12 trilyon vaat eden Erbakan hükümeti patatese de ilk kez ihracat teşviki bağladı.

■ Kamu sözleşmelerinde uzlaşmacı tutum.

Bu yıl başlayacak kamu kesimi toplusözleşme görüşmelerinde henüz ortaya çıkan bir gelişme yok. Ancak Refah'a yakın çevrelerde "görüşmelerin patırtısız atlatılmasının" hedeflendiği söyleniyor. Ayrıca, hükümete bakan veren Hak-İş'in kollanacağı, memurlara olduğu gibi kamu sözleşmelerinde "sürpriz" ücret artışı sağlanacağı vurgulanıyor.

■ Belediyelerdeki popülist uygulamaların artırılması.

Refah'ın uzunca bir süredir oy toplamak ve aldığı oyları kemikleştirmek için kullandığı belediyeler, son dönemde popülist politikanın üsleri halinde. Bunda yerel seçimlerin yapılmasına iki yıldan az bir sürenin kalması da etkili oluyor. Refah'lı belediyeler çadır kurup yemek dağıtıyor. Yaşlılara belediye otobüslerinde bedava yolculuk imkanları tanıyor. Önümüzdeki günlerde, bayramlarda herkese bedava ulaşım gibi kitlesel "rüşvet"lerin artırılması şaşırtıcı olmayacak.

■ ABD ve IMF ile ilişkiler ısındırılmaya çalışılıyor.

Refah bütün tersi söylemine rağmen, ABD ile ilişkilerini iyi tutma çabasında. Bunda da hiç küçümsenmeyecek başarı sağladı. Bunun son örneği RP'li Devlet Bakanı Fehim Adak'ın geçen hafta ABD ve IMF'ye yaptığı ziyaret. Adak, ABD'de "Türkiye'nin Batı'dan uzaklaştığı imajının yaratılmasından şikayetçi" oldu; "Türkiye-İran yakınlaşması tamamen ticari amaçlıdır. Bati ile ilişkilerimizi geliştirmekte kararlıyız" dedi. Refah'ın olası bir seçim öncesinde ABD ve IMF ile arayı açmamaya, aksine iyi tutmaya çalıştığı görülüyor.

Prof. Korkut Boratav:

Refahyol sonbaharda seçime hazırlanıyor

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Korkut Boratav'a göre, Refahyol hükümeti IMF'den ekonomi bürokrasisinden, kamu bankalarından ve KİT'leri kullanmaktan aldığı güçle krizi geçiştirirken, sonbaharda bir erken seçimi hedefliyor. Boratav, hükümetin ekonomideki olası bir krizi, bu çevrelerden aldığı destekle kısa vadede atlatarak, yılın sonuna doğru erken seçime gitmenin altyapısını oluşturduğunu belirtiyor.

Hükümetin, IMF'nin "teftişini" hafif atlattığını, oysa Türk ekonomisinin IMF'ye göre istikrarsızlık sayılması gereken tüm arazları taşıdığını vurgulayan Boratav'ın, ekonominin durumu ve IMF'nin tavrına ilişkin değerlendirmesi şöyle:

"Yükselmekte olan enflasyon, yıl sonunda yeni bir rekora ulaşacağı aşağı yukarı belli olan dış ticaret ve cari işlem açıkları, hızla büyümekte olan kamu açıkları ve ciddiyetsiz bir bütçe tasarısı... Döviz rezervlerinin yükselmekte olmasının, sıcak paranın bu birikime yol açtığı göz önüne alındığında bir sağlık belirtisi sayılması çok güç. Bu kara tabloya rağmen IMF heyeti Erbakan'ı dinledikten sonra 'haydi, kolay gele, başarırsanız dünyaya örnek olursunuz' diyerek çekti gitti. Bu, bugünkü koşullarda bir IMF desteği olarak yorumlanmalıdır."

"Kara tabloya rağmen, IMF heyeti Erbakan'ı dinledikten sonra 'haydi kolay gelsin, başarırsanız dünyaya örnek olursunuz' diyerek, çekti gitti"

IMF'nin desteği konusunda iki olasılığın akla geldiğini ifade eden Boratav, "Birincisi, IMF'nin kırmızı ışık mesajı vermesi hızlı bir sermaye kaçışına yol açacaktı. İkinci olasılık ise, IMF desteğinin ardında ABD iradesinin yatmakta olmasıdır" dedi.

Boratav, Refahyol'a içeriden destek verenlerin başında ise Hazine ve Merkez Bankası bürokratlarının geldiğini, bu kadroların iktidarın yarı maceracı yönelişlerini var güçleriyle dengelemekte olduklarını vurguladı. Hazine'nin borçlanma miktarlarının geri ödemelerinin altında kaldığını, aradaki farkın Merkez Bankası avansları ve dövizli borçlanma ile kapatıldığını, döviz ve para piyasalarındaki baskıların döviz satışları ve Merkez Bankası'nın açık piyasa işlemleri yoluyla giderildiğini belirten Boratav, "düşük faizle borçlanma girişimlerinin yol açtığı 1994 türü bir bir kargaşa, bu kez, Merkez Bankası ve Hazine'nin 'vatan kurtaran aslanları' sayesinde, hiç olmazsa şimdilik, ustaca önlenmektedir" dedi.

Boratav kamu bankaları ve KİT'lerin adeta "intihara zorlanarak" hazineye destek olduğunu, oluşturulan havuz sisteminin ise KİT'lerin ölüm fermanı anlamına geldiğini kaydetti.

(Anka)

Refah'ın lehine gelişmeler

Refah, iç politikada, seçim öncesine göre, önemli bir güç kaybetmedi. Hatta kimi uzmanlara göre güç topluyor. Bankalar, sanayiciler, ithalatçılar, kısacası büyük burjuvazi içinde ihracatçıların dışındaki kesimler bugünkü durumun bozulmasını istemiyor. Güçlü alternatifleri ve politikaları da yok. Bu kesimlerin "gidebildiği yere kadar gitsin"tutumu Refah'a daha rahat hareket etme şansı tanıyor.

Dışarıdan ise Refahyol üzerinde ciddi bir baskı yok. Aksine, şimdilik beklemediği ölçüde destek bulabiliyor. Uzunca bir süredir programları, hiç bir ülkede, propaganda yapmaya yetecek kadar dahi başarı sağlayamayan IMF de Türkiye'de bir krizden yana değil.

Refahyol, kısa vadede, bankalarla yaptığı uzlaşma ile iç borçlanmada rahat. Faizlerle aşırı biçimde oynamamayı becerebilirse küfrederek işbaşına geldiği "sıcak para" ile sırt sırta vererek çarkı döndürmesi mümkün görünüyor. Erbakan, bu çarkı döndürebildiği sürece, devletin kesesinden, "emekçiyi düşünen başbakan" havasını yayacak adımlar atabilir; görece yüksek ücret artışlarıyla kamu çalışanlarının ve hatta işçilerin ekonomik taleplerini belli ölçülerde karşılayabilir, sert tepkileri törpüleyebilir. Onun için yüksek faiz-düşük kur politikasına dayalı bu "saadet zinciri"nin sürmesine sesini çıkarmadığı gibi, ondan yararlanıyor, iktidarının sorunsuz sürmesi için medet umuyor.

Öte yandan, Refah bu durumun uzun süre sürdürülemeyeceğinin de farkında. Krizler geciktirilebilir, sorunlar ertelenebilir, ama bir noktaya kadar. Bütün bu ertelemelerin faturası eninde sonunda çıkacak. Sıcak para çarkı kalıcılaştıkça, hassaslaşıyor. Bu çarkın işleyişinde küçük bir aksama bile ciddi bir krizi beraberinde getirecek. İktisatçıların, uzmanların bu yöndeki uyarıları sürüp duruyor.

Refah'ın en son isteyeceği şey; kendisi iktidardayken, bütün popülist söylemini altüst edecek bir kriz ve onu izleyecek IMF destekli bir istikrar paketi. İktisatçılara göre, Refah bundan kaçmak için bir seçimi hedefliyor. Hazır bu yıl için beklentiler bir kriz çıkmayacağı yönünde iken yaratılan olumlu havayı kendi yararına kullanmayı planlıyor.

Siyasi olarak da hava Refah'ın lehine görünüyor. Refah Partisi, en azından şimdilik, iktidar olmanın getirdiği bir yıpranmışlığı üstünde taşımıyor. Aksine, 12 Eylül rejiminin Susurluk kazası ile bir kez daha şiddetli biçimde tartışıldığı bu ortamda, "bu işlere bulaşmamış parti" görünümüyle gelişmelerden en çok yararlanan burjuva partisi konumunda.

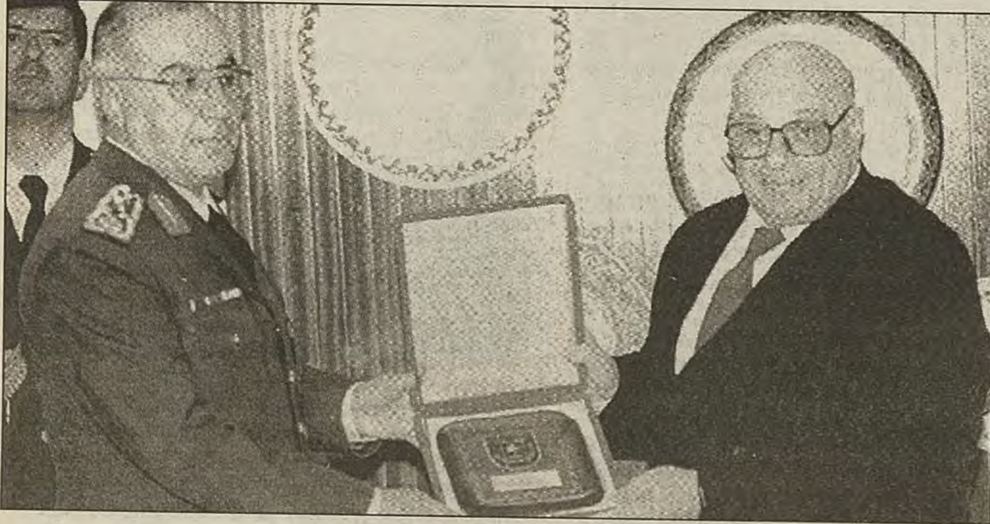
Susurluk sonrasındaki gelişmeler giderek rejimi de yeniden kitleler nezdinde bir meşruiyet arayışına doğru sürükleyebilir. Bunun için de erken seçim seçeneklerden biri kuşkusuz. Refah'ın ortağı "tokatçı" DYP Susurluk kazasından kamuoyu nezdinde ağır bir tokat yedi. Geçmişi kokulu ANAP ise tüm çabasına rağmen Susurluk kazasının toplumda yarattığı tepkiyi hanesine yazamadı. Çürük dişli "aslan sosyal demokratların" esamesi okunmuyor. Homurdanmaları ciddiye alınmıyor.

Kendi içinden ve dıştan yüklenmelere karşın Refah "üç ayda" çökmedi, iflas bayrağını çekmedi. Şimdi ise, klasik merkez sağ partiler olarak nitelenen DYP ve ANAP'ın giderek güç ve etki kaybettiği, buna karşılık iktidar olamama sendromunu üzerinden atmış, üstelik iktidarı sırasında, düzene daha fazla uyum göstererek yeni merkez sağ partisi olma çabalarına hız vermiş, bunda da içinden tepkiler alsa da büyük hasar görmemiş olan RP, kendisini bir baskın erken seçime en hazırlıklı parti olarak görüyor.

Kıbrıs'ta hamle sırası kimde?

Sezai SARIOĞLU

Genelkurmay Başkanı İsmail Hakkı Karadayı'nın Rauf Denktaş'ın özel daveti üzerine KKTC'ye başlattığı "moral seferi", "füze krizinde yeni bir adım mı?" sorularını gündeme getirdiyse de Türkiye ile KKTC arasındaki ilişkilerin niteliği düşünüldüğünde ortada yeni bir şey yok. Gerçekten de, yerel polis örgütünü doğrudan kontrol eden Güvenlik Komutanlığı ve Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği üzerinden Türkiye'ye askeri hiyerarşi açısından da bağlı olan KKTC için bu, bir "moral sefer"di.

Org. Karadayı KKTC'ye ziyaretinde Denktaş'a genelkurmay şildi verdi

Gerçek soru ise şuydu: Savaşa ait argümanların tümünü devralarak Kuzey'e giden Karadayı'nın Kıbrıs'taki barışa katkısı nedir?

1974'ten bu yana adada tarihin ironisi şudur: Kıbrıslı Türklerin göç ettirilerek Kuzey'de azınlık durumuna düşürülmesi Rumlar yüzünden değil, o tarihten bu yana uygulanan politikalar ve Türkiye'den taşınan nüfusla olmuştur...

Her savaş hezeyanı, Kuzey'den gelen her konuk Kıbrıslı Türkler için göç demektir. YKP Genel Başkanı Alpay Durduran'ın, Füze Krizi'nden kısa süre önce, "Kıbrıs'ta son durum nedir?" soruma verdiği yanıt dramatikti: "Son iki yılda üyelerimizin yüzde 27'si yurtdışına göç etti. Bu durum her şeyi yeterince anlatmıyor mu?.."

Bu gidişle Kıbrıslı Rumlar masaya oturmak için Kıbrıslı Türk bulamayacaklar...

Isıracak kurt ulumaz taktiği mi?

Füze Krizi'nin ilginç özelliklerinden birisi gerek Güney'de, gerekse de Kuzey'de sivil güçlerin hiçbir şekilde devreye sokulmamış olmasında. Şimdilik olay, askeri ve diplomatik trafiklerle, medyanın işi kızıştırmasıyla sürüyor. Parlamentolar olayları yalnızca izliyor. Ciddi tepkiler yok. Çünkü, gerçek güçle temsili güç arasındaki dengenin bozulduğu ve herkesin "haddini bilmesi gereken bir nokta"da durduğu bir süreç yaşanıyor. Haddini bilmenin siyasal kültürü KKTC'de 1974'ten bu yana iyice içselleşmiştir. Güney'de ise anti-federasyon tutumuyla bilinen kilise, Derinya olayları ile birlikte fiili bir durum yaratmaya çalışmış, çok düşük oy yüzdesine sahip, Helen milliyetçisi Yeni Ufuklar partisiyle siyasi nüfuz alanını genişletmeye çalışmıştır. Başkan Glafkos Kleridis'in tekrar cumhurbaşkanı seçilmek için, milliyetçiliğin ve şovenizmin önünü açıcı çabaları ile birleşince siyasi dengeler içte de yeniden tarif edilir olmuştur. Değişik muhafazakar partilerin içinde çalışan, açıktan ENONİS'i savunan Nikos Sampson'un "Mahi" isimli gazeteyle ve sokak gücüyle süreci etkilemeye çalıştığı da düşünüldüğünde askeri düzeydeki manevralar bir yana, sivil hayatta da şoven bir potansiyelin biriktirildiği bilinmelidir.

KKTC'de1996'da ivme kazanan yeni olgular var. Bu, nüfus bileşimini ve 'Kıbrıslı Türk Kimliği'ni değiştirme çabasıdır. KKTC ve Türkiye resmiyeti, Kıbrıslı Türk kimliği içinde potansiyel olarak var olan "milliyetçi" ögeleri, şoven bir doğrultuda yeniden biçimlendirmeye çabalamaktadır. RP'nin hükümet oluşuyla birlikte ise Kuzey'de islamcı birikim yeni bir sıçrama sürecine girdi. Bir savaş olasılığı az da olsa, "taktik" savaşının bir sonucu olarak şoven potansiyelin ortaya salınması ve gerçek bir kötülük yaratması mümkündür...

Yeni Kıbrıs Partisi: Taviz değil, anlaşma bekliyoruz

Yeni Kıbrıs Partisi Genel Başkanı Alpay Durduran füze krizi ile ilgili yaptığı açıklamada füzelerin 16 ay sonra geleceğine dikkat çekerek aslında istenirse bu süre içinde Kıbrıs sorununun tümüyle çözülebileceğini belirtti. Durduran şöyle dedi:

"Her iki taraf da taviz vermedik diye böbürleniyor. Sanki bunalım istemeyenler onlardan taviz istemiş. Sorunu olan taraflara yardımcı olmak için devreye giren ve 'masaya oturun, gerginliği azaltın' diyen birileri çıkarsa birilerinden taviz gerekmez. Biri almadıysa, diğeri de vermemiştir, müsterih olsunlar. Biz onlardan taviz değil anlaşma bekliyoruz.

Kırk yıl sonra dahi güvencelerin konuşulduğu geçici bir duruma mahkum edildik. Yetmez mi?

Geçici başarılar, sonu belli önlemler ve bitmez tehditlerle bir yere gidildi ve durum bizim için hiç de iyi değil. Dikkatleri çekeriz.

CTP ve AKEL görüşüyor

Füze krizi, bilinen trafiklerin ötesinde bir başka trafiğin de koşullarını hazırlıyor. Aralarındaki ilişkiler uzun zamandır en aza inen CTP (Cumhuriyetçi Türk Partisi) ile AKEL'in (Çalışan Halkın İlerici Partisi) 17 Ocak cuma günü bir araya gelmesi bekleniyordu.

AKEL Genel Sekreteri Dimitris Hristofiyas ile yapılacak görüşme ve füze krizine ilişkin CTP Genel Başkanı Mehmet Ali Talat SÖZ'ün sorularını şöyle yanıtladı:

"Cuma günü Güney Lefkoşa'da AKEL ile yapacağımız görüşme, daha önceleri de Kıbrıs'ta barışa katkıda bulunmak için birçok kez yaptığımız girişimlerden birisi olacak. CTP, Kıbrıs sorununun çözümünün diyalogla sağlanacağının bilinciyle ve barışın en önemli zemininin karşılıklı güven olduğuna inanarak hareket etmektedir. CTP güneydeki partilerle ilişkilerini benzeri çerçevede ilerletmeyi ve salt görüşlerinin yakın olduğu partilerle değil, tüm siyasal çevrelerle diyalog içinde olmayı öngörmektedir. AKEL Kıbrıs'ta barışı içtenlikle savunan partilerden biridir. AKEL ve diğer ilerici kuruluşlar Kıbrıs sorununun çözümünün gerekliliğini öne çıkarırlarken, günlük sorunların çözümü ile yetinmeden bütünlüklü olarak geleceği kurmayı hedeflemelidir. Kıbrıs'ın kuzeyinin sorunlarının çüzümü de barışla çok yakından ilintili, hatta barışla özdeşleşmiştir...

Federasyon oluşturmanın en önemli koşulu, karşılıklı güvendir. Bunun kurulması akşamdan sabaha gerçekleşemez. Uzun, yorucu ama meşakkatli bir yoldur. 1997'nin barış yılı olabilmesi gittikçe zorlaşmaktadır. CTP açısından öncelikle gerginliklerin ortadan kaldırılması son derece hayatidir.

YKP: Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs solu diyaloğa girmeli

Yunanistan Komünist Partisi (KKE) Uluslararası İlişkiler Sorumlusu Babis Agurakis de Söz'e yaptığı açıklamada Kıbrıs'ta artan gerginliği ABD'nin Ege ve Akdeniz'deki baskısını çoğaltmasına yol açan bir durum olarak yorumluyor ve "Yunanistan hükümeti son krizle birlikte ipleri bütünüyle Washington'ın eline bıraktı. Başbakan Simitis, Amerikalılar'ın yaptığı ve söylediği her şeyi onaylamaktan başka bir şey yapmıyor ve Atina her geçen gün ABD'nin dümen suyuna giriyor" diyor.

Agurakis şöyle devam ediyor: "Gerçekte Kıbrıs meselesinin çözümü bütünüyle yerel güçlerin elinde. Eğer ABD aradan çıkarılabilirse, Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs'ın sol güçleri adada barışı çok kısa sürede tesis edebilirler. Bu nedenle KKE, ÖDP, AKEL arasında başlatılacak ve Kuzey'deki sol güçlerin de katılacağı diyalog sürecine çok önem veriyoruz.

ABD ve Avrupa: 'Ne kadar zulüm, o kadar silah!'

Dış Haberler- Merkezi Washington'da bulunan uluslararası insan hakları kuruluşu Human Rights Watch (HRW), bu hafta başında yayınladığı bir açıklamayla ABD ve AB ülkelerini ağır insan hakları ihlallerini göz ardı ederek, Türkiye'ye yeni silahlar satmakla suçladı.

HRW'nin belirlediğine göre, insan hakları ihlallerinin yoğun olarak sürdüğü Türkiye, inanılmaz bir hızla silahlanmaya ve kaynaklarını yatırım yerine savaşa ayırmaya devam ediyor. Türkiye'nin, PKK ile mücadelede kullanılmak üzere savaş uçakları alımı konusunda ABD ve Avrupa ile sürdürdüğü görüşmelerde anlaşma noktasına gelinmiş durumda. Eğer anlaşma imzalanırsa ABD ve Avrupa, Türkiye'ye silah ve askeri araç satışını 1997'de de sürdürecek.

Türkiye'yi insan hakları ihlalleri konusunda sürekli uyaran ve bu yüzden zaman zaman dış yardımları kesen Avrupa ülkeleri ve ABD, silah satışı söz konusu olduğunda tüm bu raporları göz ardı edebiliyor.

Türkiye'nin almayı planladığı yeni savaş uçakları oldukça pahalı. Anlaşma imzalanırsa, Türkiye, Boeing şirketinden 135 milyon dolara 4 tane ch-47 tipi geniş taşıma kapasiteli askeri nakliye helikopteri, yine ABD'li Skorsky şirketi ile 1992-93 yılında 95 helikopter için imzaladığı anlaşmanın devamı olarak 1.1 milyar dolara 50 tane S-70A Black Hawk silahlı ulaşım helikopteri satın alacak. Türkiye bu anlaşma çerçevesinde şu ana kadar 45 Black Hawk helikopteri aldı. Türkiye ile ABD tarafından ortak üretilen bu helikopterlerin "üretim zamanı" konusunda çıkan anlaşmazlık nedeniyle anlaşma dondurulmuştu.

Avrupa ve ABD arasındaki anlaşma bu helikopterlerle sınırlı değil. "Savaşçı Puma" olarak adlandırılan AS-532 tipi araştırma, kurtarma helikopterlerinden 30 adet alınacak. Merkezi Paris'te bulunan Alman-Fransız konsorsiyumu Eurocopter ile yapılan 253 milyon dolarlık anlaşma ile AS-532 helikopterlerinden 20 adet alan Türkiye, 400 milyon dolar maliyeti olan 30 helikopterin ortak üretimi için bu konsorsiyumla görüşmeleri sürdürüyor.

Türkiye, savaş jetleri, helikopter alımının yanı sıra F-16'lar için lojistik destek sağlayacak yedek parça satın alma konusunda da temaslarını sürdürüyor. General Electric'e bağlı uçak motorları üreticisi Lockheed Martin ile görüşen Türkiye anlaşma sağlanması halinde bu motorlara 125 milyon dolar ödeme yapacak.

'Türkiye'ye silah satmayın!'

Human Rights Watch, Türkiye'de insan hakları ihlallerinin olağan hale getiren savaşın yeni silahların satın alınmasıyla daha da şiddetlenebileceğini, bu durumda insan haklarının ayaklar altına alınacağını savunuyor ve hem ABD, hem de Avrupalı şirketleri Türkiye'ye silah satmaması konusunda ikna etmeye çalışıyor.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı kararlarının Avrupa'da silah transferlerini belli kurallara bağladığını ifade eden yetkilileri, ABD'de benzer bir yasanın insan hakları ihlallerinin yoğun olduğu ülkelere silah satışını sınırladığına işaret ediyor.

Bilindiği gibi geçen martta ABD'li Bell Textron şirketinden Super Kobra helikopterleri alınacağı açıklanmış ancak yoğun protestolar nedeniyle ABD yönetimi 140 milyon dolar tutarındaki bu satıştan vazgeçmek zorunda kalmış, Türkiye de geçen kasımda helikopterleri almayacağını açıklamıştı.

HRW, ABD kökenli silahların Türkiye'de nasıl kullanıldığına ilişkin kapsamlı bir rapor hazırlaması için Clinton yönetimini ikna etmeye çalışıyor. HRW, ABD hükümetinden OHAL bölgesinde yaşanan hak ihlallerine ilişkin ilk elden bilgi toplanması ve Türkiye'de faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarla insan hakları ihlallerini araştıran kuruluşların konuyla ilgili raporlarının incelenmesini istiyor.

HRW'un Türk hükümetine de bir çağrısı var: "Türk hükümeti insan hakları ihlallerini önleyecek tedbirleri alana kadar silah alımını durdurmalı. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yapısı uluslararası kurallara uygun hale getirilecek şekilde yeniden düzenlenmeli..."

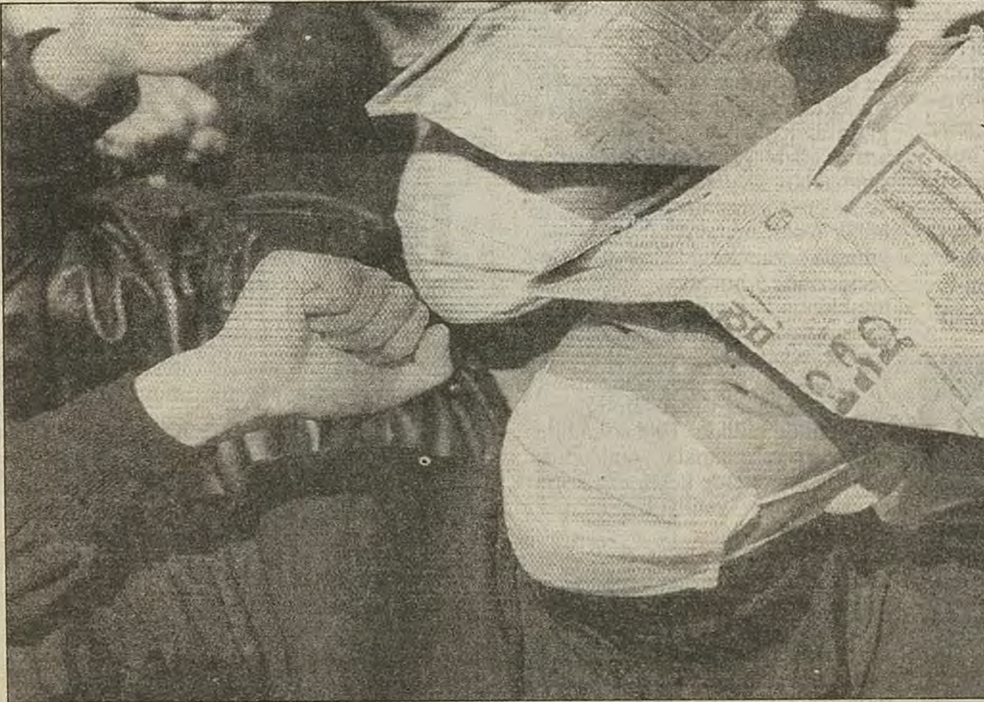
Kore'de siyasal önderlikten yoksun işçiler kritik noktada

Kaplan'ı terbiye etmek...

Ergin YILDIZOĞLU

Güney Kore'de yaklaşık üç haftadır süren işçi mücadelelerinin yoğunluğunda ilk azalma işaretleri ortaya çıkarken, hükümet de grevlerin hükümet karşıtı eylemlere dönüştüğünü, ulusal güvenliği tehdit eder bir duruma geldiğini bahane ederek karşı saldırıya geçti (Korean Times 16/01/97). 20 sendika lideri hakkında tutuklama kararı çıkarıldı. 4'ü tutuklandı (Finansial Times 16/1/97). Merkezi işçi haklarına karşı bir saldırı başlatmış durumda. Ekonomik krizin faturasını işçilere ödetmeye kararlı olduğu anlaşılan hükümet, şiddetli bir direniş beklediği içindir ki, askeri diktatörlükten kalma araçları da devreye sokmaya çalışıyor.

Ancak hükümet beklediğinden çok daha şiddetli bir tepkiyle karşılaştı. KSK hemen, grevler ve protesto gösterileriyle güçlü bir şekilde direnmeye başladı. Hükümet tarafından kurulmuş, bu anlamda "sarı" Kore Sendikalar Federasyonu (KSF) da

G. Kore'de genel grevin ilk gününde onbinlerce işçi sokaklardaydı

Brüksel'de olan Uluslararası Özgür Sendikalar Konfederasyonu, geçtiğimiz çarşamba günü, eğer sendika liderleri tutuklanırsa Kore hükümetine karşı misilleme yapma tehdidinde bulunmuştu... Kore Sendikalar Federasyonu'na bağlı 500 bin işçinin de liderleri tutuklandığı takdirde şiddetle direnecekleri açıklanmıştı. Anlaşılan, Güney Kore işçilerinin mücadelesi kritik bir noktaya geldi. Siyasi bir önderliğin olmamasının eksikliği ise bütün ağırlığıyla hissediliyor.

Mücadele doğal sınırlarına yaklaştı

Güney Kore hükümeti 26 Aralık günü sabaha karşı muhalefet partilerinin temsilcilerinin katılmadığı bir oturumda, biri çalışma yaşamı, diğeri de güvenlik konularıyla ilgili iki yasa çıkardı. Çalışma yaşamı ile ilgili yasa, işverenlere işçileri işten çıkartmada yeni kolaylıklar getiriyor; grev sırasında dışarıdan işçi getirtip çalıştırma izni veriyor ve gerekli gördüğünde çalışma saatlerini uzatmasına olanak sağlıyor. İç güvenlikle ilgili yasa ise, askeri diktatörlük döneminde fiilen ülkeyi ve ekonomiyi yönetmiş olan Ulusal Planlama Ajansı'nı yeniden canlandırıyor. Ayrıca yeni yasalar, henüz yasadışı olan ve bu sene yasalaşması beklenen Kore Sendikalar Konfederasyonu'nun (KSK) yasalaşmasını da 2000 yılına erteliyor (International Herald Tribune 27/12/96). Güney Kore egemen sınıfı, bir süredir derinleşmekte olan krizin ve küreselleşmenin kızıştırdığı rekabet ortamının dayattığı basınç doğrultusunda hızla yayılan mücadeleye katılmak zorunda kalınca, direniş genel greve dönüştü. Mücadelenin basıncı ile, parlamenter muhalefetin gecikerek de olsa, işçileri destekleyeceğini açıklaması sonucu direniş cephesi biraz daha, biraz daha genişledi. Nihayet işçi mücadelesinin bu hafta başında iktidar partisinin de etkilediği ve büyük olasılıkla gelecek seçimlerde başkanlığa aday olması beklenen Lee Hoi-Chang'ın, Başkan Kim Young-Sam'dan uzaklaşmaya ve uzlaşma önermeye başladığı görüldü. Bu sırada Kim, grevlerin ulusal güvenliği tehdit etmeye başladığını ileri sürerek tutumunu sertleştirdi. Polisler işçilere saldırmaya başladı, sendika liderleri için tutuklama kararları çıkarıldı. Üç haftadır bir siyasi önderlik, program ve hedeflerden yoksun, yeni geçmiş bir yasayı geri aldırmak amacıyla sınırlı, bu yüzden de dar kapsamlı bir savunmayı aşamayan grevlerden de, bu hafta başında, yavaşlama işaretleri gelmeye başladı. Seul kamu taşımacılığı işçilerinin grevi son anda, yeterli katılım olmadığı için iptal edildi (Korean Herald 16/01/97). 15 hastanede grevcilerin işlerine döndüğü, grevde olan diğer 16 hastanede greve katılanların sayısında bir azalma olduğu bildiriliyor (CNN 10/01/97). Ancak sanayi işçilerinin, ekonomiyi felce uğratan grevleri bütün gücüyle devam ediyor (Korean Times 16/01/97).

İşçi hareketinin güçlerinin tümünü mücadeleye sürdüğü, üstelik halkın büyük çoğunluğunun (IHT, 14/01/97) ve de uluslararası işçi hareketinin desteğini aldığı anlaşılıyor. Buna karşılık, derin bir siper kazıp, hareketin yavaşlamasını sabırla bekleyen hükümetin yavaş yavaş karşı tepkiyi sınayarak şiddete başvurmaya başlaması, siperlerinden çıkarak, karşı saldırıya geçmeye hazırlandığını gösteriyor. Eğer Kore işçi hareketi tam bu noktada bir hamle yaparak, hükümeti siperlerine geri sokamazsa, bu mücadeleyi kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya. Üstelik, grevlerin bitimi sakin bir ortamda gerçekleşse bile, kısa süre içinde, yeni yasalar aracılığıyla sendikacıların ve Ulusal Planlama Ajansı'nın bu hareketin tüm önderlerini tasfiye edeceğinden emin olabiliriz. Ancak sendikaların bu karşı saldırıyı harekete geçirmesine olanak sağlayacak, toplumun geri kalanının desteğini aktif hale getirebilecek, genel bir eşgüdümün, propaganda ve ajitasyon ağının olmadığı anlaşılıyor. Böyle bir anda da, Kore işçi hareketinin temsil edildiği, yukarıda değindiğim görevleri üstlenecek, hareketin birliğini sağlayacak ve hatta siyasi saldırı manevralarını, gerektiğinde de geri çekilmeyi örgütleyecek bir siyasi partinin eksikliği tüm şiddetiyle kendini hissettiriyor. Koreli işçilerin işi zor.

Kriz küreselleşme ve Kore işçilerinin mücadelesi

Kore işçilerinin bu mücadelesi ve eksiklikleri, sadece Kore'ye özgü değil. Kore işçileri ile, Türkiye'de 1970'de yaşanan 15-16 Haziran direnişi, daha güncel olarak da Fransız işçilerinin mücadelesi arasında paralellikler kurmak mümkün.

G. Kore geçtiğimiz 35 senede, yılda ortalama yüzde 90 büyüyerek, bugün dünyanın onikinci ekonomisi haline geldi. Bu hızlı gelişme, işçileri baskı altında tutarak, özel sektörün ve uluslararası sermayenin çıkarlarına uygun planlama stratejileri izleyen baskıcı bir rejim altında gerçekleşti. Bu dönem içinde, Kore'de sanayileşmeye paralel olarak işçilerin sayısında ve yoğunluğunda bir artış, sendikalaşmada bir gelişme oldu.

Önce devlet kontrolünde başlayan sendikalaşma 1970'lerin ve 1980'lerin sonunda iki atılım yaparak bağımsızlaşmaya başladı. Bu arada işçi hareketi giderek siyasi sonuç yaratıcı bir güce ulaşmaya başlamıştı. Örneğin 70'li yılların sonunda sendikalı işçi sayısında görülen yüzde 100'den fazla artış ve taleplerinin basıncı ekonomiyi bir döviz krizine soktu ve hükümetin devrilmesine yol açtı. 1980'lerde ise bu yükselmenin bir askeri diktatörlükle ezildiğini ve bağımsız sendikal hareketin tasfiye edilmeye çalışıldığını gördük. Ancak 1980'lerin sonunda, toplumsal muhalefette yeni bir yükselme başladı. Bu sefer ağırlıklı olarak beyaz yakalı işçilerin demokrasi istekleri hareketin başını çekiyordu. Bu muhalefet yılları sırasında sendika sayısı 1986'da 2 bin 675'ten 7 bin 883'e yükseldi. Sendikalı işçi sayısı ise 2 milyona ulaştı. Bu yükselme 1987'de bir patlamaya dönüştü ve askeri diktatörlüğün de sonunu hazırladı. Bağımsız Demokratik Sendika Hareketi tekrar güçlendi ve 1994'te de bağımsız Kore Sendikalar Konfederasyonu'nu (KSK) kurdu.

Dikkat edilirse bu gelişmelerle, Türkiye'de 1950'den sonra yaşanan ve 60'lı yılların sonunda DİSK'in ortaya çıkmasına yol açan, işçi sınıfı şekillenmesi süreci arasında büyük benzerlikler var. Kore'de egemen sınıf, aynı Türkiye'de 60'lı yılların sonunda olduğu gibi, işçi sınıfı şekillenmesinin talepleriyle karşılaşmaya başladığını fark edince, kendi kontrolü dışındaki sendikalaşmayı engellemek için yeni yasalar geçiriyor ve baskı araçlarını güçlendirmeye girişiyor. Hatırlanacak olursa 15-16 Haziran olayları DİSK'in kapatılmasını engellemiş, ancak ondan sonra gelen muhtıra darbesini durdurmaya yetmemişti. Bunun en önemli nedeninin siyasi önderlik yokluğu olduğunda ise sanırım Türkiye solunda herkes hemfikirdir.

Kore işçilerinin kaderini dünyanın diğer bölgelerindeki işçilerle birleştiren bir başka ortak nokta daha var: Küreselleşme. 70'li yıllarda gelişmiş kapitalist ülkelerde burjuva sınıfının bir kesimi, krize tepki olarak yeni-liberalizm diye adlandırılan politikalara yöneldi. Bu politikalar, piyasanın serbestçe çalışmasının önündeki engelleri kaldırmak adı altında sermayenin dolaşımını serbestleştirmek, kamu sektörünü ve azgelişmiş ülkelerin pazarlarını açmak ve işçilerin 1950'lerden sonraki sınıf şekillenmesi içinde elde ettikleri kazanımları geri alarak, emek verimlilik düzeylerini yeniden düzenlemekti.

Bu sürecin, teknolojik gelişmelerle birlikte 1980'lerde küreselleşmeye dönüştüğünü ve uluslararası düzlemde mali piyasaların, yani spekülatif sermayenin, üretken sermaye üzerindeki egemenliğine yol açtığını biliyoruz. Bu gelişme burjuva sınıfı içinde yeni bir sınıf şekillenmesi yarattı ve uluslararası bankalar ve çokuluslu şirketlerin birleşmesi ile uluslararası mali sermaye ve küresel mali oligarşi ayrı bir kesim olarak belirginleşti.

Bu uluslararası mali oligarşi, bugün tüm ülkelerde tek politikayı dayatıyor: Küreselleşmeye katılmak, uluslararası rekabet gücünü (siz karlılığı olarak okuyun) artırmak için işçi haklarının kısıtlanması, bütçe disiplini adı altında sosyal hakların tırpanlanması ve özelleştirme adı altında mali sermayeye yeni yatırım alanları oluşturmak, kaynak transfer etmek. Bu politika IMF, Dünya Bankası ve OECD gibi kuruluşların genel dogması olmuş durumda. Kore'nin OECD'ye girdikten hemen sonra, bir yeniden yapılanma hareketine girişmesi de herhalde bir tesadüf değil. Kore egemen sınıfı ve bunun en önemli bağlaşığı olan yerli ve yabancı çokuluslu şirketler şimdi daha ucuz, daha uysal ve örgütsüz bir işçi sınıfı istiyorlar. Ve devlet de bu istekler doğrultusunda işçilere saldırıyor.

Güney Koreli işçilerin direnişi ile dünyanın başka yerlerindeki işçilerin yaşadıkları ve yaşayacakları arasında çok büyük benzerlikler var. Sermaye uluslararası düzlemde ve tek bir program ile saldırıyor. Küreselleşme. İşçilerin, bu küreselleşmeye direnirken ise, en önemli sorunları ulusal düzeyde siyasi örgütlerden ve uluslararası düzeyde bir eşgüdümden yoksun olmaları.

Japonya elçiliğindeki eylem bir ayı geçti

Peru'da köprüler atılıyor...

Lima- Peru hükümetiyle Tupac Amaru Devrimci Hareketi (MRTA) gerillaları arasında bir aya yakın süren pazarlıklar yerini sessiz bir taktik savaşına bıraktı. Uzlaşma sağlanamadan geçen her saat gerginliğin biraz daha tırmanmasına yol açarken, tarafları da köprülerin atılmasına yaklaştırıyor.

MRTA'nın 17 Aralık'ta Peru'nun başkenti Lima'daki Japon büyükelçiliğini basarak aralarında Fujimori'nin kardeşi, Japon büyükelçisi, bakan, bakan yardımcısı, milletvekili, subay, polis, Japon şirketlerinin üst düzey yöneticilerinin bulunduğu 400'e yakın kişiyi rehin alması, bir anda tüm dünyanın dikkatini bu bölgeye yöneltmişti. Cezaevlerinde tutuklu bulunan 458 arkadaşlarının serbest bırakılması ve sistemin değiştirilmesini talep eden eylemciler, aksi halde her saat başı bir rehineyi öldüreceklerini ilan etmişlerdi.

Anlaşma metninde de tutukluların serbest bırakılmasına ilişkin tek bir cümlenin yer almaması MRTA'nın tavrını doğrulamış görünüyor.

Yerel ve uluslararası basın organları Japon büyükelçiliğinin çevresini istila ettiklerinde, nefesler tutulmuş, ilk ölüm haberi bekleniyordu. Oysa MRTA, terörist bir örgüt olmadığını açıklamış ve rehine ölümlerinin ancak elçilik binasına düzenlenecek bir operasyon sonucunda yaşanabileceğini duyurmuştu.

Siyasi kariyerini gerillalara karşı hak-hukuk tanımadan yürüttüğü kanlı mücadele ile kazanmış olan Peru Cumhurbaşkanı Alberto Fujimori, MRTA'nın rehinelerin önemli bir bölümünü serbest bırakarak barışçıl yollardan çözüm istediğini ortaya koyduğu 20-30 Aralık günleri, rehinelerin siyasi tutuklularla takas edilmesinin, gerillalarla doğrudan görüşme yapılmasının mümkün olmadığını duyurdu. MRTA'nın cevabı ise rehinelerin serbest bırakılmasını durdurmak ve diyalog kapılarını kapatmak oldu.

Geçtiğimiz hafta sonu Peru Eğitim Bakanı Domingo Palermo ile bir radyo istasyonu aracılığıyla görüşmeye hazırlanan baskın eyleminin önderi Nestor Cerpa, hükümetin tutukluların serbest bırakılması konusunda pazarlık yapmaya niyetli olmadığını anlayınca, son anda kararını değiştirerek görüşmeden çekildi. Hükümetin Vatikan ve Kızıl Haç temsilcilerinden oluşacak bir komisyonla MRTA gerillalarına göndermeyi düşündüğü anlaşma metninde de tutukluların serbest bırakılmasına ilişkin tek bir cümlenin yer almaması MRTA'nın tavrını doğrulamış görünüyor.

Tarım Bakanı'nın gitarı sustu

Sorunun barışçıl yollarla çözüme kavuşturulma şansı şimdilik kaçırılmış gibi. Elçilik çevresindeki tek hareketlilik ise, Fujimori hükümetine durumun ciddiyetini hatırlatmak için olsa gerek, büyükelçilik binasından arada bir gelen silah sesleri. MRTA şimdilik boşa sıkılan silahların her an rehineleri hedef alabileceği uyarısında bulunarak, Fujimori'nin "rehine olayı ülkenin politik durumunu etkileyecek bir olay değil, sadece bir flaş haberdir," iddiasına da cevap vermiş oluyor.

Japonya Başbakanı Rytaro Hashimoto'ya göre ise Fujimori "bekleme" taktiğiyle gerillalara sistemi değiştirmeye güçlerinin yetmeyeceğini, hükümetin hiç acelesi olmadığını, tersine, rehinelerin serbest bırakılmasını beklemek için vakitleri olduğu mesajını vermeye çalışıyor. Fujimori, ayrıca çalışmaya başlayan parlamentoyu, elçilikte rehin tutulan devlet ve hükümet görevlilerinin yerine yenilerinin atanmasını, ülkede her şeyin yolunda gittiği, hatta rehinelerin "siyasi değerlerinin" azaldığı inancını yaymak için de kullanıyor. Oysa siyasi gözlemciler, bekleyiş sürecinin Fujimori için siyasal itibarının her geçen gün biraz daha azalması, gerek ulusal gerekse uluslararası kamuoyunda sempati toplayan ve kan akıtmamakta ısrar eden MRTA için ise bir açmaza girmek anlamına geldiğine dikkat çekiyorlar.

Evet, Peru'da gergin bekleyiş sürüyor. Binada, silah patlamaları, arada bir duyulan "volver volver" (geri dön, geri dön) şarkısını söyleyen rehinelerin sesi ve Peru Tarım Bakanı'nın gitarı dışında sessizlik hakim.

Ama artık rehineler şarkı söylemiyor. İçerisinin rahat ve huzur dolu olduğuna ilişkin mesajların, Fujimori'nin bekleme politikasını güçlendireceği kaygısından mıdır bilinmez, rehineler de şarkı söylemeyi kesti artık. (IPS)

Önce mahkum et, sonra yargıla

Tupac Amaru gerillalarının siyasi tutukluların serbest bırakılmaları talebiyle giriştikleri rehin alma eylemi Peru'daki insan hakları ihlallerini ve "mezar" olarak adlandırılan cezaevlerindeki koşulları yeniden gündeme getirdi.

Peru Devlet Başkanı Alberto Fujimori'nin 1992'de yürürlüğe koyduğu anti-terör yasaları uygulanmaya başladığından bu yana cezaevlerindeki koşulların daha da ağırlaştığı, insan hakları ihlallerinin iyice arttığı gözleniyor. Muhalifler ve insan hakları savunucuları yargıçsız ve savcısız yargılamalar sonucunda hiçbir resmi suçlama olmaksızın yıllarca cezaevlerinde kaldılar. Cezaevlerinde 9 bin siyasi hükümlü ve tutuklunun bulunduğu Peru'da insan hakları savunucuları terörü desteklemek ve vatana ihanet suçlarından yargılanmaya bile gerek görülmeden 6 yıla kadar varan sürelerle cezaevlerinde tutuldu. 10 dakika bile sürmeyen yargılamalar sonucunda yıllarca hücrelerde kalan mahkumlar daha sonra "yanlışlık oldu" denilerek salıverildi.

İnsan hakları örgütleri ve Birleşmiş Milletler'in cezaevlerindeki koşulları tekrar tekrar gündeme getirmeleri, verem hastalığının yaygınlaşması, mahkumların hücre sistemi nedeniyle çıldırarak intihar etmelerinin tanıklar ve raporlarla belgelenmesine rağmen, değişen bir şey olmadı.

İnsan Hakları İzleme Komitesi'nin 1996 raporuna göre avukatların sanıklarla dava gününe kadar görüşmesi mümkün olmayan Peru'da teröre destek veya vatana ihanet suçlarından yargılı, yargısız bir kez suçlu bulundaysanız, suçsuzluğunuzu kanıtlamanın olanağı yok. (IPS)

MRTA Internet'te: http:/burn.ucsd.edu/~ats/mrta.htm

MRTA, Internet'te "Voz Rebelde" (Gerillanın Sesi) adlı propaganda sitesi açtı. Dünyanın dört bir yanından dayanışma mesajlarının geldiği sayfalarda MRTA'nın görüşlerine de yer veriliyor.

Geçenlerde "Gerillanın Sesi" sitesine giren sörfçüler, MRTA Avrupa temsilcisi Isaac Velazco ile yapılan bir söyleşiye rastladılar. Velazco neden Japonya Büyükelçiliği'ni hedef seçtiklerini şöyle anlatıyor: "Amerika ve Japonya'nın çıkarlarının çatıştığı Latin Amerika ve Peru'da temel ekonomik güç Japonya'da. Peru hükümeti de Japonya'yı kendisine en çok destek veren devlet olarak görüyor. Japonya, Peru'daki konumunu sağlamlaştırmak için ülkemizdeki kirli savaşı finanse ettiği, Peru'daki cani rejimi desteklediği için suçludur. Bu yüzden Japonya'yı hedef seçtik. Eylem, Latin Amerika'nın kaderini değiştirecektir." (IPS)

Roza, Karl ve İliç oradaydı

Fizan FİDAN

Berlin– Bugün 12 Ocak, hava oldukça soğuk. Ancak bu soğuğa rağmen bir sıcaklık içimizi ısıtıyor. İnsanlar bir gün öncesinden Berlin yollarına düşmüşler. İçlerinde tıpkı geçen yıl olduğu gibi L–L–L'yi (Lenin, Luxemburg, Liebknecht) anmak için bir araya gelecek olmanın heyecanı ve mutluluğu...

Almanya'da her yıl ocak ayının ikinci pazarı geleneksel L–L–L anma günüdür. Berlin Duvarı'nın yıkıldığı yıllarda katılanlar parmakla sayılırken; bugün "on binler yürüyor" demek abartı olmaz. Geçen yıl aynı yürüyüşte gördüğüm çok yaşlı, ama bir o kadar umutlu bir amca yarı ağlar, yarı sevinçli bir yüz ifadesiyle insanları göstererek şunları söylüyordu:

"Biz duvar yıkıldıktan sonra bu geleneği hiç bozmadık. Belki iki elin parmaklarına varmıyordu sayımız; buna karşın, bu ölümsüz insanları unutmamıştık. Aradan çok zaman geçmedi; dün 7 kişiyle sürdürdüğümüz bu geleneği bugün on binlerle ifade edilen sayıda insan sürdürüyorsa ben nasıl sevinmem.

Yaşlı amcayı bu yıl göremedim, yaşıyor mu bilemiyorum; ama eğer yaşıyorsa, mutlaka o da bizimleydi. Tıpkı soğuğa rağmen sabahın erken saatlerinde anıt mezarların olduğu alanı dolduran binlerce yaşlı, ama bir o kadar dinç insan gibi.

O sabah Berlin sokaklarında binlerce insan aynı yöne akıyordu. Eline kırmızı karanfili alan yollara düşmüştü. Biz de bu kalabalığın arasındaydık. Ancak belli bir noktadan sonra ilerlemek imkansız hale gelmişti. Henüz sabahın ilk saatleriydi, ama anıtın önündeki karanfil bahçesini aşıp alana girmek şimdiden zorlaşmıştı. Zorlu bir itiş kakış sonrası alana girip binlerce insandaki coşkuyu gördüğümde heyecanım doruğa çıktı.

Binlerce insan anıtın çevresinden dolanıyordu. Uluslararası dayanışmayı simgeleyen Almanca marşlar, yüksek volümde çalınıyor; bu, mezarlığa bir başka hava veriyordu. Mitinge katılanların çoğunluğunu gençler oluşturuyordu. Bu, Almanya için çok önemli bir belirlemeydi. Çünkü, geçen yıl aynı yürüyüşte ezici çoğunluk yaşlılardan oluşuyordu ve insanları kaygıyla karışık bir merak sarmıştı; gençler niye azınlıktaydı... Sanki bu yıl gençler geçen yılki durumlarını telafi ediyor gibiydiler. Bayrak bayrak sevgi seliydiler ve bir o kadar da kararlıydılar. Kırmızı bayraklar sokakları kaplamıştı.

Gönlü, umudu gelecekte olan, etekleri sosyalizm rüzgarıyla uçuşan herkes oradaydı. Hep bir ağızdan "yaşasın uluslararası dayanışma" diye haykırıyorlardı.

Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht ve Lenin oradaydı...

Uyuşturucu katliamı engellenebilir

Bülent SOMAY

Muhtemelen görmemişsinizdir; bir yıla yakın bir süre önce Cine5'te *Forget Palermo* adlı bir film gösterildi birkaç kere. Susurluk olayından sonra nerede kenarda köşede kalmış Gladio filmleri ya da Gladio bağlantılı filmler varsa acilen buluşturup yeniden gösterime sokan televizyon kanallarımız, nedense bu filmi hiç hatırlamadılar. Oysa Nikita'yı "Dişi Çatlı" ve "O aslında karanlık güçler tarafından kullanılan bir masumdu" filan gibi ifadelerle sunan kanalların bu konuda daha uyanık olmalarını beklerdim. Ne de olsa *Forget Palermo* (Palermo'yu Unut) bir Francesco Rosi filmi ve Rosi, Gladio filmleriyle ünlü bir İtalyan yönetmen. Acaba bu "unutuşun" ardında neler yatar?

Forget Palermo Rosi'nin ABD ve Sicilya'da çektiği bir film. Başrolde ise merhum John Belushi'nin kardeşi olduğu için onun ünü ve hayaleti altında ezilen, bu yüzden de orta karar komedi filmlerinden başka bir başarısı olmayan James Belushi var. Efendim, Belushi, New York belediye başkanlığına adaylığını koymuş, Sicilya kökenli genç ve hırslı bir politikacıdır. Seçim kampanyasında uyuşturucu satışlarının (devlet denetimi altında) serbest bırakılacağını vadeder. Bu vaat kimileri (onlara kısaca Mafya diyebiliriz) tarafından hoş karşılanmaz.

Bir düşünün: Uyuşturucu fiyatlarında müthiş bir düşme olacaktır böylece; çünkü fiyatları yükselten "kaçak" ve "risk" bahaneleri birdenbire ortadan kalkacaktır. Ayrıca devlet uyuşturucu satışını doğrudan denetleyeceği için, örneğin küçük yaştakilere satış tamamen duracak, böylece oldukça yağlı bir pazar da yok olup gidecektir. Ancak Belushi, kendisini bekleyen tehlikeyi yeterince ciddiye almaz. Seçimlerden bir süre önce "köklerine dönmek amacıyla" Sicilya'ya, Palermo'ya gider. Bir balayı gezisidir bu, çünkü yeni evlenmiştir. Böylece de Mafya'nın yalnızca devletle iç içe değil, devletin neredeyse ta kendisi olduğu bir yere adım atar.

Toz duman dağıldığında

Palermo'da onun "Sicilyalı"lığını (yani kolay öfkelenen, "namus" kavramına bağlı bir kişi oluşunu) iyi değerlendiren Mafya, çiçek satıcısı bir delikanlının karısının peşinde dolaşmasını, ona kur yapmasını sağlar. İşlerin sonunda gelip dayandığı yer, bir pazar yerinde patlayıveren kalabalık bir sokak kavgasıdır.

Toz duman dağıldığında, genç belediye başkanı adayımız kendisini elinde kanlı bir bıçakla, yerde yatan ve ölmekte olan delikanlının başında bulur. Bıçaklayan kendisi değildir gerçi, ama polis Mafya'nın polisi, sıkıysa anlat derdini. Soruşturma sırasında bir "Baba" onunla ilişki kurar. Teklif açıktır: Seçim programını değiştir ve elini kolunu sallaya sallaya Palermo'dan çek git, bu olaya karıştığını kimse bilmesin. Yoksa "ölüme sebebiyet"ten en az beş-altı sene yatarsın ve seçimler de hayal olur.

Genç ve hırslı adayımız "makul" seçimi yapar tabii ki. Geri adım atar, programını değiştirir, uyuşturucunun serbest bırakılması ile ilgili vaadi çöpe atar ve seçilir. Ancak seçimden sonra çenesini tutamayacak, "uyuşturucu kurbanlarına yardım" amacıyla kurulmakta olan bir hastanenin temel atma töreninde tüm olayı açıklayacak ve tabii ki bu anı hevesle bekleyen bir keskin nişancı tarafından anında indirilecektir.

İşte size ibret verici bir hikaye: Siz siz olun, Mafya'nın tekerine çomak sokmaya çalışmayın.

ABD'de 1920'lerdeki içki yasağı, Al Capone'u yaratmıştı: Gelmiş geçmiş en ünlü gangsteri yani. O günden bugüne, "uyuşturucu yasağı" denilen şey de geleneksel bir Sicilya/İtalya örgütlenme biçimi olan "Mafya"yı evrensel, devletler-üstü bir kuruluş haline getirdi. İçki yasağı ABD ile sınırlıydı ve ancak bir on sene dayanmıştı. Uyuşturucu yasağı ise (Hollanda hariç) tüm dünyada geçerli bir yasak ve ömrü çok daha uzun.

Mafya çeşitli adlar altında, çeşitli yan ve alt kuruluşlarıyla uyuşturucu yetiştirilmesine, işlenmesine, nakliyesine, pazarlanmasına ve satışına hakim. Dünyadaki tüm devletler de bu kuruluşla yarı-gönüllü bir işbirliği içindeler. Çünkü uyuşturucu, kumarla birlikte devasa bir "kaynağı denetlenemeyen mali güç" (biz buna "kara para" diyoruz kısaca) oluşturuyor ve her devlet, eğer devlet olacaksa, yani vatandaşlarından gizli, zaman zaman onlara karşı ve her türlü denetimden uzak işlere girişecekse, bu pastadan bir pay almak zorunda.

Devlet mafyayı nasıl kullanır?

İşte bu yüzden, ister ABD'nin Kolombiya'da giriştiği türden dev operasyonlar kadar büyük olsun, ister TC devletinin arada bir yakaladığı birkaç tekne dolusu eroin olsun, "uyuşturucuya karşı mücadele" bir gösterişten öteye gidemez. Devletler ve Mafya arasındaki savaş, ölümüne bir savaş değildir. Birbirlerini yok etmeyi amaçlamazlar. Daha ziyade, soğuk savaş dönemindeki ABD ve SSCB gibi bir "dehşet dengesi" içinde yan yana var olmayı tercih ederler. Çünkü birbirlerine ihtiyaçları vardır. Devlet Mafya'yı belirli zamanlarda kendi resmi organlarıyla yapamayacağı işlerde kullanır, Mafya da devletin kendi işlerine belirli sınırlar içinde göz yummasını bekler. Mücadele bu sınırların çizilme mücadelesidir yalnızca.

Kuşkusuz bu durum işlerin ve kavramların iyice karmaşıklaştırılmasına hizmet ediyor. Örneğin, "uyuşturucu" derken neden bahsettiğimiz hiç belli değil. Alkolden daha zararsız ve nikotinden daha az bağımlılık yapıcı olan *cannabis* ürünleriyle (Marijuana ve esrar), yavaş tempolu bir intihardan başka bir şey olmayan morfin ve eroin aynı genel ad altında ("uyuşturucu") sunulur. İkisinin arasında da kokainden meskaline ve sentetik halüsinojenlere (LSD) kadar bir dizi madde yer alır. Devletler bunlar arasında bir ayrım yapmaz. Tam da bu yüzden, neredeyse cinayetle eşdeğer olan eroin üretimi ve satışıyla, örneğin marijuana yetiştiriciliği aynı "suç"muş gibi muamele görürler.

Neden ise bellidir: "Uyuşturucu" denilen facianın kapsamını ne kadar genişletirseniz, kârlılık o kadar artar. Aslında yetiştirilmesi kolay ve maliyeti düşük olan *cannabis* ürünleri "risk" faktörü yüzünden olabileceğinin sekiz-on katı fiyata satılır. Böylece bölüşülecek "kara para" pastası da büyür. Öte yandan "uyuşturucu" konusundaki tanım karışıklığı sayesinde, göstermelik operasyonlarda ele geçen katliam maddesi satıcıları ve yetiştiricileri de yakalarını bu işten ucuz sıyırabilirler.

"Uyuşturucu" kesinlikle politik bir olaydır. Bunu Kıbrıs çıkartmaları sırasında tüm açıklığıyla gördük ve yaşadık: Türkiye'nin ABD'nin isteğine karşı çıkarak haşhaş ekimini yasaklamayı reddetmesi, o sıralarda "Akdeniz Dengesi"ni biraz da olsa değiştirmek için oynanmış bir kozdu yalnızca.

Bilmem farkında mısınız, son birkaç ayın gündeminde bir Susurluk olayı var (Devlet-Mafya bağlantıları) bir de eroin kurbanları. Eroin kurbanları için herkes timsah gözyaşları döküyor; oysa bu katliam engellenebilir. Bu işi ciddiye alan ve dürüst olan her politik örgütlenme, kamu denetimi altında "uyuşturucu"nun serbest bırakılmasını savunmalıdır. Bu "kamu denetimi" son derece sıkı bir "yaş denetimini" içermelidir ve aynı zamanda haşhaş ürünlerinin (eroin ve morfin) tıbbi amaçlar dışında kullanılmasına kesinlikle engel olmalıdır. Bugünlerde hep bir ağızdan yakındığımız Mafya'nın beli ancak böyle kırılabilir. Çünkü "yasak" olan "uyuşturucular" yalnızca öldürücü olanlarla sınırlanırsa, bu işin mali cazibesi ve kârlılığı müthiş ölçüde düşecektir.

> Son birkaç ayın gündeminde bir Susurluk olayı var (Devlet-Mafya bağlantıları), bir de eroin kurbanları. Eroin kurbanları için herkes timsah gözyaşları döküyor; oysa bu katliam engellenebilir. Bu işi ciddiye alan ve dürüst olan her politik örgütlenme, sıkı kamu denetimi altında "uyuşturucu"nun serbest bırakılmasını savunmalıdır.

Kuşkusuz "öldürücü" uyuşturucuların "yasaklanması" da ayrı bir sorun sayılmalı. İsteyen herkesin intihar özgürlüğü de var mutlaka. Ancak "kamu"nun bunu özendirmesi gerekir mi? İntihar etmek isteyen birine bile bile silah vermeli miyiz? Bu politik bir sorun olmaktan çıkıyor ve ahlâki bir sorun haline geliyor bu noktada. Ahlâk sorunlarına ise kestirme cevaplar vermek ve "hukuk çerçevesi içinde" çözmeye çalışmak mümkün değildir çoğu kez. Önemli olan "uyuşturucu"nun şimdiki devlet denetim(sizliğ)i örtüsünün altından çıkarılıp, gerçek anlamında bir "kamu denetimi" alanına sokulması. Çünkü ancak kelimenin gerçek anlamıyla tanımlanmış bir "kamu", çocukları, işsizleri, yoksunları ve çaresizleri kelimenin gerçek anlamıyla, uyuşturan, zihni ve bedeni felç eden "uyuşturucu"nun yok edici, ruhsuzlaştırıcı ve öldürücü etkilerinden koruyabilir.

"Kara para"dan, Mafya tetikçilerinden, eroin kurbanı onyedi-onsekiz yaşındaki gençlerden bıkmadık mı? O zaman boş konuşmayı bir yana bırakıp somut bir taleple öne çıkalım. Varsın "keşleri savunduğumuzu" iddia etsin kimileri. Onlara herhangi bir tetikçinin ("onurlu kahramanın") devletlerin içinde ya da devletlerle dayanışarak işlediği soğukkanlı, seri cinayetleri bir uyuşturucu kullanmadan nasıl gerçekleştirmiş olabileceğini soralım o zaman ("normal" insanlar bunu beceremez çünkü). Ve bazı insanların "keşliğe", kanun dışılığa ve giderek ölüme mahkum edilmelerinin kimlere ne kadar para kazandırdığını soralım. Bakalım verecek cevapları var mı?

Türk-İş'teki parti tartışmaları ve sosyalistler

Rejim krizinin derinleşmesi sistemin organik partilerini yıprattıkça, sağda veya solda olduğunu söyleyen partilerin temsil yetenekleri aşındıkça yeni parti arayışları da sürüyor. Kendisini sağda veya solda tanımlayan partilerin yanı sıra kendisini belirli bir sınıfa yaslayarak oluşturmaya çalışan girişimler de söz konusu. İşte Türk-İş yöneticilerinin açtığı parti tartışması böylesi bir ortamın ürünü. Sendikaclların parti kurmaya kalkışmaları, ya da bunun lafını etmeleri ilk kez olmuyor. Zeki Kılıçaslan konuya farklı bir noktadan yaklaşıyor...

Zeki KILIÇASLAN

Türk-İş'in öncülük edeceği bir "İşçi Partisi" tartışması, işyeri temsilcileri düzeyindeki tartışmalarla yeni bir evreye girmiştir.

Bu tartışmayı, toplusözleşme öncesi iktidara ve son yıllarda Türk-İş'i (ama aynı zamanda bir bütün olarak işçi hareketini) pek ciddiye almayan siyasi partilere karşı bir "blöf", veya sendika yöneticilerinin ikinci bir maaş alma girişimi olarak "bir yerden" tezgahlandığını da sezinleyebilirsiniz. Ama bunun sonu yok. Özellikle de "emeğin bütün güçlerinin siyasal birliği"ni sağlama adına yola çıkmışsanız bu gelişmeleri ciddiye almak zorundasınız.

Krizden "emek egemen bir demokratik iktidar" ile çıkış her şeyden önce emeğin bir siyasal güç olarak kendini inşaa etmesi ile mümkün. Gerçekte ülkemizde kendisini sınıfsal-siyasal bir özne olarak hiç kuramayan emekçilerin önündeki görev belli; kendini bir sınıf-parti olarak oluşturma/yapma.

Sosyal statüler ve politik kimlik

Bir kaç ay önce Türk-İş'in parti tartışmaları üzerine soru yöneltilen Hak-İş Genel Başkanı Salim Uslu'nun bu girişimin başarılı olamayacağını çünkü "Türkiye'deki insanların politik kimliklerinin onların sosyal statüleri ile ilgisi olmadığını... politik tutumda kültürel kimliklerin belirleyici olduğunu" söylediğini okumuştum. Evet doğru!. Ne yazık ki her seçimde ampirik olarak da doğrulanıyor bu söz. Gelişen kriz sürecinde, politik saflaşmalar laik-islamcı, Kürt hareketi-Türk milliyetçiliği, Alevi-Sünni temelinde gelişmikte. Fakat sürecin kendi içinde bir çözümü de filizlendiriyor. Türkiye'deki tüm emekçiler belki de ilk defa bir bütün olarak sermayeyle ekonomik-sosyal temelde bu kadar net bir karşı karşıya gelişi yaşamaktalar. İşte bu sırada hangi niyetler ve hesaplarla olursa olsun işçilerin "sağcısıyla" "solcusuyla" artık kendi partisini kurması-birleşmesi gerektiği düşüncesi dile getirildiğinde soruna nasıl yaklaşmalıyız?..

Sosyalistlerin emekçilere kendi hatlarında birleşme çağrısı sosyal-siyasal tarihimiz ve politik kültürümüzden kaynaklanan duvarlara çarparken, yoksul kitleler içinde politik islami hareketin, hatta faşist hareketin etkisi artmakta. Emekçi kitlelerin bugünkü siyasal bilinçleri ile sosyalist yönelimli bir sınıf bilinci arasındaki uçurumun aşılması, ancak onların bugünkü sosyal-ekonomik çıkarları temelinde birleştiren ve politikaya sokan bir süreçte mümkün olacaktır. Sendikal alandaki parti tartışmaları bu açıdan anlamlıdır. Sınıf çelişki ve uzlaşmazlıklarının bu kadar net olduğu bu ülkede, emekçiler kendi sosyal kimlikleri ve talepleri temelinde politika alanına girdiklerinde, niyet ve hesaplar ne olursa olsun, sürecin kendi nesnelliği, Türkiye'deki politik partiler yelpazesini enlemesine kesen bir gelişmeye, kitlelerin siyasal konumlanışlarında emek lehine büyük bir değişime zemin yaratabilir.

5 ocak mitingi parti tartışmalarını canlandırdı.

'İdeoloji'

"Böyle ideolojisiz parti olur mu?". sorusu bir çok sosyalist tarafından dile getirilmekte. Emekçiler için ortak politik bir üst kimliği "sınıf" temelinde tanımlayacak sürecin kendisi, niyetlerden bağımsız olarak bir "ideolojik" konum taşır. Kendini tanımlarken karşıtlarını da tanımlar. İşçileri bu "parti"ye çağıranlar diğer partileri "sermayenin partileri" olarak tanımlamak zorunda. Belki de yeni koşullarda yeni bir "garnizon" partisi inşa ediliyor olabilecektir! Mümkündür! Ama temel bir şey değişmiş olacaktır artık; onlar adına inşa etmeden onlar içinde inşa etmeye geçilmiş olacaktır. İşte devrimci olabilecek zemin de budur. Sendikacıların devrime hiç niyeti olmadıklarını söylemeye bile gerek yok. Türk-İş Genel Başkan Danışmanı Yıldırım Koç bir yazısında bu partinin "anti-kapitalist" olamayacağını şimdiden ilan ediyor. Sosyalistleri işçiler adına konuşmaktan dolayı haklı bir şekilde eleştiren Yıldırım Koç'un daha partinin P'si bile ortada yokken partinin nasıl olacağını belirleme yetkisini şimdiden kendinde görmesinin nedeni "sosyalist" geçmişine mi bağlasak acaba? Her neyse kendi adıma girilecek böylesi bir sürecin emekçi kitlelere "Demokratik Cumhuriyet" talebinden çok daha net bir "idolojik" mesaj taşıyacağını düşünüyorum.

DİSK ve 'Parti'

Hak-İş'in hayır cevabı ortada, DİSK' in tutumu ise belirsizdir. 27.12.96 tarihli Akşam gazetesinden okuyoruz: "DİSK: Parti sınıf çıkarına aykırı". DİSK Genel Sekreteri Kemal Daysal "Türk-İş'in bu girişiminin hedef saptırmaktan başka bir şey olamadığı" görüşünü belirtmiş. Öte yandan DİSK yönetiminin Türk-İş'teki bazı sol sendikalar, bazı CHP-DSP milletvekilleri ve Atatürkçü derneklerle bir siyasal arayış içinde olduğu da duyulmakta. Son olarak basına yansıyan bu haberin yalanlanması pek de net değildi. Dolayısıyla bir yandan Türk-İş'in "İşçi Partisi" önerisine karşı çıkan DİSK yöneticilerinden en azından bir kısmının sosyal demokrat, Atatürkçü, laik kesimlerle bir siyasal arayış içinde oldukları görülmektedir. ÖDP'ye sıcak baktıklarını söyleyen DİSK'li sendikacıların ise sesi bile çıkmamakta. Bugün Türk-İş'te veya DİSK'teki "CHP"ciliğin, "sosyal demokratlığın", "demokratik solculuğun" veya işçilerden-ülke kamuoyundan saklama gereği duyulan "sosyalist parti sempatizanlığının" Türk-İş'te açıkça yapılan "İşçi Partisi" tartışmasından siyasal açıdan çok daha geri bir içerik taşıdığını düşünüyorum. Bugünkü siyasal arayış sürecinde DİSK'e düşen görev Türk-İş'in "sağcılığını" ileri sürüp sermayenin "sosyal demokrat" seçeneğini rehabilite etmek olamamalıdır. Türk-İş'e, Bayram Meral'e seslenilmelidir. Evet, işçilerin, tüm çalışanların kendi partilerine ihtiyaç vardır. Bu da ancak tabandaki emekçileri harekete geçiren,. demokratik, emeğin bütün güçlerini birleştiren bir mücadele süreciyle olabilir.

Ve sosyalistler ne yapmalı?

Sendika bürokratlarına lanet okumakla, onların niyetlerini tartışmakla sorunlar çözülmez. Sendikal ve siyasal tıkanıklık birbirini besleyen süreç olarak işlemekte. Ve görüldüğü kadarıyla Türkiye'de sendikal bürokrasinin mezarını işçilerin siyasallaşması kazanacaktır. Sendikacıların ciddi olarak bu işe girişsin veya girişmesin sosyalist işçi önderlerine, sendika yöneticilerine, temsilcilere düşen görev bu tartışmaların verdiği meşruiyet zemininde değişik bölge veya sendikalar bazında siyasallaşmayı, "partiyi" tartışacak toplantıların organize edilmesi ve aşağıdan bir sürecin başlamasına katkı yapmak olmalıdır.

Emekçiler için siyasal partiyi tartışanlara hemen önermeliyiz. Haydi! Tabandan demokratik bir şekilde, toplusözleşmeler, demokrasi, özgürlük talepleri sürecinde, özelleştirmeye karşı mücadelede, temiz toplum kavgası içinde, bütün emek güçlerini kapsayacak bir tarzda yürüyelim.

Çekinmeye gerek yok! Bütün işçiler Marmara Temsilciler toplantısında "Partimizi kuralım! Sermayeyi vuralım!" sloganını atan Teksif sendikası üyesi Bakırköy Sümerbank işçileri kadar "ideolojik" aşırılık (?!) içinde değiller...

HAZIM RUHİ

Ağır Aksak Öyküler

Olur şey değil

Sonunda olan oldu. Dergi elemanları toptan kafayı yedi. İki hafta önce yazdığım yazının sayfalarını birbirine karıştırıp yazıyı "Bir tansu Çiller konuşması"na çevirmişler, ne dediğim anlaşılmadığı gibi giriş-gelişim-sonuç ve anafikir havaya uçmuş. Oysa 100 sayıdır beni izleyen okurlar bilirler, tamamen bir mesaj adamıyım. Fikri hür, vicdanı hür bir felsefeci olarak halkımın şeyine, eee, sorunlarına parmak basıyorum. Bu bana yapılmaz ki!

Hadi bunu anladım. Olabilir, insanlık halidir. Zaten Seyfi Bey'in editör olduğu bir dergide bir şeyler birbirine karışmasa olmaz ki! (Laf aramızda bu adam bi tarih memlekette de karışıklığa sebebiyet vermiş. Adam alışık.) Peki ya geçen hafta verdiğim yazının kaybolmasına ne demeli? Bunca işimin arasında üşenmeyip kalkıp dergiye gelip, göz nuru, alınteri (aslında ter başka bi yerimden damlıyo, ama şimdi oruç ağız edepsizlik yapmayayım) harcıyorum, onlar kalkıp yazıyı kaybediyorlar. Bir çeşit fail-i meçhul cinayet. Kim yaptı diyorum. Çıt yok. Hadi Seyfi Bey'i anladım, adam "yeni yazarlar, yeni çizerler, yeni bir dergi, lay lay lom" diye sayıklayarak ortada dolaşıyor... Peki ya Sezai, Sermet, Muzaffer Bey'lere ben şimdi ne diyeyim? Efendiler, biraz sorumluluğunuzu bilin, sizlerin neyin peşinde olduğunuzu, ne fırıldaklar çevirdiğinizi ben biliyorum. Bi telefonun başınadır her şey, Reha Muhtar'la bi kontakt kurarsam şok belgelerle hepinizin hayatını kaydırırım, değil yazı yazmak sokağa bile çıkamazsınız. Bu arada yokluğumu fırsat bilip kilometrelerce ötelerden acele acele "Kör Topal Öyküler" yazan Mahdum Ruhi'ye de sesleniyorum. Bırak bu ayakları, kendine gel. Devlet büyüktür, milletin bölünmez bütünlüğüne ters düşecek bi harekette bulunma. Seyfi Bey'e de hiç güvenme. Son aldığım haberlere göre derginin yemek giderlerinin azalması için Aczmendi şeyhleri gibi giyinerek dergi elemanlarına orucun ne denli yararlı olduğunu, nefsimize nasıl hakim olmamız gerektiğini filan telkin ediyormuş. Benden söylemesi!..

Gelelim benim ne yaptığıma. Hayatımda büyük bir değişiklik yok. Memleketin tüm keriz vatandaşları gibi ben de kamyondan sonra ülkemin pür-i pak olduğunu düşünüyorum ve şimdiye dek çok çarpıcı ve muhteşem eylemler (özellikle süpürge) yapan ÖDP'nin bundan sonra neler yapacağını merakla bekliyorum. Son olarak duyduğuma göre Yugoslavya'dan aşırma düdük eylemini gerçekleştireceklermiş. Memleket meselelerine az buçuk kafası çalışan bir insan olarak ben de bu eyleme birazcık katkıda bulunmak istiyorum. Bu dediklerimi yapsınlar, yoksa memleket bölünür. Sıralıyorum:

1- Tansu Çiller'i her gördüğümüz yerde düdük çalalım (Pardon, bunu siz söylemiştiniz).

2- Düdük deyip geçmeyelim. Herkes düdük öttüremez. Bunun için bir müzik öğretmeninden kurs almak lazım.

3- Anlatılan senin hikayendir, hepimiz sol mücadeleden geldik. Bu sebepten do, re, mi, fa gibi renksiz notalar değil, en kral nota olan "sol" ile ezgilerimizi seslendirelim.

4- Düdükten sonra yetenekli olanları ayıralım. Onlar saksafon çalmaya başlasınlar. Kırsalı gözardı etmeyelim. Tarım emekçileri kaval çalabilir.

5- Düdük kursları başarısız olur da kimse öttüremezse geriye tek yol kalıyor. Partimize bol miktarda gece bekçisi ve hakemi üye yapmaya çalışmalıyız.

6- Kadın üyelerimizin düdük çalmasına gerek yok. Onlar Çiller'i her gördüğü yere düdüklü tencereyle gelebilirler.

7- Feminist üyelerimiz tencereye de düdüğe de karşı çıkabilirler. Bu üyelerimizin ıslık çalması yeterlidir. Bu da bir kazanç.

8- Büyükbabam bir düdük makarnası, pardon virtüözüydü. Genetik olarak beni de aranıza alın. Çok iyi öttürürüm. Saygılar.

EMEĞİN, ÖZGÜRLÜĞÜN, KARDEŞLİĞİN SESİ...

ÇEVRE RADYO

105.7

Doğru ve hızlı haber... Evrensel bilgi ve kültür... Geleneksel ve çağdaş dünya müziği...

MEİS Cafe / Bar

Cem Karaca ve Uğur Dikmen

Her Perşembe Saat: 22.30'da

Hergün canlı müzik

Beyoğlu Mis Sok. No: 20

Tel: 293 99 73 - 293 05 98 - 244 22 70

Sabit TORUN
Hatay (1958...)

Emin ARSLAN
Muğla (1958...)

Ne bir adresleri vardı
onların yeryüzünde
Ne de aşktan başka
sığınakları
Ama yaşarlar dünyanın dört
yanında
Ölümle alay ederler sanki
Nerde beklenirlerse
ordaydılar
Bir kez bile gecikmediler
ömür boyu

Elif TORUN, Yılmaz KIZILIRMAK, Ömer ÖNEREN

Bergama köylüleri siyanürlü altına 'hayır' dedi

Hormonlu domates gibi bebek istemiyorlar!

Çevreye karşı bir duyarsızlık mı var; karşımıza onlar çıkıyordu. Yörelerine santral mi kurulacak, çöp fabrikası mı yapılacak, yoksa altın mı aranacak, hep onlar. Artık çevreye bir "saldırı" olduğunda önce yöre insanı ayaklanıyordu. Komiteler kuruluyor, akla gelmedik etkinlikler düzenleniyor, yetkililer yetkililerini anımsamaya çağrılıyordu.

Köylerde yeşeren çevre bilinci giderek yükseliyordu. Akkuyu yöresi köylülerinin yakın zamanlardaki eylemlerini anımsıyoruz yalnızca. Oysa 70'li yıllarda ayağa kalkmış yöre insanı. Şimdi aramızda olmayan Gazeteci–yazar Örsan Öymen'i, ünlü çizer Turhan Selçuk'u anlata anlata bitiremiyor Akkuyular. Örsan Öymen yazılarıyla,

> ***"Nükleer desantralizasyon!***
> ***Nükleer santrallere son!***
> ***Diye höykürürken dört iklim dört köşe***
> ***Yarının Çernobil Şehitleri***
> ***Three Miles Island gezileri,***
> ***Siz bre nalçın ağızlılar***
> ***Kurtlanmış patates suratlılar***
> ***Nefesi kükürt kokanlar***
> ***Şapkası boktan kaptanlar***
> ***Hallaç osuruğu hatunlar***
> ***Akkuyu'ya radrasyon işemeye kalkanlar***
> ***Kalın kafalarınıza dank etsin ki***
> ***Hormonlu domates gibi bebeler istemiyor bu millet".***
>
> ***Can Yücel***

Turhan Selçuk çizgileriyle yöreye nükleer santral kurulmaması için büyük uğraş vermişler.

Sonra Gökova termik santrali gündeme geldi. Tükevleri köylüleri kadınıyla çocuğuyla yollara dökülüp ortalığı ayağa kaldırdı. Onlar santralin yapılmasını engelleyemediler, ama Aliağa'nın Kozbeyli köylülerine umut ışığı oldular.

Kozbeylililer yörelerine sanatçıları çağırdı, müzikli şölenler yaptı. Hareket genişledi, insan zincirleri kuruldu ve santral yapılamadı. Bu, çevrelerine sahip çıkan insanların ilk zaferi sayıldı. Çevreye yapılması planlanan saldırılar arttıkça tepkiler de çoğalıyordu.

Bergama'ya "altıncılar" geldi. Yöreyi kazıp siyanürle altın çıkarmayı planlıyorlardı. Yetkililer de ellerini oğuşturmaya başladı. Ovacıklılar, Tepeköylüler, Çamköylüler hiç kimselerin beklemediği tepkiyle ayağa kalktılar.

Zeytinliklerin arasında altın aratmayacaklarını, yörelerini siyanüre boğdurmayacaklarını söylediler, davalar açtılar. Köylülerden umudu kesen altıncılar gazetecileri uçaklara doldurup altın çıkardıkları ülkelere götürdüler. "Bakın altın çıkarıyoruz, ama doğaya hiçbir şey olmuyor" demeye getirdiler. Bazı gazeteciler gezi dönüşünde methiyeler düzdüler. Yöre köylüleri pes etmedi. Çanakkale-İzmir yolunu trafiğe kapattılar... Yetmedi, soyunarak Bergama sokaklarında bildiri dağıtıp "çıplak eylem" yaptılar. Ağaçları kesmeye kalkan altıncılara engel oldular. Son olarak yaptıkları referandumla tüm dünyaya demokrasi dersi verdiler. Bütün köylüler sandık başına gitti ve "siyanürlü altın"a bir tek evet oyu veren çıkmadı. Bergamalılar madene karşı ayağa kalkarken, aslında politikacıların ağızlarına sakız yaptıkları o kelimenin "halk"ın gücünü de gösteriyorlar, pes etmeye kesinlikle yanaşmıyorlardı...

Bundan tam 25 yıl önce yörelerine nükleer santral kurulmaması için ayağa kalkan Akkuyulular da hiç pes etmediler. Toplantılar yaptılar, Ankara'ya gittiler, yürüdüler. Her yaz duyarlı sanatçıları, aydınları, çevresine sahip çıkanları bölgelerinde ağırlayan yöre köylülerine kentlerden büyük destek veriliyordu. Dünya Dostları Derneği, SOS Akdeniz Bürosu, yeşiller, çevreciler elbirliğiyle Büyükeceliler'in seslerini duyurmaları için ellerinden geleni yapıyordu. Hazırlanan bildiriler herkesi etkiliyor, bir tek yetkililerin kılı kıpırdamıyordu:

"Daha çok binaya, daha çok otomobile, daha çok enerjiye ihtiyaç duyulan bu dünyada, dünya daha da çok tükeniyor. Tükenmeyeceğini zannettiğiniz hava yok oluyor. Su yok oluyor. Toprak yok oluyor. Bitki türleri azalıyor. Enerji yutmakla oburlaşan bu dünyada 'gerçekçi olursak' daha çok enerjiye ihtiyaç duyulduğu kuşkusuz. Ama gerçekten 'gerçekçi' olmak bu mu? Başka gerçekler var mı? Enerjiyi daha çok tüketmekten başka yol var mı? Nükleer santrallere mahkum muyuz? Gelin birbirimizi daha iyi tanıyalım. Düşünceyi parlatalım. Kavramları tartışılmayan yönleriyle de tartışarak açığa çıkartalım. Neyi, niçin isteyip, istemediğimizi diğer insanlara daha çok anlatabilelim."

Tepkisiz kalanlara "bir çift söz" de unutulmuyordu: "Bizleri 'bir avuç gönüllü' diye küçümseyenlere yanıt şimdi köylerden geliyor. Yetkililerimiz hiç beklemedikleri tepkileri beklemedikleri insanlardan alıyorlar. Biz gönüllüyüz de sizler gönülsüz müsünüz?"

Evet, yetkililerimiz çevre duyarlılığını önceleri bir avuç gönüllü insanın "abartısı" olarak yorumladılar. İnsanlar, Yatağan dumanında boğulmaya, topraklarımız çölleşmeye, yağmurumuz azalmaya, güneşimiz kavurmaya başlayınca, yetkililerimiz artık uyanır diye bekledi. Ama olmadı. Yöreleri elden gitmeye başlayan insanlar ayaklanmaya başlıyordu.

Akkuyulular "hormonlu domates gibi çocuklar" istemiyordu. "Zenne gibi bilimadamı" da istemiyordu. Gerçek bilimadamları da köylülerin yanındaydı. Bilimadamı diye geçinenlere gerekli ders gerçek bilimadamlarınca veriliyordu. Prof. Dr. Tolga Yarman onlardan biriydi. Kendini bilimadamı olarak tanımlayan bazılarına bakın nasıl verip veriştiriyordu:

"Sırtında bilimadamı cübbesiyle; 'fanatizma histerilerinin katranına' batmış olarak, neredeyse 'yabancı firma temsilciliği' yapma noktasında sıkışacak kadar kendinden geçip, sözde 'akademik fetvalar' veren 'nükleer amigolar'ı yakalarına yapışıp teşhir etmenizi çok takdir ediyorum... 'Demokratik bir hakkı', hatta 'vicdani ödevi yerine getireni' siyaset yapıyor diye suçlamaya yeltenmek, 'padişah eteği öpmeye' terbiye edilmiş, 'saltanat artığı' anti-demokratik illetli bir davranış biçimidir... Sırtında bilimadamı cübbesiyle, 'vasatın' da altında, ama bal gibi 'siyaset' yapıp; bunun da adına kör parmağım gözüne 'akademisyenlik' demek ise, 'kabak gibi bir oportünizmanın' en hafif bir deyimle, 'kendini farkında olmadan satışa getirme toyluğunun' dik alasıdır... Siyaset yapma eğiliminde olan bilimadamlarına, bu alana katkı verme sorumluluğu taşıyan herkese olduğu gibi, 'derin bir saygı' duyarız. Ama bir koşulla. Onun bunun ya da cübbenin arkasına 'ödlek ödlek' gizlenmemek, ortaya çıkıp, 'siyasi' ise 'siyasi' tavrını 'efendi' gibi sergileme olduğunu göstermek koşuluyla.... Yoksa 'zenne kılıklı' bilimadamları istemiyor bu millet!"

Kuşadası'nın Kurudere köylüleri jandarma dayağına aldırmıyor, yörelerindeki ormanlarda maden aramaya kalkanların karşısına dikiliyorlardı. Gökova'daki Kemerköy Termik Santrali bitirilip çalışmaya başlamıştı, ama köylüler ve çevreciler elbirliğiyle yaptıkları eylemlerle yetkilileri rahat bırakmıyorlardı. Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy termik santrallerinin kirliliği mahkeme zabıtlarına geçiriliyor ve kapatma kararları alınıyordu. Yetkililer uymuyordu. Çıkardıkları Bakanlar Kurulu kararlarıyla hukuku görmezden geliyorlardı.

"Temiz Toplum" çağrıları yapıldığı ülkemizde çevre de hızla kirleniyordu. Bir çakıl taşını kimselere vermeyeceğini söyleyenler, Kıbrıs büyüklüğünde verimli toprakların denize akıp gitmesine aldırmıyordu. Nehirlerimiz artık denizlere metal kirliliği taşıyor, balıklarımız bizi terk ediyor, yağmurlar kentlerimizi çöle çeviriyor, insanlar ölüyor, enerji üreticeleriyle çöp dağları patlatılıyor ve seyredilliyordu. Doğaya en yakın olan onlardı; köylülerdi. Verimli toprakları talan edilen, suları kirletilen ve yaşamlarıyla bağları kesilmeye çalışılan onlardı. Dayanamadılar ve ayaklandılar.

Türkiye'nin neresinde kirliliğe yönelik bir hareket varsa bizi onlar haberdar ediyor artık.

Kentliler biraz kıpırdanın. Havanız, suyunuz kirlendi, ilişkileriniz de. Toprağa, doğaya en yakın olanlar uyarıyor, kulak verin bu sese, destek verin.

Ozan UMUT

SÖZ Haftalık Haber Yorum Dergisi

● **Sahibi:** Olgu Ltş. adına Ali KÜÇÜK
● **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
● **Yazışleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Veysi SARISÖZEN
● **İdare:** Muzaffer TUTKAN
● **Sorumlu Müdür:** B.Aytaç YOLDAŞ

Avrupa Temsilcilikleri

Almanya: A. Vehbi PAKSOY	**Tel:** 0049 306183742	**Fax:** 0049 302755143
Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN	**Tel:** 0033 148572114	**Fax:** 0033 148571691
İsviçre: Süleyman ÖZGÜR	**Tel:** 0041 3415213	
İngiltere: Ahmet SAYER	**Tel:** 0044 1814826280	

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. **No:** 3/8 Taksim/İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** Biryay